MEDICINAE PRAXEOS COMPENDIUM.

MEDICINAE PRAXEOS

COMPENDIUM

AD MENTEM

CLARISSIMI E. G. CLARKE

AUCTORE

A. SPEDALIERI

PHYSIOLOGIAE ET ANATOMES COMPARATAE

IN REGIO CAESAREO ARCHIGYMNASIO TICINENSI

PROFESSORE.

VOL. II.

TICINI.

APUD HAEREDES PETRI GALEATII.

1816.

NEUROSES.

CLASSIS II. NEUROSES.

CHARACTER.

Sensus et motus laesi sine pyrexia idiopathica, et sine morbo locali.

ORDO I. COMATA.

CHARACTER.

Motus voluntarii imminuti cum sopore sive sensuum feriatione.

CAP. I. APOPLEXIA.

CHARACTER.

Motus voluntarii fere omnes imminuti, cum sopore plus minusve profundo, stertore, faciei rubore et tumore, superstite motu cordis et arteriarum.

SYMPTOMATA.

Hujus morbi historiam describere, difficile est opus, modo enim repente invadit,

modo longa habet initia. Symptomata, quae in dispositis sunt prodroma impeditam esse encephali efficaciam indicant. Gravedo, hebetudo, torpor et subinde vertigines; capitis dolor, nunc subito obortus, nunc tarde et paulatim obrepens; somnolentia morbo haud raro praegreditur, et interdum menses, imo annos, ante paroxysmum perstat; sanguis e naribus saepe erumpit, nausea et vomitu haud raro adstantibus; oculorum caligo; scintillae ante oculos; aurium tinnitus; somnus turbatus; somnia orribilia; incubus; tremor; lassitudinis et stuporis sensus; lingua tremula et impedita; lectio minus expressa; oblivio rerum vix peractarum; impotentia quaedam verba rite pronuntiandi; balbuties; motus tremuli labiorum, unde angulus oris alteruter distrahitur; aeger quando e somno expergiscitur, alterius lateris torporem nonnunquam sentit; vultus plenitudo et faciei rubor, palpebrarum oedema et resolutio. Postquam haec signa per aliquod tempus plus minusve gravia perstiterint, ipse morbi insultus quasi fulmine percussum hominem prosternit, cum improvisa internorum et externorum sensuum ae motuum voluntati obedientium

abolitione. Vultus est vel inflatus, vel rubicundus; palpebrae tumidae, vasa arteriosa et venosa nimis turgida; oculi prominentes, truces, fixi et quasi vitrei apparent; pupilla immobilis est; respiratio plerumque difficilis, frequens, abnormis, et saepe roncho concitatur, aliquando vero lenta et rara, aut singultibus impedita; deglutiendi vis vel imminuta vel penitus deleta, et lingua paralysi corripitur; urina et foeces modo involuntarie excernuntur, modo prorsus supprimuntur; sudor alias tenuis alias viscidus ac gelidus prorumpit; convulsiones vel generales et validae, vel quasdam corporis partes tantum afficiunt; nonnunquam alterum corporis latus convulsionibus laborat, alterum simul paralysi afficitur. Accessus vel brevis est et parvo temporis spatio aegrum jugulat, vel longior et per aliquot dies perdurat.

CAUSAE.

Causae praedisponentes sunt, quaenam corporis conditiones, vel ex fabrica congenita, vel ex vitiis praegrediente vita collectis. Inter corporis conditiones recenseri possunt,

aetas senilis; caput magnum; collum breve; obesitas; nimia corporis plenitudo et ebrietas frequens; evacuationes solitae suppressae; studium nimium; rachitis. Causae occasionales praecipue esse videntur, exercitatio corporis vehemens; tussis et sternutatio; animi affectiones; calor externus; balneum calidum; ingestorum copia; helluatio; ebrietas; cerebri commotio; ulcera exiccata; vermes; arthritis anomala; quivis corporis situs, qui sanguinis circulationi per arterias in caput favet, et ejus reditum per venas impedit; ligaturae circa collum, cervix subito, vel diu rotata; vitia organica thoracis, vel cordis vasorumque majorum morbi; vis externa; inspiratio plena et longa; nimia vasorum cerebri distentio, vel eorum laceratio; catarrhus diuturnus; hepatis aliorumque viscerum abdominalium vitia; tempestates pluviosae, vel earum subita mutatio.

DIAGNOSIS.

A somno apoplexia distingui potest, sensus omnis motusque privatione, respiratione difficili et stertorosa, facie multum tu-

mida et rubra, aliisque signis, quae improvisum hujus morbi accessum comitari solent. A caro et comate distinguitur, quia carotici et comatosi alte vociferati, puncti, aut vehementer concussi excitantur. Ab epilepsia, per motus spasmodicos; a catalepsi, quia membra catalepticorum suspensa detinentur, apoplecticorum vero laxa et debilia proprio pondere deprimuntur. A syncope facile discernitur apoplexia, nam ibi respiratio et pulsus una cum sensu ac motu deficiunt.

Duas apoplexiae species recentiores distinguunt hypersthenicam unam, et alteram hyposthenicam. Tertiam nonnulli adjungere satagunt, ex consensu cum aliis corporis partibus ortam, quae apoplexia consensualis dicitur sive nervosa. Hypersthenicae apoplexiae signa sunt, temperamentum plethoricum et nimis irritabile; qui virilem agunt aetatem; qui vitam ducunt laute a curis semotam et laboribus; qui sanguinis evacuationibus diu consuetis deficiunt; pulsus in iis constanter pleni, fortes et duri sunt, facies turgida et rubra, ut vasa quasi cera injecta videantur; oculi protuberantes; venae turgidae; frequens narium haemorrhagia; sen-

suum hallucinatio; scintillae ante oculos, praesertim post pastum; aures intus sonantes, vertigines et somnolentia. Morbus hic saepe homines corripit, qui ad summum sanitatis gradum pervenisse videntur; actiones vitales nimis auctae et vigentes hanc aliquando efficiunt apoplexiam, praesertim si frigidus aer, coeli serenitas et siccitas diathesim hypersthenicam excitant. Apoplexiam hyposthenicam comitantur, habitus corporis cachecticus, debilis, aetas senilis, subjectum vitam degens sedentariam, et hyposthenicis morbis jamdiu laxatum; faciei pallor, pulsus parvi, debiles exiles et quasi evanescentes, frigoris sensus molestus; virium jactura; ulcerum exsiccatio; oculorum caligo, et alia signa quae encephali actionem et vim prostratas indicant. Cave ne a solo faciei rubore, pallore ac pulsuum diversitate apoplexiae differentiam repetere velis, haec enim signa nonnunquam fallacissima et infida esse solent, ac hujus morbi diagnosim difficilem reddunt. Denique apoplexia consensualis, a mirabili illa encephali cum cute, ac pectoris abdominisque visceribus, et a laesa nervorum actione originem ducit. Hinc apoplexia nervosa, a gas-

strica saburra, a vermibus, a cordis vitiis, ab haepatis aliorumque viscerum abdominalium vitiis orta. Nec rara sunt apoplexiae exempla ex forti animi pathemate, ex hysteria et hypochondriasi, ex calculis biliariis aut urinariis excitatae.

PROGNOSIS.

Prognosis fausta vel infausta pro accessionis gravitate, symptomatum magnitudine, causarum indole et aegri aetate dirigenda erit. Haemorrhoidum fluxus, menstrua iterum fluentia, sanguis e naribus profusus, urina copiosa et sedimentum lateritium deponens, sudores universi per totum corpus, vomitus denique et diarrhoea, si a sordibus gastricis ortum duceret apoplexia, fausta sunt signa: respiratio valida cum profundo stertore et spuma circa os copiosa, sudor tenuis guttatim stillans et frigidus in facie et collo, nervorum distentiones, urinae et alvi fluxus voluntatis injussu, vultus adductio ita ut nota videatur imago, infausta sunt symptomata. Senes, cachectici aut ex morbo confecti plus periclitantur quam juvenes, sanguinei, robusti, ac ante insul-

tum bene valentes. In apoplexia quae ictui, vulneri vel capitis contusioni succedit grave signum est humeri alterius depressio, quae effusionem in cerebro indicat. Febris ingruens haud semper emolumentum affert, paralysim stuporem et fatuitatem post se relinquit.

Cadaverum sectiones quamplurima vitia vel in capite, vel extra caput ostendunt. Quae ad caput pertinent, sunt, ossa cranii fracta vel intus depressa, vel eorum interna facies turgidis vasis vel corpusculis duris referta: meninges modo sanguine turgidae vel puncta ossificata et colluviem serosam ostendentes praecipue in processu falciformi. Cerebri substantia mollis et fere pultacea facta, abscessus, steatomata, scirrhos et tumores preternaturales habens; cerebri ventriculi vel cruoris effusi vel seri copiam continentes, adsunt etiam exempla vasorum cerebri aere turgentium. Vitia quae extra caput inventa sunt ad cordis et vasorum majorum vitia referri possunt, nempe, cor magnum, valvularum cordis ossificatio, polypi et aneurysmata aortae, tumores qui venas jugulares comprimunt, mala conformatio et assimetria vasorum

sanguinem vehentium congenita aut haereditaria; haepar enorme tumidumque; splen marcidum et atrum.

CURA.

Si adsint signa diathesis hypersthenicae methodus antiphlogistica est adhibenda. Qui ad apoplexiam sunt dispositi, et capite magno colloque brevi sunt instructi nec non capitis dolore et vertigine laborant, corporis animique quiete, diaeta strictiori, pediluviis tepidis sunt succurrendi ne in apoplexiam incidant. Morbo praesente, venae sectio caute est adhibenda, nimis enim libere plerumque nocet; cucurbitulae cruentae occipiti admotae maxime conducunt; hyrudines ad tempora, retro aures, ad occiput ponendae; si suppressae epistaxi superviat apoplexia, hyrudines ad utrumque nasi foramen; an arteriotomia? Capitis fomenta; digitalis purpurea; cathartica acria ex colocynthide, aloe, extracto jalapii et simillimis parata; scillae praeparationes; regimen antiphlogisticum; capitis positura erecta. Si diathesis hyposthenica sit, et morbus debiles et cacheticos corripiat, methodus

stimulans externe et interne est usurpanda; enemata acria; vesicatoria capiti, spinae dorsi et extremis; cataplasmata sinapeos; frictiones crurum aromaticorum ope, pediluvia tepida; infusa serpentariae, valerianae silvestris etc., interne: ad reditum ejus praecavendum, causae excitantes sunt evitandae et diaeta minus foret nutriens; a liquoribus spirituosis abstinentia; exercitatio modica; medicamenta leniter alvum subducentia; setacea et fontanellae prope caput maxime conducunt: an errhina? An opium et stimulantia?

CAP. II. COMA VIGIL.

CHARACTER.

Impossibilitas tam recte vigilandi, quam bene dormiendi; sopor levis, a quo aegri facile excitantur; continuum dormiendi desiderium; sensus hebescunt et aliquandiu delirium leve; oculi semper fere clausi; imagines variae menti obversantur, insomniis similes: hoc statu morbus per plures haebdomadas protrahitur, attamen aeger nullo

fruitur somno ; si per aliquot minuta in verum somnum incidit, statim cum subsultu expergiscitur ; inquietudo summa ; pulsus parvus, lentus valdeque debilis ; omnium aversatio ; potus praefertur, et tamen raro sitiunt.

CAUSAE :

Gravis et continuus labor, tam mentis quam corporis ; vermes ; infarctus bilis in systemate gastrico ; animi pathemata ; morsus scolopendriae et serpentis basilisci.

PROGNOSIS.

Hic morbus semper periculosus est, et eo periculosior quo plura gravia symptomata eum comitantur ; si in phrenesim mutatur, malum, et semper cum magno aegri discrimine ; si, ubi phrenesis adest, superveniunt convulsiones, tunc actum est de aegroto.

CURA.

Si gravis et continuus labor fuerit comatis vigilis causa, nutrientia, optima ju-

scula carnea pro potu et alimento; enemata de lacte et saccharo pluries de die repetita: si a bilis infarctu oritur, emetica, praecipue ex tartaro stibiato et ipecacuanha; cathartica, ut senna, tamarindi, sales medii. Diarrhoea artificialis, plerumque morbum solvit. Coma verminosum fugatur anthelminticis, et remediis quae vermes enecant. Si coma a morsu animalium venenato, sponte sua cedit vel abit in abscessum ad partem morsu correptam. Si animi pathemata sunt causae, aether; moschus; opium; ammoniaca.

CAP. III. CATAPHORA, SIVE COMA SOMNOLENTUM:

SYMPTOMATA.

Somnus profundus absque pyrexia et delirio; aeger semper dormit; si expergiscitur oculos aperit, quaestiones audit, respondet, se movet, mox in somnum delabitur; sopor gravis; oculi accurate clausi; vultus pallidus; pulsus tardus et valde debilis; mem-

bra flaccida; nulla molesta sensatio in respiratione; nullus motus; si fortis irritatio applicetur, expergiscitur, aliquando tamen oculos non aperit; palpebrae valde sunt graves; deglutitio impedita; acriter aegri excitati oblata deglutiunt.

CAUSAE.

Plethora cerebri; haemorrhagiae abituales suppressae; periodicae evacuationes cohibitae; exanthemata retropulsa; obesitas, polysarcia; liquorum et spirituum nimia ingurgitatio; cerebri collapsus; cachexia.

CURA.

Si adest diathesis hypersthenica, venae sectio; purgantia; enemata emollientia; diuretica, rubefacientia; vesicatoria prodesse possunt; an digitalis? Si debilitatis signa et morbo aucto, camphora; ammonia succinata; moschus; aether. Si causa est polysarcia, diaeta vegetabilis; exercitatio; motus.

CAP. IV. CARUS.

SYMPTOMATA.

Somnus profundus a quo aegri excitari non possunt; pyrexia; aliquando excitantur, sed nulla sensus signa praebent; loqui non possunt et iterum in gravissimum somnum incidunt. Vultus ruber; oculi subclausi; respiratio parum mutata, magis libera quam in apoplexia; saepius in apoplexiam degenerat.

DIAGNOSIS.

Differt hic morbus ab apoplexia graviori in eo, quod non adest paralysis nullave respirationis difficultas. Difficile ab apoplexia levi potest discerni, nam eadem praebent symptomata.

PROGNOSIS.

Hujus morbi prognosis minus infausta, quam in graviori apoplexia.

CURA.

Eadem fere ac in apoplexia levi.

CAP. V. LETHARGUS.

SYMPTOMATA.

Mentis oblivio; perfecta corporis quies cum sopore et delirio oblivioso; debilitas summa; capitis totiusque corporis gravedo; vertigines leves; respirandi difficultas mitis; gravitatis sensus circa ventriculi regionem, vel ad scrobiculum cordis. Morbi initio, aegri magno desiderio dormiendi vexantur, et post duos vel tres dies, raro quatuor, levissimum frigus experiuntur; febris continua, sed non fortis; pulsus mollis, debilis, et aliquando intermittens; oculorum inflatio et singularis faciei mutatio; cutis pallida; foetida et arida, cum levissimo ictero; aurium tinnitus; dolor ad posteriorem partem colli; urinae, nunc suppressae et nunc inscio aegro effluentes, turbidae vel nigri coloris; manuum tre-

mor ; sudor copiosus ; spasmus maxillae inferioris ; aliquarum partium paralysis ; pulsus parvi et tremuli ; pectoris infarctus ; tandem mors septimo vel octavo die scenam claudit.

CAUSAE.

Aeris temperatura humida ; alimenta prava, vigiliae diuturnae ; moeror ; vita sedentaria ; immodici corporis labores animique contentio ; evacuationes immodicae.

PROGNOSIS.

Signa fausta sunt, sopor non valde profundus, facies parum mutata ; mentis integritas parum amissa ; respiratio non multum anxia vel difficilis ; rarae febris accessiones ; morbus quinto die parum auctus ; alvi evacuationes cum aegri levamine ; urinae copiosae cum copioso sedimento ; sudores calidi et profusi ; pulsus mollior ; anacatharsis copiosa cum magna muci secretione e naribus ; glandularum parotidum eruptio aliave critica evacuatio. Infausta sunt symptomata, summa virium prostratio ; quinto

vel sexto die signa graviora persistentia; alvi evacuationes nimiae cum meteorismo; urina clara et limpida; respiratio difficilis et anxia; sudores frigidi universi, vel partiales; tremor cum motu convulsivo. Si paralysis signa, mors tunc certa.

CURA.

Si adsunt diathesis hypersthenicae signa, venae sectio cito est adhibenda; hirudines ad tempora; arteriotomia; venae jugularis incisio; cucurbitulae cruentae ad partem posteriorem capitis; cathartica repetita; refrigerantia; enemata emollientia; antimonium tartarisatum. Ubi virium prostratio manifesta, et diathesis hyposthenicae signa, camphora; moschus; aether; ammonia succinata; vesicatoria larga; emplastra sinapeos cum aceto. Si sopor, sub lethargi forma puerperas invadit, post nimiam sanguinis quantitatem amissam vel retro vel ante partum, et si adest pulsus debilis aut summa virium prostratio, cinchona; vinum generosum; diaeta animalis. Ad paroxysmi reditum impediendum, diaeta moderata; exercitatio corporis, animique quies.

Cortum, Diss. de apoplexia nervosa. Habet. in Frank delect. opuscul. Vol. VI.
Foderè, De apoplexia. Vid. Brera, Giornale Tom. I. p. 291. seq.
Kirkland, Comment. de apoplecticis etc. 8.° Lond. 1792.
Lazerme, De morbis capitis. 8.° Venet. 1750.
Lancisius, De subitaneis mortibus. 4.° Romae 1707.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. I. Epist V.
Penzold, Diss. de apoplexia ex inanitione vasorum cerebri. Goetting. 1783.
Schroeder, Diss. de apoplexia ex hypochondriorum vitiis. 8.° Goetting. 1776.
Sprengel, Inst. sup. cit. T. IV. Sect. II. Cap. I. §. 484. seq.
Wepferus, De affectibus capitis. 4.° Tiguri 1745.
Zuliani, De apoplexia praesertim nervea. 8.° Brixiae 1789.

CAP. VI. PARALYSIS.

CHARACTER.

Morbosa motus abolitio, aliquando et sensus aut utriusque in variis corporis partibus sine laesione externa visibili, et sine morbo locali.

SYMPTOMATA.

Paralysis, quam nullus morbus diversus antea praecessit, paulatim plerumque ado-

ritur. Vertigine, capitis gravitate, mente hebete et obliviosa, parte passura quasi pondere pressa, aegrius mota, veluti refrigerata, tremente, quandoque dolente, denique praeter solitum debili, (signis praeuntibus), accedit. Partis affectae stupor, pallor et torpor; motus vel sensus vel uterque plus minusve amissus, vel plurimum imminutus; quidam formicationis sensus aegros artus afficit, qui motibus levioribus interdum convelluntur. Partes paralyticae molles, atrophicae vel oedematosae sunt; frigoris sensus veluti aquae frigidae guttatim instillatae, vel secundum nervorum cursum depluentis; pulsus rari et molles, aliquando frequentes et inaequales; cutis plerumque arida et pallens; vires digestionis labescunt et diuturnitatem morbi excipiens marcor indicat; mentis hebetudo et oblivio insueta; partes paraliticae diu affectae fere emaciantur, interdum incurvantur vel breviores fiunt ex impedita musculorum actione. Nonnulli a gradu atque a mali sede paralysin diviserunt. Motus sensusque imminutionem paraesin, seu semiparalysin dixerunt. Hemiplegia, cum in alterutro corporis latere motus sensusque sunt aboliti. Paralysim om-

nium partium infra caput positarum, paraplegiam appellant.

CAUSAE.

Causae paralysis vix differunt ab illis quae apoplexiam producunt. Cerebri compressio ab effusionibus sanguineis, serosis, vel a tumoribus; capitis vulnera vel concussio; medullae spinalis vitia, uti tumores ligamenti denticulati, vertebrarum caries, et serosa colluvies inter meninges; vis nervea imminuta; unitas nervi soluta; venena in corpus accepta; tumores pulmonum purulenti; dysenteria; hepatis splenisque vitia; haemorrhoidum suppressio; lues venerea; animi pathemata praecipue terror; diathesis scorbutica; vermes; colica pictonum; apoplexia et aetas provecta.

DIAGNOSIS.

Ab apoplexia, aliisque morbis pulsu et symptomatibus facile dignoscetur.

PROGNOSIS.

Paralysis morbum sistit periculi plenum et difficile sanatu, ut plurimum enim ab

apoplexia oritur et in apoplexiam rursum decidit. Ceterum hujus morbi prognosis differt pro causarum, partis affectae et durationis varietate. Partis laborantis calor, dolor levis punctorius seu formicationis sensus, febris moderata, sudor universus e tota cute promanans, diarrhoea, haemorrhoidum fluxus consueti restitutio, erysipelas sensibile, fausta sunt symptomata. Provectis vel morbis confectis paralysis accidens, difficillime curationem recipit. A sectione vel luxatione valida, vel ab ictu de repente orta, insanabilis. Sudor qui non subito sublevet, in hemiplegia lateris sani convulsiones, partis laborantis frigus, vel sensus penitus deletus, infausta sunt signa. Levior denique aut gravior pro partis affectae varietate; in artubus inferioribus melior, in superioribus pejor, in visceribus aut thoracis musculis, ob magnum harum partium ad vitam momentum, pessimus morbus est. Si linguae, oculorum, pharingis, vultusque musculorum motus deperditus, mala sunt omina. Paralysis ab hysteria, hypochondriasi aut a scorbuto pendens facile nonnunquam curatur.

CURA.

Si adest diathesis hypersthenica, venae sectio, sed caute est adhibenda, nam hujus naturae paralysis rarissima est, attamen aliquando encephali, ejusque membranarum vel medullae spinalis inflammationem comitatur; cucurbitulae cruentae; hyrudines retro aures et alia remedia apoplexiae hypersthenicae aptata sunt utenda. Si hemiplegia solummodo manet, et diathesis hyposthenicae signa adsunt, utenda sunt stimulantia tam interna, quam externa: interna sunt sinapi; raphanus rusticanus; arnica montana; ammonia praeparata; castoreum; moschus; tinctura cantharidum; aether; hydrargyrus, vini generosi parva portio; an aether phosphoricus? Diaeta nutriens foret et stimulans: externa vero, epispastica, rubefacientia, e. gr. tinctura cantharidis, linimentum ammoniae, aether etc., frictio, cucurbitulae siccae universae spinae admotae, urticatio, electricitas et balneum frigidum, fonticula vel setacea; balnea tepida tum simplicia tum sulphurea. Si paralysis cum febri intermittente conjungitur, cinchona,

opium et alia ad arcendas febres aptata: In extremitatum inferiorum paralysi post convulsiones, extractum ex radice rhus radicantis, vel rhus toxicodendri paratum, ad gr. duo usque ad sex, quater de die est exhibendum. Coeterum exercitatio mediocris et constans, corporis animique quies, aer purus, siccus et recta causarum ablatio plurimum juvant.

Aurivillius, Diss. de paralysi. Upsal. 1765.
Bellini, Oper. omnia. 4.° Vol. 2. Venet. 1747. Vid. Tom. I. pag. 530.
Cramer, Diss. de paralysi. 8.° Goetting. 1760.
Caldani, Saggi dell' accademia di Padova. Tomo I. 1786.
Hoffmann, Oper. omn. sup. cit. Tom. IV. Sect. I. C. XII. XIII. XIV.
Mackensie, Diss. de paralysi. 8. Edinb. 1778.
Morgagni, De sed. et caus. morb. sup. cit. Tom. I. Epist. II. pag. 164. seq.
Nicolai, Diss. de paralysi. 4. Altd. 1645.
Nieper, De scorbuticorum paralysi. Halae 1762.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 565-569.
Wan-Swieten, Comm. sup. cit. Tom. III. §. 1057.

ORD. II. ADYNAMIAE.

CHARACTER.

Motus involuntarii, sive vitales, sive naturales, nempe respirationis, cordis actio-

nis motusque muscularis, imminuti aut quiescentes.

CAP. I. SYNCOPE.

CHARACTER.

Motus cordis et respirationis imminutus, vel aliquandiu quiescens, sine causa manifesta saepe rediens, cum cordis palpitatione vehementi in intervallis.

SYMPTOMATA.

Morbus hic vel repente invadit; vel lente ingreditur et signis prodromis comitatur. Praecedunt plerumque languor, tremor et lassitudo musculorum, capitis gravitas, praecordiorum anxietas, vertigines, aures intus sonantes, oculorum caligo, macularum oculis circumfluentium sensus; paulo post contremiscit aeger, vultus pallore obtegitur, extrema frigent et frigido manant sudore, praecipue collum et pectus; pulsuum ictus imminuti, inordinati ac vix percipiendi; respiratio debilis et tarda; alvus

inscio aegro secedit; vomitus, vel vomendi conatus; oculi suffunduntur vel livido circumdantur circulo; tandem aeger sui conscius non est ac sensum motumque amittit. Hoc in statu per aliquod temporis spatium remanet, et dum ad se redit, flatus emittit, calor corporis restituitur, pupilla valide contrahitur, cor palpitat, membra convelluntur, ac summae debilitatis sensum accusat, nonnunquam vomitus vel diarrhoea nimis foetida syncopem subsequuntur.

Varias syncopis species distinguunt medici, quae a diverso hujus morbi gradu pendent. Subitanea et brevis virium imminutio, superstite motu cordis et arteriarum et cognoscendi facultate, lypothimia dicitur, vel animi deliquium. Virium omnium vitalium et animalium imminutionem sive privationem ut nulla a morte sit differentia, asphyxiam seu melius mortem apparentem appellant.

CAUSAE.

Causae remotae sunt, subita et graviora animi pathemata; fortiores partium dolores; febres hyposthenicae, uti typhus gravior et febres intermittentes, syncopa-

les dictae; balnea nimis calida; transitus subitus e loco temperato in calidum, aut e calido in frigidum; venena ingesta; exanthemata; primarum viarum sordes; vermes; odores acuti et fortes; venae sectio; nimia sanguinis copia; haemorrhagiae vel profluvia immodica; subita virium prostratio et inanitio; cordis et vasorum majorum vitia, uti cordis et pericardii vulnera, inflammatio, suppuratio, ulcus, cordis volumen auctum, valvularum ossificatio, ventriculorum cordis, auricularum et aortae aneurysmata, hydrops pericardii aut illius cum corde concretio etc., colluvies serosa in cerebri ventriculis; hysterica ac hypochondriaca mala. Causa proxima esse videtur motus imminutus, vel cordis et arteriarum actio quiescens.

DIAGNOSIS.

Syncope differt ab apoplexia, in hac enim pulsus, respiratio et faciei color servantur, ac aliquando augentur; contra vero in syncope deficiunt. Ab epilepsia distinguitur convulsionum, oris spumae et motuum epilepticorum absentia.

PROGNOSIS.

Diversa secundum causarum differentiam; animi deliquium frequens, sine causa externa, subita virium inanitio, haemorhagiae nimis profusae, convulsiones syncopi supervenientes, infausta sunt signa. Quo leviores causae animi deliquia excitantes, eo minus periculum.

CURA.

In paroxysmo ad vim vitalem excitandam cura est dirigenda. Capite aliquantum elevato, in aere puriori et frigidulo ac situ horizontali teneatur aeger, oportet; facies aqua frigida cum aceto juncta aspergatur; juvant interdum liquores odoriferi vel volatilia naribus admota, uti acetum concentratum, spiritus lavandulae, aqua melissae composita, alcali volatile. Interne vinum generosum, aqua cinnamomi, aetheris sulphurici vel alcali volatilis guttae quaedam aquae melissae mixtae, sunt utenda. Si adest diathesis hypersthenica, et syncope pneumoniam vel aliquam viscerum inflam-

mationem sequitur, venae sectio plurimum prodest. Si animi deliquium sit febris perniciosae symptoma, cinchona, vinum, serpentaria virginiana, camphora et alia. Extra paroxysmum stimulantia lenia, tonica, et remedia quae cor et sanguinis circulationem excitant. Caeterum in cura syncopis causarum semper habenda est ratio, nam si ab causa manifesta oritur, remedia ei idonea sunt administranda.

Albertini, De adfectionibus cordis, 4.° Venet. 1618.
Berger, Diss. de deliquiis animi. 4.° Witeb. 1689.
Burserius, Oper. sup. cit. Tom. IV. Cap. VII. §. 215. seq.
Michaelis, De syncope. Lipsiae 1636.
Morgagni, De sedibus et causis morborum sup. cit. epist. XXIV.
Senac, Traite du coeur sup. cit. lib. VI. cap. 10.
Testa, Malattie del cuore sup. cit. Tom. III.
Vogel. Aug., Oper. sup. cit. Tom. II. §. 603.-607.

CAP. II. ASPHYXIA SEU MORS APPARENS.

CHARACTER.

Motuum vitalium et naturalium suspensio, ut nulla pateat a morte differentia su-

perstite tamen excitabilitate, sive vitae potentia.

SYMPTOMATA.

Difficile profecto est, certos limites inter asphyxiam et mortem ipsam statuere. Diutius durare potest in homine haec vitae suspensio, attamen si cordis arteriarumque motus deficit, si respiratio cessat, si nullus adest sensus, si sphincteres relaxantur, si frigent omnes corporis partes et membra rigent vel relaxantur, si oculi vitrei evadunt, si secretiones et omnes excretiones cessant, si e vena secta sanguis non apparet, et si putredinis certa signa videntur; dubium de morte haud remanet. Cave tamen ne imagine mortis deceptus unico tantum signo vel simulatae asphyxiae fidem praebeas, sunt enim qui respirationem cohibendo asphyxiam exactissime fingunt.

CAUSAE.

Innumerae fere sunt causae ex quibus variae mortis apparentis species oriri possunt. Sideratio, venena, animi pathemata violentiora, suffocatio submersorum vel la-

queo suspensorum; fumi metallici, mephitis, musti et cerevisiae fermentantis exhalationes, carbonum vapores, corpora peregrina in tracheam delapsa, passio hysterica, subita in cordis cavis aeris evolutio, corpora extranea in faucibus haerentia, vomicae pulmonaris ruptura, inanitio ex defectu ciborum, subitae et profusae sanguinis evacuationes.

CURA.

Asphyxiae cura a diversis causis vel ex morbo principali est repetenda. Si asphyxia ab intercepta respiratione oritur, uti in submersis, strangulatis vel laqueo suspensis ac suffocatis accidit, respiratio et cordis actio sunt excitandae; juvant emetica, aeris in pulmones inflatio, enemata injecta, frictiones, stimulantia, et electricitas. Venae sectio plerumque nocet, sanguinis enim detractio vires infringit, et cordis actionem minuit. Attamen in strangulatis, si subjectum robustum et plethoricum sit, si facies nimis turgida vel livida venae sectio, seu melius venae jugularis incisio aliquando est peragenda; emetica nun-

quam sunt fere adhibenda, nisi ventriculi vel primarum viarum sordis signa adsint, vel venena ingesta asphyxiam induxerint. Sed praecipuum in asphyxia remedium est, circulationis vim et respirationis functionem restituere. Asphyxus ex aqua extractus vel laqueo solutus, in loco nec nimis calido nec frigido deferatur; demtis vestimentis et capite paulum elevato, corpus dextro lateri innixum est leniter abstergendum, deinde tentanda est respirationis restitutio. Aeris inflatio fieri potest vel follis communis auxilio, vel folle arte constructo. Immisso aere thorax paulatim a parte inferiore comprimitur, ut aër e plenis pulmonibus expellatur; sic vicissim nunc aerem immittendo nunc expellendo continuare oportet, donec cordis motus excitatur, et respiratio restituitur (1). Pulmonum inflatione ter vel

Vol. II. 3

(1) Ad aerem inflandum in asphycticis medici Angli folle vel machina ab Huntero praeposita et a Collemanno aliisque constructa utuntur. Hanc apud nos clarissimus Configliachi physices Professor primus construxit, et quamplurima adjunxit, ut faciliori et magis idoneo sit usui; non solum enim ad aerem insufflandum, sed etiam ad experimenta pneumatica peragenda adhiberi potest. Vid. Brugnatelli Giornale di Fisic. Chimica e Stor. Naturale 1816.

quater peracta, corporis praecipue extremitatum frictiones sunt instituendae, primum manu tantum calida, vel oleo illinita, deinde panno laneo vel manu spiritu vini camphorato aut aethere madefacta. Calor interdum externe applicetur linteis vel pannis calidis extremitatibus, cordis scrobiculo vel cavitati axillari admotis; vini calidi vel aquae cinnamomi aut aquae melissae spirituosae, vel alcoolis parva dosis cum saccharo sunt in ventriculum immittenda, parvae syringae ope. Enemata tandem ex aceto, vino, aut alio liquore aromatico calido sunt injicienda. Quae auxilia per quinque vel sex horas sunt continuanda, sed summa cum celeritate sunt rapienda. Nonnulli sternutatoria in nares insufflare vel tabaci fumum per fistulam in alvum immittere solent, sed usus tabaci fumi non solum diaphragmatis et musculorum thoracis actionem retardat, sed etiam vi narcotica damnum inferre potest. Eadem methodo, sunt ad vitam revocanda, animalia ex aere depravato vel respirationi haud amplius idoneo enecta, in omnibus enim asphyxia a respirationis intercepta oritur.

CAP. III. ASPHYXIA RECENS-NATORUM.

SYMPTOMATA.

Infantes aliquando, dum in lucem prodeunt, nullum vitae signum praebent. Eorum facies modo rubra, livida et turgida est, modo pallida, aliquando vero caerulei coloris speciem refert; cutis laxa et frigida est, et nullum respirationis vel cordis motus adest signum, ita ut mortui videantur.

CAUSAE.

Plurimae fere sunt asphixiae recens natorum causae. Funiculus ombelicalis circa collum volutus, eumque constringens vel duplicatus, aut per os uteri compressus, antequam foetus in lucem proderit; valida capitis diu incuneati compressio; sub partu accelerato vel violento compressio; rudis instrumentorum vel inaequalis actio, quae capiti vim validam infert; lingua infantum relapsa, vel ob muci densitatem et lac coagulatum faucibus haerens, unde difficilis respiratio evadit; matris vel nutri-

cis sub somno compressio; utriusque tandem atrii cordis communio nondum clausa, ita ut sanguis venosus cum arterioso in aorta confundatur, et pulmonum actio interrupta remaneat.

CURA.

Diversimode se habet, secundum causas quae asphyxiam induxerint. Si infantis asphyxi facies rubra, livida et turgida est, unciae dimidium aut sanguinis uncia una ex funiculo ombelicali est emittenda, ligato prius funiculo supra locum rescissionis, ne lethalis haemorrhagia superveniat. Si funiculus ombelicalis circa collum sit obvolutus, solvendus illico est. Si lingua faucibus adhereat ob viscidam muci naturam vel lactis coagulati copiam, digito in ore immisso, mucus vel lac coagulatum cito sunt extrahenda. His omnibus rite peractis, respirationem promovere oportet, pulmones aere sunt inflandi cum folle arte constructo; aquae frigidae in faciem conspersio; guttulae paucae aquae melissae spirituosae, vel aquae cinnamomi linguae imponantur; fauces irritentur, columnam vertebralem ma-

nu spiritu vini camphorato madefactam fricare oportet; enemata cum pauxillo salis aut saponis sunt immittenda. Haec omnia sensim sensimque sunt facienda, ne nimia actio excitetur. Si respiratio restituitur, quod ex levi vultus rubore, pectoris anxietate et labiorum motu cognosci potest, abdomen linteis calidis est fricandum, vel calido indusio laneo totum infantis corpus est involvendum, donec respiratio et vires redierint. Iis nil valentibus, electricitatis efficaciam juvat tentare, methodo a Celeberr. Boëro descripta.

Barzellotti, Mem. per servire di avviso al popolo sulle morti apparenti. 8.° Parma 1808.

Bibl. Britann. 8.° Geneve. Vid. Vol. 59. pag. 347. seq.

Boer, Natur. Obstetr. sup. cit. pag. 74. seq.

Crausius, Diss. de restitutione in vitam suffocatorum laqueo vel in aqua. Jenae 1705.

Curry, Observations sur les morts apparentes. 8.° Geneve. 1800.

De Haen, Rat. med. sup. cit. Vol. IX. Sect. I. II.

Fine, De la submersion, ou recherches sur l'asphyxie des noyes etc. 8.° Paris 1800.

Fothergill, Of new inquiry into the suspension of vital action in cases of drowning and suffocation etc. 8.° Lond. 1795.

Goodwyn, Diss. de morbo morteque submersorum investigandis 8. Edinb. 1786.

Hallè, de natura et effectu mephitis cloacarum. 8. Paris 1785.

Klein, Diss. de metallorum irritamento ad mortem veram explorandam. 8. Mogunt. 1796.

Testa, Della morte apparente ec. 8. Firenze 1780.
Volta, Opuscoli scelti 4. Milano Vid. Tom. IV.
Woodford, De resuscitatione submersorum 8. Edinburgi 1794.

CAP. IV. SYNCOPE ANGINOSA SIVE ANGINA PECTORIS AUCTORUM.

CHARACTER.

Motus cordis imminutus et aliquando quiescens, cum dolore immani ad sternum et scapulas porrecto.

SYMPTOMATA.

Constrictionis sensus circa diaphragmatis regionem; dolor faucium et pectoris strangulans; respiratio dolens, sed haud plurimum difficilis; angustiae vel ponderis sensus in sinistra thoracis parte sub sterno per mammam sinistram usque ad scapulam et humerum porrectus; brachii et digitorum stupor et dolor. Hujus morbi insultus inter ambulandum, in ascensu per loca acclivia aut in ingressu contra ventum ingruunt. Prae doloris atrocitate nec loqui nec incedere

possunt aegri, manus supra caput extollunt et brachia adjuncto parieti suspendunt, ut aliquid levaminis percipiant; respiratio facilis est et tussis nunquam fere adest. Primi morbi paroxysmi breves sunt, sed cum invetarescit malum, facile recurrit sine causa manifesta, et recurrens gravius fit; pulsus debiles sunt et imbecilles; sudores diffusi toto e corpore erumpunt; vultus pallidus, distortus, et moestus; nausea; vomituritio. Sub morbi finem tussis accedit, ac hydropis et anasarcae symptomata adsunt.

CAUSAE.

Causae remotae sunt vitium cordis organicum; arteriarum vel earum cavitatum dilatatio; aortae vel valvularum semilunarium ossificatio; concretiones poliposae in corde; cor magnum vel nimis coarctatum; arteriae coronariae ossificatae, vel cartilagineae; copiosus adeps supra pericardium; vel sanguis, puris aut seri in eo effusio; aortae vel vasorum viciniorum compressio; foeces in colo induratae; balneum frigidum; arthritis; lues syphilitica. Causae paroxysmi proximae sunt quae congeriem sanguinis

antecedunt; pressio mechanica et stimulus illatus systemati sanguineo.

DIAGNOSIS.

Ab asthmate dignoscitur respiratione magis libera et tussis defectu; frequentes cordis palpitationes, et doloris lancinantis defectus syncopen ab angina pectoris distinguunt.

PROGNOSIS.

Infausta, nam cordis irritabilitas paulatim imminuta deficit omnino et deperit.

CURA.

Morbus hic facilius praepeditur, quam curatur. Si diathesis hypersthenicae adsunt signa, regimen antiphlogisticum; evacuantia; corporis quies; circulatio sanguinis ad extremitates promovenda; fomentationes calidae ad crura pedesque: si paroxysmus urgeat gravis, venae sectio cita (nec nos deterrere debet summa pulsus debilitas vel cutis refrigeratio) sed summa cum cautela est adhibenda; an emetica? Si saburrae ga-

stricae signa, cathartica, praecipue mercurialia; enemata emollientia. Cave a stimulis analepticis cujuslibet generis, etiamsi malesuada debilitas, virium prostratio et frigus pene lethale eos appetere videantur, malum inde continuo, si casum excipies scatentis flatubus ventriculi, et pulsus cordis arteriarumque mox evanidi.

Brera, Saggio patolog. sulla stenocardia. Vid. Società Italiana delle Scienze 4.° Verona Tom. XV. e Giorn. di Medic. prat. sup. cit. Vol. V. pag. 1. seq.

Clarke, Diss. de syncope angente. 8. Edinb. 1802.

Corvisart, Essai sur le maladies organiques du coeur. 8. Paris 1812.

Morgagni, De sed. et causs. morb. sup. cit. Epist. XXVI. et XXVII.

Parry, An inquiry into the symptoms and causes of the syncope anginosa etc. 8. Lond. 1800.

Testa, Malattie del cuore sup. cit. Vol. II. Part. II.

Zecchinelli, Consideraz. sull' angina del petto etc. 8.° Padov. 1814.

CAP. VII. DYSPEPSIA.

CHARACTER.

Anorexia, nausea, vomitus, inflatio, ructus, ruminatio, cardialgia, gastrodynia, pauciora saltem vel plura horum simul concurrentia, plerumque cum alvo adstricta, et sine alio vel ventriculi ipsius, vel aliarum partium morbo.

SYMPTOMATA.

Prima plerumque hujus morbi signa sunt, plenitudinis, et ponderis in ventriculo circa praecordia sensus, praecipue post cibum assumptum; appetitus imminutus, etsi non semper adsit, certe frequentissimum signum est; animus tristis et demissus; ventriculi inflatio et distentio, nullo cibo assumpto, unde flatus et supra et infra cum strepitu erumpunt; alvus modo adstricta, modo soluta, et frequens cardialgia. Morbo ingravescente, omnes corporis animique functiones imbecilles evadunt; dissolutus stomachus nihil alimenti fere appetit, vel assumptum nauseat, vel nondum confectum rejicit; ructus acidi vel acoris sapor post pastum in ore; dolor et anxietas in praecordiis, praecipue in regione hepatis usque ad dorsi spinam; capitis dolor; frequens cordis palpitatio; ictus arteriarum celeres sunt et imbecilliores; cutis arida et sicca; urina, modo naturalis, modo turbida et rubra, vel pallida et nimis copiosa. Morbo inveterato, corpus universum marcescit: aliquando assumptum alimentum, paulo post bovum instar, ruminat; foetet spiritus; lingua ari-

da est vel albido quodam flavore obtegitur muco; uvula et velum pendulum nonnunquam magnopere relaxantur; motum aeger aversatur, et vel levissima exercitatione defatigatur; cutis ubique est pallida, interdum lurida et flava; oculi hebetes fiunt; facies cadaverosa et labia livida evadunt; frigent extrema; calor corporis et omnes secretiones imminuuntur; tandem leucophlegmatia vel hydropes superveniunt. Tantis totque malis confectus aeger miserrimam ducit vitam vel lentae morti occumbit.

CAUSAE.

Causae remotae sunt duplices. 1. Quae in ventriculum ipsum protinus agunt. 2. Quae in alias corporis partes agunt et in ventriculum atoniam diffundunt. Prioris speciei praecipue sunt, narcotica, et quae actionem ventriculi nimis excitant, qualia, opium, liquores spirituosi; nicotiana; thea et coffea; amara; acida; aromata; cibus plenior; vomitio nimis crebra; liquores calidi nimis profuse hausti; salivae excretio nimia. Quae in alias corporis partes primum agunt, ut, affectus animi violenti, vita sedentaria, stu-

dium intensius, venus nimia, tempestas humida et frigida; hepatis vitia; vita sedentaria, ignava sine exercitatione; ebrietas. Causa proxima est actio laesa fibrarum ventriculi muscularium.

DIAGNOSIS.

Hepatitis chronica dignoscitur a dyspepsia, nam dolor magis in dextro hypochondrio situs est, et ad summum humeri dextri se extendit: clorosis facile a dyspepsia distingui potest, in illo enim morbo prius menstrua cessant, quam signa dyspepsiae appareant. Tandem a scirrho pylori discrepat, in hoc vomitus longe citius quam in dyspepsia post cibum sumptum invadit, dolorem cum in dextrum latus recumbit, aeger queritur, et materia quaedam coffeae sedimento similis vomitu rejicitur.

PROGNOSIS.

Si aegri juvenes sunt aut aetate medii, morbo nondum inveterato; si causae, quae corpus debilitant haud sint fortiores, bonum est. Quod si aetate provecti hoc morbo afficiuntur; si longus incitantium abu-

sus praecesserit; si symptomata sunt gravia, et malum remediis haud respondet, curatio vix expectanda est.

CURA.

Emetica; sales alkalini et absorbentia, praecipue aqua calcis, sapo, cathartica ex aloe, magnesia, rhabarbaro, senna, aromatibus vel amaris conjunctis; flores zinci; bismuthi praeparationes; potassa aqua soluta et gas acido carbonico saturata; epispastica dorso: si actio ventriculi sit admodum debilis, ad tonum ventriculi restaurandum juvant, tonica, qualia ferri praeparationes, quassia, cinchona, columbo radix, et gentiana: quaedam symptomata sequenti modo sunt levanda; ventriculi inflatio levatur aethere sulphurico; cardialgia aqua seltzerana vel opio est amovenda; vomitus clisteribus opiatis; anxietas et oppressio post pastum aromatibus, ut decem piperis nigri granis statim sumptis; diaeta ex cibo animali foret confecta; exercitatio modica et balneum frigidum medelam accelerant; aquae bathonienses et aqua ex pice liquida parata conducunt; frictio externa abdominis; omnes denique causae quae occasionem praebent sedulo sunt evitandae.

Campbell, Diss. de dyspepsia. 8. Edinb. 1798.
Forestus, Oper. omn. sup. cit. Tom. II. Lib. XVIII, obs. 2. 3.
Haas, Diss. de debilitate ventriculi. 8. Lugd. Bat. 1739.
Hoffmann, Oper. sup. cit. Tom. IV. Cent. II. Sect. III.
Reil, Memorab. clin. Fasc. II. pag. 113.
Salius Diversus, de affect. particular. sup. cit. cap. 12.
Thuessink, Barict wegens de Zieksen, etc. Vid. Brera Giornale di Medicina Tom. V. pag. 96.
Wilson, Diss. de Dyspepsia. 8. Edinb. 1792.

CAP. VIII. HYPOCHONDRIASIS.

CHARACTER.

Dyspepsia cum languore, moestitia, metu, praecipue mortis, morositate, zelotypia, pravisque suspicionibus omnigenis, ex causis non aequis in temperamento melancholico, alvo modo dura, modo fusa.

SYMPTOMATA.

Morbus hic paulatim oritur et subdole ingravescit, ita ut symptomata jam jam memoranda ejus proteiformem et variam naturam demonstrent. Quodam mentis et corporis torpore afficitur aeger; appetitus modo solito major, modo autem penitus prosternitur; potus cujuscumque generis

fastidio habetur; dolor gravativus, cibo deglutito, ventriculum et praecordia aggreditur; paulo post intestinorum inflatio, ructus acidi, nausea, dolor circa cardiam rodens et gulae constrictio succedunt. Nunc vero ingesta, adhuc cruda atque immutata, ingenti viscidae materiae copia commista, regurgitant; saburra vomitu ejecta modo tam acida est, ut dentes hebetet, et aliquando foetore ova diu incubata refert. Dolores lancinantes praecipue sub costas spurias, in hypochondriorum, maxime vero in sinistra regione, intestina tentant; in regione epigastria subtus ventriculum immanis pulsatio percipitur, interdum renes et lumbos nephriticos colicosque mentientes, cruciant dolores; alvus pertinaciter adstricta, modo soluta et liquida evadit, et murmura ac borborigmi aegrum turbant; sputatio continua; dolores articulorum arthritidem mentientes; nonnunquam formicatio et prurigo cutim exercent, et exanthemata erumpunt quae iterum evanescunt. Pallet plerumque facies, vel moestitiam et suspicionem exprimit; corpus invito tardeque movetur; animus metui praecipue mortis, moerori, inquietudini, et zelotypiae proclivis est, ita

ut, absque ulla causa lacrimas aeger fundat, porro hominum consortia fugit, et solitudinem anxie quaerit, ne mens uni semper meditationi intenta, aliorum turbetur colloquio. Corporis functiones earumque mutationes anxie observat; si paulum muci cum sputis ex ore ejicit, vel si pulsus a statu ordinario aberrat, se pessime habere dicit; libros quaerit et sedulo legit, qui de morbis tractant, et in omni morborum descriptione, sui corporis statum delineatum prospicit; nulla in affectibus constantia, hodie odit, quem heri dilexerat; anxietas summa corpus et mentem exercet; somnus est turbatus, somniis terrificis interruptus; si e somno excitatur nunquam se satis refectum credit, per totum igitur diem dormit, vel somnolentia ac segnitie laborat. Manus pedesque frigent plerumque et stupent, dum facies calore incensa videtur; praecordia turgida et tensa sunt; frequentes desidendi conatus; dolore ardenti, qui aliquando partem ejus unicam affligit, lingua laborat; maculae luridae atque vibices per totam corporis superficiem maxime vero in extremitatibus inferioribus, sese ostendunt. Hydrops vel icterus subsequuntur; vertigo et

stupor, aurium tinnitus, cum auditu difficili et oculorum caligine frequenter occurrunt; artus etiam dolore obtuso, saepius acuto, distorquentur. Melancholia et mania aliquando superveniunt, quae aegri vitam tam gravem et miserrimam reddunt, ut aliquando, sibi ipsi mortem inferendo, finem tot tantisque laboribus quaerere cogatur. Multa ex signis jam descriptis raro tamen occurrunt, donec morbus altas radices acquisiverit. Nonnunquam paucis mensibus, saepius pluribus annis cursum morbus explet.

CAUSAE.

Causae remotae sunt, temperamentum melancholicum; gravis et diuturnus labor; astringentia et tonica, sive interne sive externe, diutius adhibita; aqua gelida; glacies interne assumpta; liquidorum usus praetermissus; meditatio assidua de re unica, quae maximam attentionem exigit; tempestates humidae et nebulosae; pathemata animi, talia sunt aestus irae, metus etc.; venus immodica; evacuationes, praecipue sanguinis, profusae; arthritis vel febres intermittentes inveteratae; vita sedentaria igna-

va; nimia stimulantium et aromaticorum ingurgitatio; opium et nicotiana crebro nimis adhibita; ventriculi et intestinorum debilitas, unde distensio a cibo, flatu, foecibusque immensa. Causa proxima in ductus intestinalis ejusque nervorum debilitate aut laesa actione existere videtur. Hypochondriasis nunquam in prima aetate occurrit, raro juventutem infestat, post annum trigesimum quintum plerumque ingruit, quum, cessante magna arteriarum actione, plethora venosa abdominalis augetur.

DIAGNOSIS.

Hypochondriasis a dyspepsia dignoscitur, languore, mortis metu, pravisque suspicionibus semper praesentibus, alvo perpetuo astricta, et signis dyspepsiae minus violentis, irregularibus, vel omnino absentibus; in dyspepsia, signa ejus affectionis majori semper adsunt gradu et perpetuo existunt, aut alia supra memorata minus sunt violenta vel omnino absentia. Hypochondriasim inter et melancholiam discrimen adest. In melancholia mentis functiones sunt plurimum turbatae, absque laesione corpo-

ris evidenti, ac melancholici propositi tenaciores constanter sunt.

PROGNOSIS.

Haec a morbi causis et a symptomatum indole et vi pendere videtur. Si hypochondriasis senes vel aetate provectos diutius laborat; si aliis morbis, praecipue hysteriae, arthritidi vel febribus intermittentibus diuturnis superveniat; si gravia animi pathemata vel scirrhus viscerum inveteratus praecesserint, malum semper est omen. Si vero juvenibus occurrit; si symptomata longiorem remissionem habent; si menstruorum vel haemorrhoidum profluvia jam suppressa iterum erumpunt, spes adest salutis.

Cadaverum dissectiones, abdomen sero sanguinolento refertum, intestina e propriis locis protrusa, congesta et tumoris inaequalis speciem praebentia, adhaerentia, condensata, rigida, livida et etiam subnigra demonstrant. Nonnulli etiam venas mesentericas turgidas atque varicosas, omentum scirrhosum, ventriculum dilatatum et liquorem foetidum continentem, pylorum duris et gangraenosis tuberculis obsitum, vel splenem ac hepar

abnormes, vel scirrhosos invenerunt. Medulla cerebri plurimum dura evadit, et cranium ubique intus colluvie serosa abundat.

CURA.

In methodo tractandi hypochondriasim tres indicationes animadvertantur, oportet. 1. Causas removere quae corporis animique debilitatem augent, vel eorum actiones impediunt. 2. Vigorem actionemque systematis, nervorum praecipue et viscerum abdominalium restaurare. 3. Methodum prophylacticam statuere, ne in recidivam ruat aeger. Ad primam indicationem plurimum confert, omnes illas causas avertere, quae morbo ortum praebere possunt; si aeger frigidam, humidamve regionem incolat, in calidiorem, vel magis siccam migrare oportet, aut aptatis vestibus frigoris effectui obviam ire. Si stimulantium et liquorum spirituosorum abusus est morbi causa, ab his paulatim recedat, solitudini haud nimium indulgeat, sed animi alacritas est sustentanda consortio venustorum atque lepidorum. Si adsit diathesis hypersthenica et hypochondriasis suppressioni mensium vel

haemorrhoidum superveniat, venaesectio; methodus antiphlogistica; emetica; cathartica lenia, talia sunt magnesia, sapo, sales alkalini. Si hypochondriasis a viscerum abdominalium scirrhis, pulmonum tuberculis, vel arthritide atonica originem ducit, remedia his morbis aptata sunt usurpanda. Ad ventriculi, aliorum viscerum nervorumque actionem restaurandam, juvant cinchona; amara, uti quassia, radix columbo et alia; ferri praeparationes; elixir acidum Halleri; aether sulphuricus cum aqua melissae vel cinnamomi; tinctura castorei; moschus, si odor sensiliores non offendit; vesicatorium regioni epigastricae, vel emplastrum picis burgundicae compositum abdomini est admovendum; aquae acidulae; balnea tepida, vel thermalia caloris gradu aegri sensibilitati aptato. Si alvus sit pertinaciter adstricta enemata emollientia, aut cum infuso florum chamomillae parata; aloe; purgantia mitia: symptomata dyspepsiae modis modo memoratis sunt levanda; pulveris rhabarbari grana sex et opii granum unum omni nocte, interdiu medicamenta simplicissima sunt utenda. Caeterum in hujus morbi cura, methodo prophylactica et regi-

mine diaetetico plus expectandum; exercitatio, praecipue equitatio, vectio in curru, venatio, aucupatio, perpetua migratio, navigatio, oblectamenta omnigena et anxietatis et pathematum animi impeditio, plus equidem juvant quam omnia remedia.

BAYNY, Diss. de hypochondriasi. 8. Edinb. 1777.
COMPARETTI, Occursus medici de vaga aegritudine infirmitatis nervorum. 8. Venet. 1780.
FRACASSINI, Opuscul. Patholog. 4. Lips. 1758.
GAUBII, De regimine mentis quod medicorum est. 8. Argent. 1776.
GATTENHOFF, Diss. de hypochondriasi in FRANK opuscul. delect. Tom. I. pag. 1. et seq.
HOFFMANN, Oper. omn. sup. cit. Tom. IV. Sect. III. Cons. 29-42.
SPRENGEL, Op. sup. cit. Tom. IV. §. 545.-551.
STAHL, De vena portarum porta malorum 4. Hal. 1705.
SYDENHAM, Oper. sup. cit. Tom. I. pag. 415 seq.
WHYTE, Malad. nerveuses etc. 8. Vol. 2. Paris 1767. vid. Tom. 2. pag. 313. seq.
ZACCHIA, Dei mali hipochondriaci. 4. Roma 1644.
ZEVIANI, Del flato a favore degli Ipocondriaci. 4. Verona 1761.

ORDO III. SPASMI.

CHARACTER.

Musculorum vel fibrarum muscularium motus abnormes.

CAP. I. TETANUS.

CHARACTER.

Plurium musculorum spastica rigiditas; plerumque cum contractionibus convulsivis, dolorificis.

Diversae sunt hujus morbi species, quae vi et spasmorum sede differunt. *Tetanus rectus* dicitur, quando musculi spasmo aeque pollent, et homo statuae instar rigidus jacet. *Opisthotonos*, quoties spasmis correptis cervicis spinaeque musculis, corpus retrorsum vehementer flectitur ac arcus ad instar incurvatur. *Emprosthotonos*, ubi collum et dorsum ad anteriora flectuntur. *Pleurothotonus*, si corpus ad latus alterutrum inflexum riget. *Trismus*, denique, si rigescunt musculi, quibus maxilla inferior superiori attrahitur. Tetanus in hypersthenicum ac in hyposthenicum, et in eum qui pendet a vitio locali, sive traumaticum a recentioribus dividitur.

SYMPTOMATA.

Morbus hic plerumque lentius obrepit nec tam cito increscit, nunc vero tam re-

pentinus et subitus est, ut dicto citius homines rigidi, veluti statuae, permaneant. Lassitudo insolita, totiusque corporis sensus molestus musculorum rigiditatem praecedunt. Eodem fere tempore, musculi cervicis et humerorum quadam corripiuntur rigiditate, ut aeger neque in alterutrum latus inclinare, neque deorsum proclinare possit, nisi eodem simul truncus flectatur. Dolet lingua, et rigentibus musculis maxillaribus, tanta est eorum contractio, ut aperiri os nequeat, aut oris apertura non claudenda. Dolor vehemens sub cartilagine ensiforme sentitur, et ad dorsum protenditur; alimenta dentibus conficere, et confecta divorare haud valet aeger; pulsus modo tardi sunt et duri, modo prorsus naturales. Morbo aucto, musculi dorsales rigent, ut erigi corpus nequeat; facies interdum pallida est, saepius vero rubet; nonnunquam faciei et oculorum musculi in gravissimos spasmos rapti, horrendum in modum distorquentur; pulsus sunt celeres, exiles, et inaequales; respiratio celerior evadit; cor vehementer palpitat; calor corporis, qui prius naturalem haud excedebat, nunc vero intenditur; abdomen, prae

vehementibus musculorum contractionibus tactui durum, sicut tabula est; alvus pertinaciter astricta; vesicae contractio iscuriam producit; vigiliae cóntinuae, si quando somnum capit, saevientibus spasmis, statim excitatur. Tandem motus convulsivi junguntur, et miserrimus aeger mortem occumbit.

CAUSAE.

Causae remotae sunt, regiones nimis calidae, intemperantia, diaeta tenuis et infirma, venus immodica, animi pathemata praecipue terror. Causae excitantes sunt, corporis prius calefacti frigori, vel frigido et humido aeri simul expositio; primarum viarum sordes; vermes; fungi venenati; venena alia ingesta; evacuationes solitae suppressae praecipue epistaxis; stimulantia spirituosa nimis liberaliter adhibita et spinalis medullae inflammatio, hypersthenicum tetanum inducere possunt. Febres hyposthenicae, frigor, terror, aer corruptus nosocomiorum, carcerum et navium, profusa sanguinis jactura praesertim in puerperis, tetanum hyposthenicum lethalem excitant. Tetanus traumaticus ex vulneribus quibus-

libet oriri potest, et praecipue ex vulneribus puncta acceptis; laesio partium sensiliorum, nempe nervorum, tendinum, aponeurosium, post luxationem, vulnera, aut casu accepta; operationes chirurgicae variae; nonnunquam etiam concitatur nervo, luxatis ossibus aliisve quibuscunque causis laeso.

PROGNOSIS.

Exitialis hic morbus plurimum periculi affert. Salivatio spontanea et copiosa, urina arenosum vel album et crassum sedimentum deponens cum symptomatum remissione evidenti, nonnunquam fausta sunt signa. Febres accedentes haud semper tetanum solvunt, uti nonnulli dixerunt, nam visi sunt tetani lethales, licet febris accessisset. Si contractiones violentae et admodum crebrae fiunt, si extremarum partium frigus adsit, et symptomata sine remissione magis magisque augeantur, maximum esse periculum ostendunt. Puerperis tetanus est periculosissimus, vulneri accedens fere lethalis. Quibus tetanus pepercit, ii tarde convalescunt, haud raro per plures menses, prae musculorum

impotentia totiusque corporis imbecillitate, nequeunt se lecto movere.

CURA.

Si diathesis hypersthenica vigeat, venae sectio et methodus antiphlogistica sunt adhibenda; hyrudines; cucurbitulae cruentae dorso et nuchae; digitalis purpurea. In tetano hyposthenico a stimulis minoribus ad majores paulatim transeundum; remedia interna sunt, vinum et opium libere, ab exigua opii dosi incipere oportet, et ad majorem sensim transire; si opium camphora vel moscho sit conjunctus, efficacissimum erit remedium; cinchona; an alcali fixum vegetabile cum opio? Assa foetida per clisteres adhibita. Remedia esterna sunt, balnea tepida; balneum frigidum in convulsionis paroxismo; corporis frictio cum oleo unguentisve; cum unguento hydrargyri frictio, donec salivam moverit; electricitas; nutrientia per anum injecta. Si tetanus a saburra gastrica vel a vermibus, est idonea sua methodo tractandus. Si a vulnere oritur, partem vulneratam excidere, vel nervos aut tendines pro parte dissectos ferro dividere oportet.

Bell Giov., Discorsi sulle ferite, traduz. del Dott. Solenghi, 8.° Vol. 3. Milano 1808. Vid. Tom. II. pag. 161. seq.

Bontius, Medic. Indorum sup. cit.

Cochrane, Diss. de tetano. 8.° Edinb. 1791.

Dazille, Observations sur le tetanos 8.° Paris 1788.

Morgagni, De sed. et caus. morb. sup. cit. Tom. I. Epist. X. Art. 2.

Moseley, A treatise on tropical diseases etc. 8.° Lond. 1789.

Trnka, Comment. de tetano. 8.° Viennae 1777.

Zulatti, Sul tetano. Vid. Giornale per servire alla storia ragionata della medicina ec. 4.° Venezia Tom. III.

CAP. II. TRISMUS NASCENTIUM.

SYMPTOMATA.

Hic morbus, novem post partum diebus, vel intra duas primas a nativitate septimanas infantes aggreditur. Absque praegressa laesione aut alia causa externa infans in languorem insolitum incidit; fletus continuus morbum declarat; vomit antea bilem porraceam, et urina limpida est aut intercepta; tum musculi mandibulae inferioris obrigescunt, os semiclausum remanet, et gingivae inter se initio distant, ex quo difficilis maxillarum motus; tandem inferior superiori ita

annectitur, ut nullo prorsus modo diduci queat; labiorum motus fere nullus; deglutitio impedita, adeo ut puer lac ex mammis sugere nequeat; alvus pertinaciter astricta; ventris tumor, et acerbus dolor; quandoque colli et trunci spastica rigiditas; cutis livida, et os colorem ex flavo albicantem refert; pulsus fere immutatus remanet per plures dies; convulsiones tandem, apoplexia et mors. Haec omnia aliquando remittunt, et postea iterum recurrunt.

CAUSAE.

Tempestates calidae et humidae vicissitudinibus temperiei obnoxiae; meconium in primis viis collectum; lac corruptum atque acre intestina irritans; bilis atque hepatis vitia; alimenta nimis cruda vel nimia copia assumpta; aer impurus et depravatus in aedibus puerperarum; funiculus umbilicalis post partum imperite incisus aut male curatus.

PROGNOSIS.

Si trismo post aliquod temporis spatium, vel tetanus, vel aliud morborum periculo-

sorum genus supervenerit, praecipue si collum rigore quodam corripitur, si infans neque solidos cibos neque fluidos deglutire valet, si lac et fluida quae assumit, per nares regurgitat, si denique in dorsi et lumborum regione musculi rigent, et pedum manumve extrema sunt frigida, infausta sunt indicia. Quo ocius a nativitate vexantur infantes, eo periculum majus. Bonum autem morbi exitum sperare licet, si contractio musculorum oris atque colli non tam vehemens est, si puer lac et fluida facile sugere et deglutire potest, si neque in dorsi regione, neque in pectore motus convulsivi observantur. Parvae in cute efflorescentiae, si morbum levant, bonae sunt notae.

CURA.

Si a meconio in primis viis collecto, vel lacte corrupto atque acri, emetica et cathartica lenissima; radicis ipecacuanhae parvula dosis cum saccharo remixta est exhibenda; ad intestina liberanda a sordibus, oleum ricini, laxantia lenia ex rhabarbaro ac manna parata; si vero infans nequeat deglutire, clismata emollientia et le-

niter purgantia. Si convulsiones nimis urgeant et gravissimae sint nervorum distentiones, stimulantia; oleum succini; vinum et balneum frigidum; moschus aut in pulvere cum saccharo commixtus, aut fluida forma, cum aqua melissae vel menthae piperitidis, largis dosibus exhiberi potest; balnea calida; enemata, quibus opii vel assae foetidae aliquid adjici potest.

Ackermann, Comment. de trismo. 8.° Goetting. 1775.
Acta Helvet. Tom. I. pag. 64.
Cleghorn, Observations on the epidemical diseases in Minorca, sup. cit.
Dazille, Observations sur le tetanos. 8.° Paris 1788.
Grainger, Essay on the mores common epidemical West-India diseases. 8.° Lond. 1764.
Heister, Compendium medicinae. 4.° Helmast. p. 337.

CAP. III. PROSOPALGIA, SEU TRISMUS DOLORIFICUS.

SYMPTOMATA.

Morbus hic tam atrox non eodem modo in quolibet incipit, modo enim accessus habet periodicos vel irregulares, modo, nullo praevio symptomate, aegrum corripit.

Dolor gravis, lancinans et vehemens quamdam faciei partem afficit, vel qua nervus infraorbitalis prodit, ex quo loco dolor se radiatim quasi in partes vicinas diffundit, haud raro a plexu anserino nervi facialis, vel etiam a ganglio spheno-palatino, rarissime vero maxilla inferior sedes doloris est. Deglutitio et loquela saepius prae dolore impediuntur, quando scilicet loqui tentat aeger, dolor admodum augetur, ita ut nec labia neque linguam movere possit. Vasa temporalia in graviori paroxysmo valde intumescunt, et pulsantur; in fronte usque ad nasi radicem vibices rubrae apparent; facies, oculis quandoque exceptis, aliis rubra est et sanguine turget, aliis pallet, quin immo collum inflatur et suffocationis periculum imminet. Pyrexia nulla, nec calor, nec frigus; pulsus mollis et fere naturalis, saeviente dolore tardior evadit; urina in paroxysmo pallida et aquea, tempore remissionis citrina aut turbida est; respiratio fit rara et spasmis intercipitur, saepe vero uti in statu naturali remanet; abundantior salivae secretio, qua aeger emaciatur et contabescit; dentium sensilitas, praecipue incisivorum, nimis aucta ut ne mollissima

manducare queat. Morbo ingravescente et diutius durante dolor prius levis, deinde gravior, tandem adeo intolerabilis evadit, ut summis aeger cruciatibus afficiatur; diu noctuque crudelis paroxysmus imminet; faciei musculi continuo vibrant et palpitant; appetitus prostratus cum cardialgia et summa virium jactura; memoria et judicium non nihil debilitantur; alvus pertinaciter adstringitur; aeger interdum glandulis scirrhosis laborat; frigent pedes manusque; abdomen intumescit; facies tumida est, rubet, et musculi distorquentur; pedes oedematosi apparent, tandem convulsiones et mors.

CAUSAE.

Causae praedisponentes sunt, diathesis arthritica vel rheumatica; labes venerea; cancrum occultum, uti in foeminis post fluxum mensium cessantem; vita sedentaria, ignava; morbi praegressi. Causae excitantes sunt, primarum viarum sordes; nervi maxillares, infraorbitalis aliique faciem, collum, maxillamve pervadentes nimis irritati; affectus animi vehementiores; ingesta calefacientia; regimen nimis exci-

tans; dolor faciei, licet omnis fere aetatis et utriusque sexus homines aggrediatur, foemineo tamen prae caeteris post annum quadraginta magis est familiaris.

CURA.

Secundum causarum diversitatem est instituenda; si morbi causa in primarum viarum sordibus lateat, cathartica lenia; si diathesis hypersthenicae signa, venae sectio, hyrudines; diluentia, uti serum lactis; mucilaginosa ex vegetabilibus; an digitalis purpurea? pediluvia et balnea tepida: si a cancro occulto oritur, extractum cicutae, quotidie larga dosi est adhibendum. Originem siphyliticam si agnoverit malum, mercurialia; si vitium arthriticum lateat, pulvis Doweri; refractae antimonialium doses cum opio. Ubi signa diathesis hyposthenicae et vires sint nimium debiles, stimulantia, praecipue sic dicta antispasmodica, interne et externe sunt propinanda. Interne, opium; castoreum; aether; moschus; assa foetida; extractum hyoscyami: externe tinctura opiata, vel linimento volatili locum affectum illinire oportet; aetheris ex-

terne parti affectae applicatio; cinchona; amara; epispastica; setacea; fonticuli; balnea frigida vel glaciei usus topicus; electricitas. Dissectio nervi infraorbitalis a nonnullis fuit tentata sed haec operatio non solum difficillima est, verum etiam maximis stipata doloribus.

André, Observations sur les maladies de l'urethre. 8. Paris 1756. p. 318.
Boehmer, In Blumenbach Biblioth. med. Tom. III. pag. 315. seq.
Forstmann, Diss. de dolore faciei Fothergillii. 4. Duisb. 1790.
Fothergill, Medical observations and inquiries by a society of physicians etc. 4.° Lond. vid. Vol. V. p. 129. 1776.
Lentin, In Biblioth. Blumenb. sup. cit. Tom. I, pag. 146. seq.
Volger, Biblioth. Blumen. sup. cit. Tom. I. pag. 506?

CAP. IV. CHOREA S. VITI, SEU MORBUS GESTICULATORIUS.

CHARACTER.

Morbus convulsivus, impuberes utriusque sexus, ut plurimum intra decimum et decimum quartum annum adoriens, gesti-

culationes involuntarias referens, sine mentis laesione vel ea parum turbata.

SYMPTOMATA.

Capitis dolor, vertigines, spasmi, oris contorsio, artuum titillatio, inquietudo, somnolentia, gulae constrictio, linguae titubatio, claudicatio, cordis palpitatio et oppressionis in pectore sensus, sunt symptomata quae hujus morbi accessum praecedunt. Mox excitantur gesticulationes ridiculae in digitorum et manuum motu, histrionum gesticulationes referentes; pedibus aeger trepidat, crura manusque volens nolens diu noctuque jactitat, et brachia distorquet, ita ut quae manibus capit, ori admovere via recta nequeat; claudicatio vel potius instabilitas cruris alterius quod post se trahit fatuorum more; postea in manu ejusdem lateris cernitur, quam nullo modo in eodem situ potest continere, sed in alium locum convulsione quadam distorquetur. Loquela impedita; deglutitio difficilis; respiratio anxia; valide appetit et arrepta avide devorat; singultus et pectoris oppressio. Mentis in multis turbatio, modo enim hilares

rident et cachinnos edunt; modo vero timore correpti silent, vel gemunt ac lacrimas fundunt. Nonnunquam aeger mentis compos est, et praeteritorum quoque memor, sed velit licet a se tantum obtinere nequit, ut artus commoti quiescant, mordet, lecto exultat, et indusia dilacerat. Post accessum somnolentia, vel fatuitate corripitur.

CAUSAE.

Occasionales causae sunt, animi pathemata, praecipue terror et ira; cibi vel nimia copia ingesti, vel concoctu difficiles, uti pisces; vermes; menstruorum difficilis eruptio; achores, tinea capitis intempestive suppressa; herpetica ulcera citius exsiccata; vulnera nervorum vel tendinum; arthritis vaga; onanismus; educatio nimis mollis, vel delicata corporis constitutio; mercurialium abusus; an dispositio haereditaria? Morbus hic pueros vel puellas, a decimo aetatis anno, ad pubertatem usque invadit. Hypersthenicae vel hyposthenicae diatesi jungitur.

PROGNOSIS.

Morbus hic raro periculum affert, nisi gravior sit, intra enim mensem unum, vel tres aut quatuor, si frequentiores accessus sunt, solvitur. Si diuturnus est, insanabilis evadit, tunc epilepsiae, hystericis morbis, paralysi associatur, vel in fatuitatem desinit.

CURA.

Hypersthenica chorea methodo antiphlogistica est curanda; venae sectio, hyrudines, cathartica lenia repetita. Si adsunt primarum viarum saburrae, emetica alternis diebus exhibita; si vermium signa, anthelmintica; assa foetida: si a systematis mobilitate aucta oritur, cupri ammoniaci vel zinci praeparationes; hydrargyrus; succus hyoscyami spissatus; datura stramonium; ferri praeparationes; an carbonas potassae? Atropa belladona; arnica. Si ex retropulsis cutis morbis originem ducit, epispastica, vel vesicantia; cucurbitulae sine ferro. Si vero ex diathesi pendet hyposthenica, excitantia et tonica secundum debilitatis gradum sunt

exhibenda, cinchona; moschus; camphora; oleum animale Dippellii, vel oleum cajeput; valeriana cum infuso corticum aurantiorum, vel cum liquore anodino Hoffmanni; frictiones cum linimento aromatico ad spinam dorsi; balneum frigidum, an electricitas?

Ad hunc morbum pertinere videtur *Berry-Berry* Indorum, morbi convulsivi species, quae cognoscitur ex motu tremulo manuum, pedum ac totius corporis, cum sensu stuporis dolorifici in his partibus; vox exilis evadit et rauca cum pectoris oppressione. Aeger inter ambulandum, ovium instar extremitates inferiores movet; genua rigida et immota remanent, crura tantum moventur totumque corpus tripudiare cogitur.

Basseville, An chorea S. Viti evacuantia, narcoticis etc. 8.° Paris 1739.
Bontius, Med. Ind. sup. cit.
De Haen, Oper. sup. cit. Tom. I. pag. 106. Tom. II. pag. 202.
Ewald, Diss. de chorea. 8.° Edinb. 1786.
Paeonis et Pitagorae, Exercit. famil. 8.° Basileae 1682. pag. 166.
Plouquet, Initia Biblioth. medic. practicae. 4.° Vol. 4. Tubingae 1808. Vid. Tom. I. pag. 292. et seq.
Spamberg, Diss. de chorea. 8.° Hal.
Strack, In actis societ. Moguntinae ann. 1776.
Sydenham, Oper. omn. sup. cit. Vid. Tom. II. pag. 516., et 662.

CAP. V. CATALEPSIS.

CHARACTER.

Perfecta sensuum et motuum voluntariorum abolitio vel suspensio sine febre, cum certa musculorum aptitudine ac cerea flexibilitate, qui in ea positione remanent in qua versantur.

SYMPTOMATA.

Catalepsis modo prodromis conjungitur, modo repente invadit. Capitis et membrorum gravitas, tinnitus aurium, oculorum caligo, lacrymae, vertigo, cephalalgia, aesophagi constrictio, oscitatio, anxietas, inquietudo, rubor faciei subsequente pallore, sunt signa quae hunc morbum praecedunt. Si aegros repente aggreditur, ii statuae marmoreae vel aeneae instar rigescunt, cum sensuum et motuum voluntariorum privatione, et in ea positione remanent immoti, in qua corripiuntur. Membra tamen et artus ipsi inflecti possunt, et quo sunt loco manent; subito obmutescunt, nec alloquentibus respondent; palpebrae apertae sunt

et eodem obtutu haerent; si steterint aut sederint, stantes aut sedentes remanent, si oculos habent clausos vel apertos, et immobiles, clausi vel aperti et immobiles manent; cutis stimulos, quibus afficitur, haud sentit neque sensus signa edit. Alvus interdum pertinaciter est adstricta; urinae secretio supprimitur; respiratio parum mutata; pulsus fere naturales sunt, aliquando vero languidi ac debiles. Abdomen tumidum, deglutitio parum impedita, nam aliquid ori intrusum deglutiunt. Tandem finito paroxysmo, suspiria ex pectore emittunt et quasi somno expergefacti ad se redeunt, labia sensim sensimque movent, dein pedes, crura et alias corporis partes. Nonnulli mira se vidisse asserunt, alii vero nunquam reminiscuntur, quae per insultum acta sunt, et negotia interrupta, vel sermonem quem ceperant ante paroxysmum continuant. Quibusdam supersunt capitis dolores, artuum gravitas, insomnia et tristitia. Quandoque in melancholiam, epilepsiam, vel in hypochondriasim desinunt. Paroxysmus plerumque horae dimidium durat, aliquando vero per octo horas, nec desunt exempla paroxysmi per totum diem perdurantis.

CAUSAE.

Causae remotae sunt, primarum viarum sordes; vermes intestinales, praecipue ascarides; vehementiores animi affectus, uti terror, moeror et tristitia; amor delusus; nimia mentis intentio; menstruorum suppressio; febres intermittentes diuturnae, praesertim quartanae; varia cerebri vitia; cibi difficiles concoctu; nimia potuum fortium ingurgitatio; solitae corporis evacuationes suppressae; viscerum abdominalium obstructiones. Causa autem proxima hujus morbi adhuc latet, nec determinari potest.

DIAGNOSIS.

A tetano facile distinguitur, in hoc enim corpus riget, nec partes impelli vel inflecti possunt, et si aliquis eas commovere tentat, magno aeger dolore vexatur. Ab epilepsia differt convulsionum clonicarum et spumae oris absentia. A syncope discernitur pulsu, respiratione, situ et positione integris manentibus in catalepsi, quae omnia in syncope aliter se habent. Ab apoplexia tandem

distinguitur, nam in catalepsi musculi motum retinent, quamvis motuum voluntariorum potentia absit; in apoplexia vero musculi, motibus a voluntate pendentibus destinati, paralytici fiunt, nec amplius corpus sustinere valent, unde repente concidat.

PROGNOSIS.

Si causae hunc morbum producentes sunt graviores; si aliquo vitio cerebri vel gravi viscerum abdominalium laesione oritur; si febribus diuturnis, vel febri inflammatoriae accedit; si in apoplexiam vel in paralysim desinit, eventus est anceps. Contra si causae sunt leviores, et auferri possunt, si paroxysmi breves sunt, si a sordibus primarum viarum vel a vermibus ortum ducit, haud grave minatur periculum.

CURA.

Curatio diversa est pro causarum et diathesium varietate. Si diathesis hypersthenicae signa, si a menstruorum vel ab epistaxis suppressione oritur, si specialis capitis plethorae signa adsunt, et aeger temperamenti

est validi, venae sectio; hyrudines narium pinnis admotae, saepe enim sanguinis eruptione per nares facta catalepsis solvitur; cucurbitulae scarificatae inter scapulas; methodus antiphlogistica; diluentia; pedum balnea tepida; diaeta tenuis sit; purgantia lenia; digitalis purpurea: si saburrae gastricae sint causae, emetica etiam repetita; purgantia; enemata acria; sternutatoria; spiritus salis ammoniaci ad nares; partium extremarum frictio cum panno laneo: vermes, antelminticis sunt expellendi. Si diathesis hyposthenicae signa adsunt manifesta, stimulantia praecipue volatilia, moschus; castoreum; assa foetida tam ore assumpta, quam ano injecta; camphora; opiata; epispastica nuchae apposita; electricitas; balneum frigidum. Si cum febribus intermittentibus conjungitur, cinchona et alia remedia iis aptata. Si gravia animi pathemata vel amor infelix praecesserint, alacritate et persuasione aegri mens est componenda; aeris et coeli mutatio, itinera, oblectamenta omnigena optime conducunt, evitata animi perturbatione.

Albinus, Diss. de catalepsi Francof. 1690.
Bellini, Oper. omnia. 4.° Vol. 2. Venet. 1747.

BRENDEL, Diss. de catalepsi. 4.° Wittenb. 1700.
GERSON, Diss. de catalepsi. 4.° Gotting. 1797.
DE HAEN, Oper. sup. cit. Tom. IV.
HOFFMANN, Oper. omn. sup. cit. Tom. IV. cap. IV. pag. 150.
LAZERME, De morbis capitis sup. cit. pag. 174. seq.
MARCELLUS DONATUS, Memorab. med. sup. cit.
SPRENGEL, Inst. sup. cit. Tom. IV. cap. VI. §. 508. 509.
VAN SWIETEN, Comment. sup. cit. Tom. III. p. 140.
WEDEL, Diss. de affectibus soporosis, et catalepsi. 4. Jenae 1708.

CAP. VI. EPILEPSIA.

CHARACTER.

Corporis vel partis ejus convulsio, cum sensuum externorum internorumque abolitione.

SYMPTOMATA.

Repente plerumque accedit et dormientem nonnunquam aegrum invadit, aliquando vero ante paroxysmum languorem universum, oscitationem frequentem, linguam titubantem, lassitudinem, capitis dolorem, vertiginem, pavorem ab irruente fera aut spectro et insomnia horrifica, persentiscit aeger; scintillae ante oculos, oculorum lacrimatio, palpebrae tumor, facies

turbata, arteriarum temporalium vibratio; cordis palpitatio, et formicationis sensus praecedunt; incipit dein haud raro paroxysmus sensu frigoris, quasi aura frigida caput versus ascendente, quod quamprimum attigerit, aegrotus si tunc temporis steterit, concidit clamorem horrendum edens, modo aliquot passus procurrit, et modo ante lapsum in gyrum agitur, tandem sensus omnigeni expers jacet. Musculi corporis totius, potissimum vero faciei digitorumque convelluntur, pollicis intra reliquos digitos retractio; os oculique distorquentur, vel musculis eodem modo affectis, rapide rotantur, neque ulla pars praeter imam tunicae albugineae portionem inter palpebras semiclausas et motu tremule conniventes apparet. Nonnunquam oculi fixi manent, frons corrugata irae speciem praesefert; lingua saepe inter dentes remanet, nec raro vulneratur; materies spumosa aut sanguine tincta ex ore ejicitur; caput, musculorum convulsione mire rotatum, nunc scapulam versus retrahitur, nunc ad sternum antrorsum flectitur; respiratio gravis, et stertens ob musculorum pectoris et diaphragmatis violentam agitatio-

nem; nonnunquam spiritus ducitur ingenti nisu, ac gemitu, qualem viri robusti pondera graviora elevando edere solent; maxilla inferior adeo aliquando distrahitur, ut ad anteriora luxetur. Pulsus ab paroxysmi initio celer, exilis vixque percipiendus est, ad ejus finem, plenior, tardior, debilis tamen evadit; borborigmi; ructus; vomitus; stercoris, urinae et seminis involuntaria excretio. His signis sensim decedentibus, paroxysmus, aegro in soporem illabente, finitur, brevi dein ad sese redit, nihil omnino quod per paroxysmum acciderit reminiscens; debilitas summa diu persistens cum capitis dolore, hebetudine, delirio, vel faciei echymose interdum comparet; in apoplexiam frequenter finitur.

Varias hujus morbi divisiones dederunt medici ratione causarum, originis, decursus, accessionum et extensionis; recentiores vero epilepsiam in illam quae pendet ab aucta systematis universi actione, ac in eam, quae a virium vitalium vel actionis systematis debilitate pendet, et hyposthenica dicitur.

CAUSAE:

Causae praedisponentes sunt quaedam nervosi systematis mobilitas et labes haereditaria. Causae excitantes, sunt stimuli mecanici; stimuli chemici acres; saburra gastrica; irritationes mentales, praecipue gaudium, ira; irritatio a vasis sanguiferis intra cranium distentis oriunda; cranii fractura, aut vulnera cerebrum ejusque membranas laedentia; cranii fragmenta; ossicula intra cranium nata, et in mucronem excrescentia; cerebri ejusque membranarum tumores; caries ossium, aut humor acris intra cranium et cerebri substantiam effusus; sinus venosi cerebri aut eorum pars in cartilaginem versi; studium nimium, vel negotium intensius et diuturnum; dolor ingens; vermes; dentitio; variolae accedente papularum eruptione. Quidquid plethoram capitis vel cerebri actionem adauget epilepsiam hypersthenicam inducit, diaeta lautior, nimia liquorum spirituosorum ingurgitatio, exercitatio immodica, insolatio, febres hypersthenicae remediis excitantibus tractatae. Vasorum cerebri tentio imminu-

ta; haemorrhagiae profusae, vel profluvia immodica; terror, horror, odores complures, venena, studia nimis protracta et animi pathemata hyposthenicam epilepsiam inducunt.

DIAGNOSIS.

Ab convulsione omnigena, sopore et impressionum externarum sensu omnino sublatis dignoscetur: ab apoplexia, motibus voluntariis auctis: ab hysteria animum ad sequentia advertendo facile discerni potest; in hystericis urina limpida et magna copia profunditur, globi sensus ad fauces ascendit et strangulationem minatur, convulsiones ipsae longe graviores ac generaliores sunt in epilepsia quam in hysteria; raro aut nunquam hysteria ante pubertatem invadit, impuberes vero in epilepsiam procliviores sunt; tandem oris spuma est semper epilepsiae comes, raro aut nunquam hysteriam comitatur.

PROGNOSIS.

In epilepsia symptomatica magis fausta quam in idiopathica; in junioribus minus

periculosa, quoniam in pueris sub pubertatis tempus, et in puellis mensibus provenientibus decedere solet; nonnunquam per longum tempus, et usque ad mortis diem durat, et nullum vitae periculum affert; febris intermittens vel eruptio cutanea saepe morbum fauste solvit. Si vero convulsiones violentiores sunt; si respiratio multum laboriosa fit et vultus livore ac rhonco comitetur; si paroxysmorum intervalla breviora existunt et sopor profundus adest, spes erit in ambiguo, apoplexia enim lethalis timenda est. Epilepsia saepe in maniam, fatuitatem, paralysin, kyphosim vel in amaurosim transit. Quae a mala capitis conformatione, vel haereditaria vix sanatur.

Ex anatome pathologica varia vitia inveniuntur pro diversa epilepsiae natura. Quae in capite observantur, sunt tumores in interna calvariae superficie, nodi et excrescentiae osseae, corpuscula in processu praecipue falciformi, turgida; cerebri membranae densitate auctae, siccae, vel in aliqua parte ossificatae aut tuberculis conspersae; membranarum vasa admodum turgida, vel inter se coalita; sunt etiam qui glandulam pituitariam suppuratam, et hy-

datides in plexubus choroideis cum serosa colluvie conjunctas invenerunt.

CURA.

In paroxysmo antispasmodica et stimulantia interna et externa, sed caute sunt utenda, nam nimis excitare possunt aegrum, et apoplexiam inducere; alvus leniter soluta est servanda et vestes laxandae. In intervallis epilepsiae cura haud facilis est, saepe enim hujus morbi causae alta caligine latent, nec detectae semper removeri possunt. Cura est instituenda secundum aegri vires et totius sistematis affectionem; si hypersthenicae diatheseos signa, et juvenes plethoricos, vel corpora exercitata aut quae liquoribus spirituosis indulgent, epilepsia aggreditur, venae sectio et methodus antiphlogistica. Flores zinci, ferri praeparationes, argentum nitratum, hyoscyami extractum a grano uno ad decem ter indie, datura stramonium, atropo belladonnae folia a dimidio grani ad tres, digitalis purpurea, helleborus niger, cardamines pratensis folia, cuprum ammoniacale a dimidio grani ad duo usque ad novem, nu-

cis vomicae granum unum ad decem in die et hydrargyri praeparationes, sunt remedia quae laudantur in hujus morbi cura. Si vero diathesis hyposthenica sit, et debilitatis totius systematis signa adsint, remedia stimulantia tam volatilia quam fixa, qualia sunt cinchona, radicis valerianae silvestris infusum vel in pulverem redacta, moschus, oleum animale Dippellii, olei cajeput guttae tres vel quatuor in die cum infuso valerianae, oleum succini rectificatum, elixir acidum Halleri, frictiones, balneum frigidum, electricitas, exercitatio, vésicatoria, setacea, cauteria varia, etiam moxa capiti et cervici, sed eorum potissimum est opium, quod dari debet per plures menses saepe in dies; an aether phosphoricus? an tinctura arsenicalis Fowler? Plurimum apud nos valet electuarium sic dictum ex Brera. Si morbus a vermibus oritur, anthelmintica vel quae necant aut vermes expellunt. Si cranii fractura aut ossis ejus depressio sit morbi causa, manus chirurgica est adhibenda. Si aura epileptica ab aliquo nervo superficiali irritato proveniat, incidatur oportet. Omnibus frustra tentatis diaeta, ratio vitae et regio prorsus sunt immutandae.

Araeteus, Acut. lib. I. cap. V.
Ballonius, Oper. omn. sup. cit. cons. I. p. 33. §. I. II. p. 4. III. p. 43. 52.
Boerhaave, De morbis nervorum. 4. Vol. 2. Venet.
Hoffmann, Oper. omn. sup. cit. Tom. III. pag. 9. seq.
Kriggel, Diss. de epilepsia. 8. Lugd. Batav. 1722.
Ludwig, Advers. medic. pract. sup. cit. Tom. I. part. I. pag. 71. seq.
Mead, Oper. omn. sup. cit. Sect. III. pag. 17.
Motherby, Diss. de epilepsia. 8. Edinb. 1799.
Paessavin, Traité des vapeurs. 8. Lyon 1771.
Steiz, Diss. de epilepsia. 4. Basil. 1608.
Stoll, Praelect. sup. cit. Tom. I. p. I.
Tissot, Traité sur l'epilepsie. 12. Paris 1770.
Van-Swieten, Oper. sup. cit. Tom. III. §. 1071.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 497-503.
Wepherus, Oper. sup. cit. p. 581.

CAP. VII. RAPHANIA, SIVE FORMICATIO.

CHARACTER.

Morbus convulsivus, cum formicationis sensu sub cute, ac articulorum contractione, agitatione membrorum et dolore violentissimo periodico vel anomalo.

Raphania in acutam et chronicam dividi potest.

SYMPTOMATA.

Debilitas, inquietudo, tristitia, nausea; dolor circa ventriculi regionem, et praecipue veluti zona cingens epigastrium. Formicationis sensus per totum corpus; vertigo; cephalea; in quo statu per septem octove dies permanet aeger. Morbo aucto, contractiones dolorificae artuum modo citius modo tardius apparent; convulsiones inordinatae cum dolore pruriente vix tolerando, hinc inde cessante et post aliquot horas redeunte; rigiditas membrorum; vomitus; bulimia; digiti aliquando convelluntur; episthotonos vel emprosthotonos; risus sardonicus; voces insonae; anxietas; subsultus tendinum, et post iteratos insultus convulsivos et epilepticos tumor membrorum et inflatio, saepe etiam tubercula vel vesiculae viscido humore plenae comparent. Diarrhoea et capiplenium sunt symptomata huic morbo generalia. Pulsus aliquando naturales sunt, febris fere nulla, nisi internus caloris sensus, aliquando vero (uti in acuta hujus morbi specie) febris accenditur ventriculi doloribus stipata, cum aestu intestino vali-

dissimo; pulsus frequens; horrores; sitis magna et vix ferenda; secretiones parum imminutae; vomitus materiae mucosae, vel vermium; exanthemata miliaria, rubra vel uredinis urticatae; delirium; interdum gangraena accedit. Dolore cessante sudor, et sopor haud raro apparent, oculi minus flexiles sunt; lingua non satis expedita, digiti incurvi. Post aliquot hebdomadas convulsiones, virium jactura, membrorum livor cum alicujus partis sphacelo et mors. Si morbus diuturnus evadit, in epilepsiam, paralysin, fatuitatem vel in amaurosim degenerat.

CAUSAE.

Causae excitantes sunt aeris constitutio; secale cornutum seu clavi secalini; lolium temulentum; cibus depravatus, potissimum ex vegetabilibus; inedia; animi pathemata. Causa proxima est systematis totius, nervorum vel fibrarum muscularium debilitas summa.

DIAGNOSIS.

Articulorum spastica contractio, corporis formicatio cum agitatione convulsiva et do-

lore violentissimo periodico, et omnium symptomatum complexus facillime ab omni alio morbo raphaniam secernunt.

PROGNOSIS.

Delirium diu perdurans, mentis alienatio continua, viscera abdominalia a tono naturali dejecta; debilitas nervorum, voracitas, praecordiorum anxietas, tetanus et convulsiones, infausta sunt symptomata, quae, si aegrum non occidunt, morbum tamen diuturnum reddunt vel ejus reditum pronunciant. Spasmus, formicatio, vel convulsiones imminutae; dolor parum acutus; sudores profusi et exanthematis psorae similis eruptio; rigiditatis cessatio, mentis integritas et pulsus aequales, fausta sunt omina.

CURA.

Venae sectio summa cum cautela est peragenda, nam si non adest diathesis hypersthenica horrendas convulsiones excitat, evacuantia lenia et blanda, praesertim si saburrae gastricae aut vermium intestinalium signa adsint; valerianae infusum, se-

men santonici, assa foetida et alia remedia vermes expellentia; diluentia: si nausea, cordis anxietas et praecordiorum angustiae urgent, emetica mitia, praecipue radix ipecacuanhae. Si hyposthenicae diatheseos signa, nam raphania plerumque hyposthenicum est malum, stimulantia, primum mitiora dein volatilia ac fortiora et fixa; infusum serpentariae virginianae, tinctura castorei, cinchona, oleum animale, oleum succini rectificati, aether sulphuricus. Si convulsiones et formicationis sensus augentur, vel debilitatis signa indies crescunt, moschus, alcali volatile, et camphora; opiata; vesicatoria; frictio ad extremitates et ad spinam dorsi cum linimento volatili, vel cum spiritu vini camphorato; fomentationes aromaticae plurimum juvant. An electricitas et acidi nitrici fumigationes? Vitanda sunt frigus et animi pathemata, nam morbum revocare possunt; frumentorum, oleorum et fructuum ingerendorum diligentissima mundatio.

Rosen, Diss. de morbo spasmodico convulsivo epidem. 8.° Goth. 1749.
Sprengel, Oper. sup. cit. Tom. IV. §. 537-540.
Taube, Historia morbi spasmodici, convulsivi, qui 1770-171. regionem Cellensem etc. pervasit. 4.° Goetting. 1782.

VATER, De morbo spasmodico populari etc. 4.° Jenae 1793.
VOGEL AUGUST., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 493-496.
. . . . Diss. de raphania 4.° Upsal. 1763.
WOLFF, Diss. de morbo spasmodico, epidemico, maligno etc.

CAP. VIII. PALPITATIO.

CHARACTER.

Motus cordis vehemens, anxietas, praecordiorum gravitas ab aliquo cordis vitio vel absque vitio organico orta.

SYMPTOMATA.

Cordis palpitatio initio aliquando levis est. Cor intermisso uno vel altero pulsu, subito ictus vehementius iterat; eodem tempore aeger praecordiorum gravitate et anxietate premitur. Aucto vero morbo, cor frequentius vehementi systole et diastole diu concutitur; respiratio fit anxia; aeger suspiria ex imo pectore ducit; cor magna vi movetur, et costas ferit tanto momento, ut singulis ictibus has elevet ac ab adstantibus percipiatur pulsatio; carotides vehementer

pulsant, ut earum ictus intra cranium aeger sibi videatur sentire. Pulsus plerumque irregularis, intermittens, debilis, parvus aut fere nullus. Aliquandiu intermittit palpitatio praecipue sub quiete, vel quando in dextrum latus aeger jacet, brevi vero post, intermissione cessante, cor validius movetur, somnum abigit, vel somnia terrifica suggerit; miserrimus aeger vanis imminentium sibi periculorum terroribus subito excitatur, gravi praecordiorum anxietate opprimitur et nullam quietem amplius revocare potest. Saepe haec morbosa cordis palpitatio concitatur a quocunque fortiori corporis motu, exercitatione, ira, metu, et quibuslibet aliis animi affectibus, nonnunquam vero absque ulla causa externa revertitur. Sub palpitationis accessu animi anxietas seu inquietudo, manuum calor urens, lingua albo vel flavo muco obducta, appetitus depravatus, urina magis colorata et parcior, et sudor copiosior e facie et pectore fluens, aegrum vexant. A levissimis causis, ab omni aurae sibilo ejus animus afficitur, nec res praeteritas reminiscitur nec ad praesentes attendit et quadam mentis corporisque pigritia corripitur; quae omnia

vim morbi intendunt. Tandem palpitatio remittit, et aegrum viribus destitutum et debilem relinquit.

CAUSAE.

Causae praedisponentes sunt anni tempus praecipue hiems; aetas, potissimum adolescens ante pubertatem; temperamentum sanguineum; vita ignava; exercitationes solitae intermissae; pervigilium; venus immodica; purgantium et hydargyri abusus; animi affectus praecipue moeror, sollicitudo etc. Causae excitantes sunt, quae sanguinis motum concitant vel inaequalem reddunt: ad primas referri possunt exercitationes vehementiores; nisus violenti; calor magnus; liquoris spirituosi ingurgitatio; sordes in ventriculo; animi perturbationes ut ira, furor, gaudium etc., haemorrhagiae suppressae; ulcera exsiccata; vermes sive in pericardio et in corde ipso; scabies et cutis morbi retropulsi. Ad secundas pertinent, cordis vel vasorum vicinorum vitia; vasorum et valvularum cordis ossificatio; tumores circa cor, vel vasa majora comprimentes; cordis vel aortae polypi; aneurysma-

ta; arteriae vel plenitudine ventriculi, hydrope abdominis vel obesitate compressae; thoracis coarctatio; ligamenta nimis arcta; uterus gravidus, aliaque quae sanguinis cursum inaequalem reddunt. Causam proximam cordis motus vasorumque majorem perturbationem ab aucta eorum vel imminuta actione ortam esse credimus.

PROGNOSIS.

Molestissimus et longus morbus est palpitatio; si e vitio cordis vel vasorum majorum oritur, si causae eum producentes removeri haud possunt, lethalis est, nam aut repente aegrum jugulat, vel interdum gravissimos alios morbos, uti dispnoeam, tabem, haemoptysin, phthisim, hydropes, asthma et apoplexiam cardiacam gignere potest. Palpitatio symptomatica facile curari potest, amotis primum causis eam producentibus.

CURA.

Hujus affectionis medela a causis excitantibus quae evitari debent est petenda. Si aeger plethoricus sit, si abitualis san-

guinis profluvii, veluti haemorrhoidum, suppressio adest, si ictus cordis et arteriarum justo vehementiores et validiores sunt, quae omnia diathesim hypersthenicam esse demonstrant, venae sectio; cathartica lenia qualia magnesia, rheum; digitalis purpurea; diluentia; regimen antiphlogisticum; aeris frigidi intromissio; pediluvia. Si suppressio mensium in foeminis sit palpitationis causa, remedia ad menses eliciendos opportuna sunt adhibenda; si e vermibus oritur, anthelmintica, semen santonici, assa foetida, et alia quae vermes expellunt aut necant. Pleruinque cordis palpitatio a diathesi hyposthenica pendet, tunc vero si a causis totum systema paulatim infirmantibus oritur, si arteriae languide et non aequis intervallis moventur, si summa anxietas, praecordiorum gravitas et sensus suffocationis eam comitantur, si pulsus debilis et intermittens, vel abdominis inflatio adest, remedia stimulantia sunt utenda, ex. gr. opium, aether sulphuricus, amara, radix columbo, cinchona, ferri praeparationes et alia. Diaeta levis sit et concoctu facilis, nam si nimium ventriculum onerat, palpitationem frequentiorem reddit. Vitanda sunt

omnia quae animum turbant, cor et arterias incitant vel eorum motus imbecilliores vel inaequales reddunt.

Balmann, Diss. de debilium palpitatione. 8.° Edinb. 1798.
Burserius, Oper. sup. cit. Tom. III. cap. X. §. 144.
Morgagni, De sed. et caus. morb. sup. cit. Lib. II. Epist. XXXIII.
Senac, Traité sur le coeur. 4. Vol. 2. Paris 1777. vid. Tom. II. Lib. VI. cap. VIII. p. 461.
Testa, Malattie del cuore sup. cit. Tom. II. part. II.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 523-529.

CAP. IX. CEPHALALGIA.

SYMPTOMATA.

Dolor cum tensionis, caloris ac frigoris sensu, superiorem potissimum capitis partem occupans, modo gravativus, tensivus, modo pulsans et terebrans; nonnunquam fixus est, et aliquando vagus; facies rubra; oculi micantes, et extra orbitam protuberantes; vertigo; pupillae contractio; lacrimarum calidarum ex iis fluxus; aurium tinnitus et aliquando dolor; dentium dolor; nausea vel vomendi conatus; decubitus in alterutrum latus impeditus. Cephalalgia ali-

quando febris intermittentis typum servat; et periodice recurrit.

Varia huic morbo dederunt nomina tam a forma, quam a morbi sede desumpta. Si capitis dolor sub forma acutioris morbi oritur, cephalalgia dicitur, si habitualis et diuturnus evadit, cephaleae nomen obtinuit. Dolorem, qui dimidiae capitis parti haeret *Haemicraniam* dixerunt; si vero in unica tantum parte, praecipue in occipitio, saevior dolor percipitur, *Clavus* appellatur. Hypersthenica et hyposthenica cephalalgia distingui meretur.

CAUSAE.

Causae remotae vel in capite vel extra caput existunt. Intra caput sunt, vasorum cerebri distentio, vel eorum major actio; nimia mentis exercitatio; somnus nimius; insolatio; aneurysma carotidis externae; tumores, qui venas jugulares comprimunt; animi affectus vehementiores, praecipue ira; ulcera, calculi, ossificatio, et aliae res, quae praeter naturam circa cerebrum, ejusques varias partes haerent; taenia hydatigena, impetigines, ulcera antiqua, tinea, et

herpes, quae caput externum occupant. Quae extra caput sunt, aer nimis calidus et frigidus, nec non siccus et humidus; corporis perspiratio suppressa; cibi nimis crudi, vel magna copia ingesti; nimia spirituosorum ingurgitatio; alvus adstricta; odores caput gravantes; coryza; epistaxis, haemorrhoides vel menstrua retropulsa; rheumatismus chronicus; hystericum et hypochondriacum malum.

PROGNOSIS.

Ex diversa morbi natura, et causis est prognosis petenda. Si a laesione organica cerebri pendeat; si dolor gravissimus et diu durans, vocis tarditate, vertigine, manuum torpore et pyrexia comitetur; si apoplexiae, epilepsiae vel convulsionum signa adsint, infaustum morbi eventum denunciant.

CURA.

In cephalalgia quae ex diathesi hypersthenica oritur, vel quae epistaxi, haemorrhoidum vel menstruorum suppressioni supervenit, venae sectio tam ex brachio

quam ex pede, etiam repetita; hyrudines ad tempora, retro aures, ad narium orificia vel ad occiput versus nucham; cucurbitulae cruentae dorso; laxantia ex manna, cremore tartari et rhabarbaro; digitalis purpurea; extractum aconiti; aquae aceto commixtae capiti applicatio; pediluvia; a cibo nimis nutriente et potu excitante abstineat aeger. Si saburrae gastricae signa adsint post venae sectionem, emetica. In cephalalgia hyposthenica methodus excitans est usurpanda, valeriana silvestris; ferri praeparationes; cascarilla; aether sulphuricus; moschus; ammonia succinata; rubefacentia et vesicantia capiti vel nuchae applicata; balneum tepidum; an electricitas? Si a causa syphilitica originem ducat, hydrargyri praeparationes, praecipue mercurius dulcis ad salivationem excitandam. In periodico capitis dolore, cinchona. An in pertinacissimo arsenici praeparationes?

Bellini, Oper. sup. cit. Tom. I. pag. 362. seq.
Bohn, De cephalalgia. 4.° Lips. 1680.
Burserius, Oper. sup. cit. Tom. IV. §. I. seq.
Hoffmann, Oper. omn. sup. cit. Tom. IV. pag. 2.
Loeber, Diss. sistens haemicraniae etiologiam. 8.° Viennae 1786.
Ludwig, Inst. Medic. Clinic. 8.° Colon. 1787. pag. 523.

OPPERMANN, De haemicrania horologica. 4.° Halae 1747.
TISSOT, Epistolae Medicae, 8.° Venet. 1774. p. 185.

CAP. X. ODONTALGIA, SEU DENTIUM DOLOR.

SYMPTOMATA.

Dolor acutus in uno vel pluribus dentibus; gingivae tumor, ac rubor; suppuratio; salivae fluxus; genae dolent ac tument; pyrexia plus minusve gravis; masticatio impedita; oris alitus foetidus est, et os semper hians remanet; vigilia perpetua aegrum vexat; tinnitus aurium; oculorum dolor; facies tumida evadit, praecipue si glandulae colli intumescunt; anorexia vel cibi aversatio.

CAUSAE.

Hunc morbum excitant, aer humidus et nebulosus; gingivarum inflammatio; mensium obstructio; difficilis dentium eruptio in pueris; diathesis scorbutica, scrofu-

losa vel rachitica; alimenta acida vel nimis composita; immundities oris; dentium caries; graviditas et hysteria.

PROGNOSIS.

Pyrexia vehemens, delirium, syncope, et convulsiones, infausta sunt symptomata. Nonnunquam in abscessum transit, ex quo ipsa dentis caries, vacillatio et fistula sunt timenda. Suppuratio aliquando dentium radices occupat.

CURA.

In odontalgia hypersthenica, venae sectio est adhibenda; hyrudines; cucurbitulae cruentae; cathartica lenia; diluentia. Si timetur suppuratio, emollientia cum lacte cocta in ore detineantur; cataplasmata externa. Dolor dentium hyposthenicus methodum excitantem requirit, cinchonam; opium; camphoram. Dentem carie correptum cera, plumbo vel auro replere oportet, vel oleum caryophyllorum, tinctura opiata et alia acria sunt in dentis cavo immittenda; iis nihil valentibus dentis evulsio dolorem

sedat ac vicinos dentes a carie praeservat. Si morbus a vitio rheumatico oritur radicis piretri vel tabaci masticatio, vel eorum fumus doloris levamen afferre possunt. Tandem odontalgia quae periodice recurrit et febris intermittentis naturam habet, cortice peruviano est fuganda.

Burserius, Inst. sup. cit. Tom. III. §. 352. seq.
Campani, Trattato sopra i denti. 8.° Firenze 1786.
Gariot, Traité des maladies de la bouche. 8.° Paris 1805.
Glaubrecht, Diss. de odontalgia. 8.° Argent. 1766.
Hoffmann, Oper. omn. Tom. II. Supp. I.
Hunter, Historia natur. dentium humanorum. 4.° Hagae 1780.
Ludwig, Inst. medic. clin. sup. cit. pag. 345. seq.
Piso Carol., Oper. sup. cit. pag. 43.
Sennertus, Oper. omn. sup. cit. Tom. II. pag. 264. seq.

CAP. XI. OTALGIA, SEU AURIUM DOLOR.

SYMPTOMATA.

Dolor auris intensus cum gravitatis et tensionis sensu, vel cum susurro et dolore capitis conjunctus; aliquando dolor dentes quoque et fauces in consensum trahit; py-

rexia nulla; oculi lacrimantes; coryza; salivatio continua; vomitus aquae purae, sive spontanei, sive tussi provocati.

CAUSAE.

Causae otalgiam producentes sunt corpora peregrina in aure haerentia; exostosis meatus auditorii; ulcera syphilitica in faucibus et praecipue in tuba Eustachiana; membranae aurem investientis affectio rheumatica; excretiones suppressae; dentium vel capitis morbi; sordes ventriculi, et intestinorum; vermes; cerumen inspissatum in meatu auditorio, hysteria et hypochondriasis.

PROGNOSIS.

Dolor nimis intensus, delirium, convulsiones, vigiliae, pyrexia apparens infausta sunt symptomata. Otalgia diuturnior vel nimis intensa in otitim facile transit, unde innumera oriri possunt mala. Dolor remittens vel paulatim decrescens, sanguinis e naribus fluxus, praecipue si suppressa epistaxis praecesserit, sudores profusi vel diarrhoea biliosa bona sunt signa. Quae ab auris internae vitiis pendet, raro curatur.

CURA.

Si ab haemorrhagia vel ab alio profluvio suppresso originem ducat, si diathesis hypersthenicae signa adsint, venae sectio; cucurbitulae scarificatae in occipite; diluentia; cathartica mitia; methodus antiphlogistica; cataplasmata ex pane recens cocto, cui semen foeniculi sit immixtum; cataplasmata emollientia ex farinis seminum vel herbarum emollientium parata. Insecta vel corpora peregrina in aure intrusa sunt extrahenda; si cerumen induratum otalgiam excitet, oportet prius emollire vel aqua simplici tepida aut sapone mixta vel oleo, deinde apto specillo caute est removendum. Si aurium dolor febri hyposthenicae succedit, vel summa virium debilitate conjungitur, methodus excitans est usurpanda; vesicatoria ad nucham vel juxta processus mastoideos; sacculi cum aromaticis, chamomilla, camphora et similibus parati applicentur; olei ex seminibus hyoscyami expressi aliquot guttae cum gossypio in aure externo immittantur. Otalgia periodica cinchona est fuganda.

Burserius, Inst. sup. cit. Tom. III. §. 344. seq.
De Haen, Praelect. Pathologicae 4.° Vol. 2. Colon. 1784. Vid. Tom. II. pag. 67.
Hoffmann, Oper. omn. sup. cit. Part. II. Supp. I. p. 297.
Ludwig, Oper. sup. cit. pag. 338.
Piso Carol., Oper. sup. cit. pag. 50.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 423.
Wilhelm, Diss. quae sistit casum otalgiae ex colluvia serosa. 4.° Argent. 1768.

CAP. XII. DYSPHAGIA, SEU DEGLUTITIO IMPEDITA.

CHARACTER.

Potestas deglutiendi vel ex toto abolita vel magnopere impedita.

SYMPTOMATA.

Initio morbi aeger levi tantum impedimento vexatur in transitu ciborum solidorum, deinde doloris sensum experitur, cum alimenta per oesophagum descendunt. Deglutitio vix absolvitur corpore antrorsum inclinato. Aucto morbo nec solida nec fluida substantia sine dolore deglutiri potest. Dum cibus in oesophago haeret, insignis anxietas oritur; flatuum eructatio, laticis in-

sipidi espuitio frequens et muci secretio haud parva gulae constrictionem solvunt; morbus remittit, sed paucis elapsis diebus iterum recurrit et saevior evadit. Corpus marcescit, vires fatiscunt et malum gravius redditur. Deglutitio impedita per menses ac annos perdurat, donec aeger tabe confectus mortalitatem expleat.

CAUSAE.

Praecipuae dysphagiae causae sunt, corpora extranea ingesta viam cibi per oesophagum impedientia; tumores partium vicinarum, qui pondere ac duritie oesophagi iter angustum reddunt, ut steatoma in mediastini inferioris cavo ortum, pulmonum induratio vel tubercula, abscessus inter oesophagum et tracheam natus, aneurysma arcus aortae, scirrhus pylori et sterni depressio; oesophagi inflammatio; tumor glandulae thyroideae, et tonsillarum; polypi narium in fauces pendentes; ulcera venerea; abscessus vel aphthae post febres hyposthenicas; venena ingesta, opium, arsenicum et alia; linguae paralysis; oesophagi vel pharyngis paralysis vel spastica contractio, prae-

cipue in hystericis, in hypochondriacis et in iis qui epilepsia aut aliis morbis convulsivis laborant.

DIAGNOSIS.

Variae hujus morbi species difficillime dignosci possunt, nisi causarum differentiae, morbi sedes, impedimenti et signorum natura accurate prius perpendantur. Dysphagia a spastica oesophagi contractione dignoscitur, ex facultate divorandi omnino suspensa, faucibus aridis et siccis, symptomatum inflammationis absentia, dolore cum constrictionis sensu sub illa pectoris parte, quae versus humerum sinistrum extenditur; potus frigidi dolorem intendunt; tepidi vero mitescunt; adsunt etiam aphonia, praecordiorum anxietas, ventris murmura, vomendi conatus, urina tenuis et cruda, laringis constrictio, et respiratio difficilis; haec spastica oesophagi constrictio mox inferiorem tantum partem, mox totum occupat canalem. Dysphagia a paralysi orta, doloris et constrictionis sensus absentia, signis praegressis apoplexiae vel linguae paralysis, alvo pertinaciter adstricta et impossibilitate

designandi locum, quo substantia deglutita remanet. In dysphagia quae a compressione vel a coarctatione oesophagi originem ducit; constans ciborum rigurgitatio, doloris exacerbatio in parte illa in qua ingesta detinentur, et exploratio, de morbi natura nos certiores reddere possunt,

PROGNOSIS.

Varius est hujus morbi eventus pro caussarum varietate ac symptomatum diuturnitate. Deglutitio impedita spastica nonnunquam solvitur si adhuc recens sit, sed si diuturna, maximum imminet periculum, omnes enim cibum etiam mitissimum devorandi conatus gravissimas convulsiones excitant. In dysphagia, quae a rebus deglutitis et in oesophago haerentibus pendet, prognosis fausta est, quoniam vel ejici vel idoneis instrumentis extrhai possunt. Quae ex glandularum infarctu, ex scirrho vel aneurysmate nata, spem nullam sanationis relinquit, vitia enim talia leniri, raro autem radicitus removeri possunt. Pharyngis et oesophagi paralysis nunquam periculo vacat, timendum est ne cordis, pulmonum

et viscerum abdominalium resolutio superveniat.

CURA.

Si diathesis hypersthenicae signa adsint, si inflammatio enim, tensio et tumor oesophagi aegrum vexant, ut nullum solidum cibum sumere possit, venae sectio, et hyrudines collo applicatae, auxilium afferunt; juvant etiam hyrudines vel cucurbitulae cruentae ad partem thoracis posteriorem, prope spinam appositae; gargarismata emollientia, velut altheae decocta, et lini infusa; vapores tepidi in tracheam inalati, maxime valent; balnea tepida, et methodus antiphlogistica. Si inflammatione haud resoluta, suppuratio minitetur, cataplasmata emollientia. Si gangraenae adsint signa, gargarismata ex cinchona cum acidis juncta; opium; enemata nutrientia. In dysphagia quae a spastica contractione, vel ab oesophagi paralysi excitatur, plurimum juvant sic dicta antispasmodica, praecipue opium; valeriana; aether sulphuricus; quassia; malorum aurantiorum succus; cicuta et hyoscyamus externe adhibita et collo affricta; tinctura cantaridum; unguentum hydrargy-

ri: an electricitas? Deglutitione impedita, enematibus aeger nutriatur, vel tubo flexili alimenta fluida in ventriculum immittantur oportet. Si a veneno ingesto, emetica; si venena extrahi nequeant, lac, oleum, ovorum alba et alia mucilaginosa sunt danda, quae vel venena involvant vel suspensa detineant.

Burserius, Inst. sup. cit. Vol. IV. pag. 209. §. I.
Bleuland, Specim. academ. de difficili, aut impedita alimentorum depulsione. 4.° Lugd. Batav. 1780.
De Haen, De deglutitione laesa. 8.° Neapol. 1778.
Donatus Marcellus, De medica historia mirabili. 4.° Mant. 1586. Lib. III. cap. 5.
Groeff, Diss. de callosa excrescentia oesophagum ostruente etc. Altdorf. 1764.
Haller, Element. physiologiae. 4. Vol. X. Neapol. 1776. vid. Vol. VI. lib. XVIII. sect. 4.
Haas, Diss. quae sistit causas difficilis deglutitionis. 8.° Goect. 1781.
Molinelli, Vid. Acta inst. scient. Bononiens. Tom. V. part. II.
Monro, Diss. de dysphagia. 8.° Edinb. 1797.
Morgagni, Oper. sup. cit. epist. XXVIII. n. 14.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 429-434.

CAP. XIII. ASTHMA.

CHARACTER.

Spirandi difficultas per intervalla subiens cum angustiae in pectore sensu, et respi-

ratione sibilosa, strepente, tussi ab initio paroxysmi difficili vel nulla, in fine vero libera sputaque mucosa reddente.

Variae hujus morbi species a medicis recensentur. Sunt qui asthma in humidum et siccum, in periodicum et continuum, in illud quod a vitio locali vel quod ab universo systemate pendet, dividere solent, alii vero in acutum et chronicum.

CAP. XIV. ASTHMA ACUTUM, SIVE MILLARI.

SYMPTOMATA.

Morbus hic, qui pueros aggreditur, et raro vel nunquam adultos, uti catarrhus incipit cum pauca et levi tussi, quae cito augetur. Nocte plerumque ingruit sine prodromis. Subita pectoris gravitas cum strangulationis sensu aegrum corripit, summa praecordiorum anxietas, respiratio difficilis, laboriosa, sonora; e somno expergiscitur aeger ejulatum mittens cum voce rauca, profunda, saepe cum strepitu in pectore; costae et thorax quadam rigiditate corripiun-

tur ut vix elevari possint; pulsus deficit; vultus inflatur; turgent venae et livescunt; humoris viscidi excreatio, vomitus ciborum cum abdomine inflato; alvus adstringitur; urina pauca et aquosa. Peracto insultu omnia symptomata decrescunt; respiratio fit libera, pulsus regulares evadunt, et urina turbida redditur. Recurrit insultus priori vehementior post duodecim horas, symptomata ingravescunt, febris accedit; strangulatio imminet, vox magis rauca, respiratio admodum difficilis, sudor frigidus e pectore et capite erumpit, facies livida apparet, oculi hebetes fiunt, et infans delirio correptus inter convulsiones vitam amittit.

CAUSAE.

Causae excitantes sunt, subita caloris et frigoris vicissitudo, praecipue in vere et autumno; tempestas frigida et humida; aeris incumbentis pressio aucta. Morbus hic pueros corripit post absolutam lactationem usque ad decimum tertium aetatis annum: nonnunquam epidemice grassatur.

DIAGNOSIS.

Cum angina polyposa facillime confundi potest, attamen ad sequentia advertendo dignoscetur. In angina polyposa signa prodroma adsunt, asthma vero acutum repente plerumque invadit; dolor, febris, tussis et deglutiendi difficultas anginam comitantur, hoc vero sine febri, sine ulla tussi sed subito strangulationis sensu incipit.

CURA.

Huic tam atroci et acutissimo morbo cito est occurrendum; venae sectio nocet; assa foetida ore accepta vel per anum injecta, utillimum est remedium; moschus a grani dimidio ad unum omni secunda hora: peracto insultu in intermissione manifesta, cinchona, poligala seneka etc. Sub paroxysmi insultu aeger capite elevato teneatur oportet, ne suffocatione juguletur.

Dreissig, Traité de diagnostic medical sup. cit. pag. 210. seq.
Girtanner, Malatt. dei bamb. sup. cit. Tom. II, pag. 71.
Hufeland's, Journ. der prakt. Heilkunde, I. B. I. st.

MILLAR, Observat. sur l'asthme et sur le croup. trad. de l'Anglais par Saintex. 8.° Paris 1808.
SPRENGEL, Oper. sup. cit. Tom. IV. §. 510.
VETRIE, De asthmate puerorum. 4.° Giesae 1726.

CAP. XV. ASTHMA ADULTORUM.

SYMPTOMATA.

Primus hujus morbi insultus repente aegrum adoritur. Vespere enim diei, qui paroxysmum praecedit, praecordiorum oppressio, plenitudinis et ponderis sensus, stupor insolitus, ventriculi inflatio, ructus frequens et insipidus accessionem annuntiant. Adveniente hora prima vel secunda matutina incipit paroxysmus cum angustiae in pectore sensu, spiritus aegre trahitur cum sibilo glottidis strepente et propensione ad tussim. Haec signa brevi ingravescunt, dispnoea adeo augetur, ut aeger aliquantum se attollere, imo e lecto surgere, ad erectam corporis posituram confugere, locumque aura frigida perflatum, in quo facilius spiritum trahat, petere cogatur. Diaphragma sursum ducitur, et sic rigescit ut aegerrime deprimi possit; costae elevari nequeunt ni-

si magno musculorum nisu; vox imbecillis efficitur et loquelae exercitium magis minusve injucundum est; anxietas summa et vomitio saeva superveniunt, quae vomitu rejiciuntur biliosa, vel viscida ac pituitosa sunt. Corporis extrema frigent, cor palpitat, oculi protruduntur, et aeger fixis oculis aspicit; sudor frigidus circa faciem et collum erumpit; vultus turgidus ac lividus fit; pallidus autem et minutus plerumque existit. Accessu perstante, arteriae imbecilliter moventur vel intermittunt; dolet caput; somnum aeger vix capere potest, modo vero sedens modo erectus vel in alterutrum latus, nunquam vero retrorsum, inclinatus remanet. Aurora adventante, symptomata paullatim remittunt, tussis quae sub paroxysmi initio difficilis erat vel nulla, libera, cum sputo muci saepe copioso evadit; respiratio fit libera; anxietas sensim decedit; vultus speciem naturalem induit; urina antea pallida rarius redditur, rubra est, et sedimentum deponit. Calore corporis sensim remittente, arteriae ordinate moventur, et aegrum paroxysmo defessum optatus obrepit somnus; sed per aliquot dies seu potius noctes advesperascente die

symptomata exacerbantur, donec diuturnitate multo mitiora facta, tardius redeunt vel penitus evanescunt. Asthma semel natum raro aut nunquam cessat, insultus per intervalla recurrunt, aeger enim paroxysmum passus per plures menses immunis remanet.

CAUSAE.

Causae remotae sunt tempestatum repentinae vicissitudines; atmosphaera humida, frigida, nebulosa; frigus; contentio vocis vehementior; animi affectus, uti ira, gaudium nimium, tristitia; meditatio intensa; nimia sanguinis jactura, alvi purgatio et vomitus vehementiores; evacuationes solitae ut haemorrhoidum fluxus et menstrua, suppressae; intemperantia; venus nimis culta; febres praecipue intermittentes; labes haereditaria. Causa proxima pendere videtur a spastica omnium respirationis musculorum, praesertim a laryngis contractione.

DIAGNOSIS.

Cum dyspnoea facile confunditur, attamen in hoc morbo respiratio ab initio usque

perpetua est cum replctione, infarctu, et sine angustiae in pectore sensu, tussi frequente, ac voce aspera stipata; in asthmate vero paroxysmus repente invadit, angustiae sensus in pectore vehementior est, respiratio difficilior facta sibilo ac strepitu particulari comitatur. Ab hydrothorace facile secerni potest, in hoc morbo respiratio valde est laboriosa, et cum palpitatione conjuncta aegrum e somno excitat; urina parva copia secernitur; decubitus difficilis est; pedum oedema, tandem corporis macies et aqua in pectore fluctuans hydrothoracem ab asthmate distinguunt. A peripneumonia asthma differt, quod in illa febris ab initio est acuta, calor, sitis major, urina minus aquosa, respiratio magis calens, quae omnia in asthmate praeter respirationem difficilem haud observantur.

PROGNOSIS.

Asthma per se, et quoad singulos accessus attinet, haud est morbus periculosus; sed ejus effectus, praecipuae si a labe haereditaria pendent, fere insanabiles sunt, serius enim aut ocius mortem afferunt. Aetas

juvenilis medici conatibus plurimum favet; saepe phthisi, hydrothorace, vel cordis aut vasorum majorum aneurysmate terminatur; respiratio abbreviata et brachiorum paralysis infausta sunt omina.

CURA.

In hujus morbi cura secundum diatheseos diversitatem, et causarum differentiam sub paroxysmo et extra paroxysmum incedendum est. In paroxysmo corpore erecto et in cubiculo amplo, ubi aer purissimus et frigidiusculus sit, aeger tenendus est; frictiones, pediluvia et maniluvia tepida multum prosunt. Si diathesis hypersthenicae signa adsunt, methodus antiphlogistica convenit. Quamquam enim rarissime asthma adultorum hypersthenicae sit naturae, attamen dantur exempla a medicis clarissimis relata. Si aeger robusto corporis habitu sit praeditus, si asthma mensibus, fluxui haemorrhoidum vel alio habituali profluvio superveniat, si pulsus sunt duri et pleni, venae sectio utilitatem certissime affert, sed summa cum cautela est adhibenda, nam si intempestive peragitur hydrothoracem inducere potest;

cathartica lenia; emetica uti radix ipecacuanhae, tartarus emeticus refracta dosi, antimonialia, qualia sunt sulphur auratum antimonii, kermes minerale; assa foetida; scillae praeparationes; enemata emollientia; balneum tepidum; an digitalis purpurea? Si a totius systematis debilitate pendeat, remedia excitantia sunt usurpanda; moschus, a grano uno omni bihorio datus; aether sulphuricus; spiritus nitri dulcis; tinctura castorei; infusum valerianae silvestris cum aethere sulphurico; opium, primum certe locum tenit; vaporum aquae calidae inhalatio; an aeris vitalis dephlogisticati inspiratio? Asthma periodicum vel cum febri intermittente recurrens cinchona est oppugnandum; an infusum saturatum coffeae? Si ab exanthemate vel ab alio cutis morbo retropulso oriatur, vesicatoria, fonticuli inter scapulas vel utrique brachio. Reditui obviam itur, loci vel climatis mutatione, cibo nutriente, blando et ab omni flatulentia immuni; exercitatione et causarum excitantium evitatione.

Araeteus, Oper. sup. cit. morb. diutur. Lib. I. pag. 119. et 203.

Baglivi, Opera omnia. 4.° supra citata Lib. I. cap. 9.

Floyer, Traité sur l'asthme. 12. Paris 1785.
Galeatius, In actis instit. scient. Bononiensis Tom. V. p. I. pag. 71.
Hoffmann, Oper. omn. sup. cit. Tom. V. consult. cent. I. n. 83. seq.
Meyer, De asthmate ejusque speciebus. 4.° Gotting. 1779.
Millar, Oper. sup. cit.
Piso Carol., De colluvie serosa sup. cit. sect. III.
Witers, Treatise on the asthma. 8.° Lond. 1786.

CAP. XVI. PERTUSSIS.

CHARACTER.

Morbus contagiosus; tussis convulsiva, strangulans cum inspiratione sonora (vulgari nomine *tosse asinina* insignita), iterata, paroxysmo, muci quantitate e pulmonibus, faucibus et naribus, rejecta; finito, et per intervalla admodum variantia, iterum renovato, pyrexia nonnunquam comitante.

SYMPTOMATA.

Initio catarrhi signa adsunt; dolor capitis obtusus, sternutatio, coryza, faciei rubor, gravedo, oculorum lippitudo, vox

est rauca, tussis crebra et sicca, appetitus prostratus, somnus turbatus, et febris mitis. Quae omnia in primo hujus morbi stadio per unam vel duas septimanas durant. Tussis denuo apparet ad intervalla recurrens; aegri antequam tussi corripiantur titillationis quemdam sensum in larynge percipiunt, formicationem aliquam in fronte, cervicis dolorem, ponderis sensum vel ventriculi oppressionem habent; ad parentes confugiunt, objecta corpora firmiter tenent, manibus corpus suffulciunt, aut summa anxietate pedibus terram quatiunt, et tussim reprimere conantur. Hac vero correpti, fere suffocantur, facies tumida et livida videtur; oculi sunt prominentes; venae turgidae, vel sanguinem a naribus aut oculis effundunt; universum corpus contremiscit. Tussis succussionibus intercisa expirationem comitatur, donec omni aere pulmo liberetur, et inspiratio frustra prius tentata sibilum, strepitum aut sonum peculiarem voci asininae vel cani latranti similem reddit. Interdum pulsus intermittentes vel tremuli sunt; urina, inscio aegro, mittitur; ingesta evomuntur; sudor e toto corpore erumpit; tussi demum ejicitur mucus tenax, in

fila ductilis ex bronchiis eductus aut cum cibis per vomitum excussus. Terminato paroxysmo mortuis similes vel resoluti remanent per aliquot tempus, mox ad ludum interruptum redeunt et cibum capiunt. Paroxysmus recurrit praecipue post aliquod cibi vitium, post frigus susceptum aut graviora animi pathemata. Nonnunquam tertianae typum servat, ideo a nonnullis amphimerina tussis nuncupatur. Pertussis per quindecim aut viginti fere dies perdurat vel per menses moratur.

CAUSAE.

Contagium. Populariter grassatur praesertim verno aut autumnali tempore, cum morbillis et catarrho aliquando conjungitur. Infantes inter tertium et decimum aetatis annum, rarius lactantes invadit.

DIAGNOSIS.

A cinanche tracheali distinguitur, nam haec acutum efficit morbum, dolore continuo et urente in larynge comitatur, et vocem clangosam, galli cantui similem, tus-

simque continuam refert; in pertussi verò nullus fere dolor sed tantum titillationis sensus in larynge percipitur, vox acuta asininam aemulat et morbum sistit chronicum. Differt ab asthmate acuto Millari, nam hoc citius cursum persolvit ac pertussis, sporacide grassatur, vocem refert profundam, et tussi ac vomitu caret.

PROGNOSIS.

Infantibus duobus annis minoribus gravior est morbus; respiratio valde difficilis; pyrexia acuta praecipue si signis peripneumoniae fuerit conjuncta, morbus saepius recurrens, et vires debilitans maxime in infantibus rachiticis aut aliis morbis diu laxatis, infaustae sunt notae; dentitioni superveniens majora minatur pericula: expectoratio modica; cibi appetentia nunquam prostrata sed post vomitum renovata; exanthemata pustulosa ad labia, vel miliaria cum sudoribus calidis; pulsus molles, regulares et epistaxis mitis fausta sunt omina. Ex hoc morbo, si haud imminent vitae pericula, effectus attamen tristes subsequuntur. Diu enim persistens pallidum colorem,

et faciem tumidam inducit, vires prosternit, et in haemoptysim, pectoris inflammationem, ac in pulmonum tabem desinit. Nec rara sunt exempla herniae abdominalis, cordis et vasorum majorum vitiorum, dyspnoeae et rachitidis evolutionis post pertussim diuturnam; imo etiam encephali nonnunquam perturbatur actio ut puer memoriam amittat, et amaurosi, epilepsia, apoplexia, vel fatuitate corripiatur.

CURA.

Sanguinis missio aut generalis aut localis, si diathesis hypersthenicae signa, si dispnoea vel febris urgeat, praecipue in pueris robustis, bene nutritis, cum pulsu forti et duro; emetica ad plenam vomitionem nauseamque ciendum, praesertim ipecacuanha; oximel squilliticum; methodus antiphlogistica; balneum tepidum; vapores aquae calidae in pulmones accepti; assa foetida; extractum conii maculati; flores zinci; digitalis purpurea; solutio arsenici Fowleriana; sulphur auratum antimonii; hyoscyami extractum; atropa Belladonna; an barites muriata? purgantia lenia; vesicato-

ria thoraci admota. Si vero puer debilis sit et hyposthenicae diathesis signa apparent, remedia excitantia, potissimum sic dicta antispasmodica, ut opium, moschus, castoreum, oleum succini; sed prae omnibus tinctura cantharidis ad lenem dysuriam inducendam. Si morbus intermittentis febris typum servat, cinchona, valeriana silvestris. Durante morbo alvus leniter soluta foret reddita, et si phthiseos timor adsit lichenis islandici decoctum, aeris mutatio, et poligalae senekae infusum sunt adhibenda.

Acta Reg. societ. med. Hafn. Tom. I. n. 24.
Armstrong, Malattie dei bambini. 8.° Milano 1792.
Burserius, Inst. sup. cit. Tom. IV. cap. I. §. 4. et seq.
Girtanner, Malattie dei bambini sup. cit. Tom. II. pag. 52.
Hoffmann, Oper. omn. sup. cit. Supp. II. Part. II. pag. 245.
Home, Principia medicinae sup. cit. pag. 221.
Henderson, Diss. de pertussi. 8.° Edinb. 1798.
Rosenstein, Malatt. dei bambini sup. cit. p. 242. seq.
Sydenham, Oper. omn. sup. cit. Tom. I. pag. 121.
Wood, Diss. de pertussi. 8.° Edinb. 1790.

CAP. XVII. CARDIALGIA.

CHARACTER.

Epigastrii dolor urens, continuus, cum ardoris et acoris acerrimi sensu et copia humoris aquei insipidi conjunctus, qui animi deliquium infert. Si accedunt ructus acidi, et vomitus humoris acidi dolorem levantes, *Pyrosis* dicitur.

SYMPTOMATA.

Ardoris aut contractionis sensus in regione ventriculi, praecipue circa cordis scrobiculum; respiratio difficilis est; corporis antrorsum flexio; facies pallida et frigida; nonnunquàm cordis palpitatio; oesophagi constrictio; pulsus parvi et exiles; urina limpida et aquea, aliquando suppressa; ventriculi retractio et extremorum frigus, tandem syncope. Paroxysmo peracto, sanguinis fluxu aut vomitu morbus solvitur.

CAUSAE.

Venena et acria ingesta: purgantia drastica; emetica, ingluvies, substantiae aci-

dae, rancidae vel pinguis ingestio; frigus extremis admotum; animi pathemata violenta; cartilaginis scutiformis intrusio, scirrhus ad pylorum, ventriculi ulcera, hernia vel nimia extensio hunc excitant morbum. Cardialgia hypersthenica oriri potest a suppressa perspiratione, et ab exanthemate repercusso, vel in primis graviditatis mensibus. Hyposthenica vero, quae frequentius recurrit, arthritide atonica, hysteria, hypochondriasi, chlorosi et ventriculi debilitate per studia nimia contracta conjungitur.

PROGNOSIS.

Diversissima fere est pro causarum natura et morbi vi. Si causae cardialgiam producentes amoveri possunt, si a saburra gastrica pendet, vel a stimulo contagii variolosi oritur, sublata saburra vel erumpentibus variolis, fauste solvitur. Quae vero a vitio organico ventriculi originem habet aut serius aut ocius lethalis est. Nonnunquam febri intermittente conjungitur, quae gravi cardialgia, summa anxietate, animi deliquio et convulsionibus paroxysmum absolvit; haec cardialgiae species periculi

plena, post aliquot enim accessus lethalis est, nisi cito succurratur aeger.

CURA.

In cardialgia hypersthenica, quae juvenes plethoricos, robustos, liquoribus spirituosis deditos aggreditur, et signa gastritidis praebet, venae sectio; hyrudines ad utrumque nasi foramen; methodus antiphlogistica; mucilaginosa praecipue danda sunt. Si diathesis hyposthenicae signa adsint stimulantia, sed caute sunt administranda, nam ventriculum morbo laborantem laedere possunt; opium; aether sulphuricus; vinum; aqua menthae; cinchona vel sola vel vino generoso commixta; vesicantia: si ab ingluvie oritur, emetica: si pyrosis signa apparent et ructus acidi accedunt, absorbentia, remedia alcalina et amara; an nux vomica? Cardialgia quae febres perniciosas intermittentes comitatur, cinchona et aliis remediis aliubi memoratis est oppugnanda.

Alberti, Diss. de colica ventriculi. 4.° Halae 1735.
Ballonius, Oper. omn. sup. cit. cons. I. et III.
Camerarius, Diss. hystoriam cardialgiae sistens. 8.° Tubingae 1788.

Commerc. liter. Noricum. 1733. pag. 207., et 1741. pag. 69.
GLASS, Diss. sistens cardialgiae hystoriam etc. 4. Halae 1790.
HOFFMANN, Oper. omn. sup. cit. Tom. III. Sect. II.
SPICS, De doloribus ventriculi. 4. Helmst. 1729.
TANKA, hystoria cardialgiae. 8. Viennae 1785.
ZACUTUS LUSIT., Med. pr. hist. Tom. I. lib. II. hist. 60.

CAP. XVIII. COLICA.

CHARACTER.

Dolor abdominis, praecipue circa umbilicum, torquens; vomitus; alvus adstricta.

SYMPTOMATA.

Hic morbus plerumque incipit appetitus defectu, alvo adstricta, praecordiorum gravitate, et vomitu. Dolor circa umbilicum usque ad hypochondria extenditur, modo est continuus, modò vero per intervalla remittens, vel vagus nec admodum lancinans. Eodem tempore venter inflatur, et musculis sese inaequaliter contrahentibus, umbilicus et partes vicinae, introrsum sic retrahuntur, ut externum abdomen, hic

concavum, illic convexum appareat, et ejus musculi spastice contracti, plurima quasi tubercula ad tactum sacci pomis referti instar, efficiunt. Vomitus quo aeger non solum aliquando rejicit contenta ventriculi, sed etiam sic duodenum deplet, ut in iis, quae vomitu rejiciuntur, multum bilis saepe conspiciatur; vomitio et singultus vices alternant; alvus adstricta est; in parte dolore affecta, vehemens fit inflatio. Pulsus duri, concitati, irregulares; respiratio difficilis; praecordiorum anxietas; ructus flatusque emittendi conamen inane; cor vehementer palpitat; facies pallida; frigent extrema; urina supprimitur. Si morbus gravior est, adsunt singultus, tussis convulsiva, faucium constrictio, ventris tensio, animi deliquia et convulsiones. Quando peristalticus intestinorum motus invertitur, *ileus* appellatur.

Diversas hujus morbi species enumerant medici, quae a causarum, eas producentium, varietate pendent. Ita colica flatulenta, stercoracea, verminosa, inflammatoria, et saturnina dicitur, prout flatibus, sordibus in intestinis, vermibus, plethora abdominali, vel oxidis plumbi ingestis excitetur;

A recentioribus in hypersthenicam et in hyposthenicam dividitur. Earum symptomata ab aliis colicae speciebus haud differunt, sed diagnosis ab aegri dispositione, et causarum natura est desumenda.

CAUSAE.

Causae remotae sunt frigus inferioribus maxime membris admotum; diaeta vel parca nimis vel parum nutriens; faeces induratae; bilis acris; concretiones calcareae; venena in corpus recepta; flatus, vel variae aeris species in intestinis evolutae; hernia incarcerata; spinalis medulla, unde nascuntur nervi, vertebris contusis, fractis, luxatis vel quavis alia causa, laesa; meconium infantum recens natorum in intestinis remorans; fructus acerbi vel immaturi, aut nimis oleosi; cibi duri, tenaces, ut caseus et carnes fumo induratae; vermes; nuclei cerasorum, prunorum; ossicula deglutita vel alia corpora extranea. Diaeta lautior, vini vel liquorum spirituosorum abusus, haemorrhoidum suppressio et exercitatio nimia in homine robusto et plethorico colicam hypersthenicam inducere possunt. Vita

sedentaria ignava, hysteria, hypochondriasis, exinanitiones magnae, animus diu demissus, longa insomnia, maxima lucubratio, veneris abusus, et nimia caloris vis diu corpori admota, vel summa intestinorum debilitas hyposthenicae colicae sunt causae excitantes. Causa proxima esse videtur nimia alicujus intestinorum partis actio, contractio aut distentio, vel summa ejusdem debilitas.

DIAGNOSIS.

Dolores colici ab aliis viscerum abdominalium affectibus sunt distinguendi. A peritonitide distinguuntur, in hoc enim morbo dolor magis superficialis est, magis fixus ut neque levissimum attactum ferat, calor ad partem affectam augetur, corporis erectio vel incurvatio ad anteriora difficilis est, quae omnia diversa sunt in doloribus colicis, nam dolor sub incurvatione mitigatur. A cardialgia facile discernitur dolor colicus, in illa dolor ad epigastrium percipitur, ad spinam dorsi extenditur, ructu ac vomitu lenitur. Difficile profecto est colicos dolores ab enteritide dignoscere, praecipue

phlegmonoidea, communia habent symptomata; attamen enteritis gravior morbus est et ab initio usque pyrexia stipatur. Ab hepatitide et nephritide signis aliubi recensitis et febris absentia. A dysenteria frequenti dejiciendi cupiditate et dolore in ano cognosci potest; interdum in hoc malo ex intestinis modo cruor manat, modo quaedam quasi mucosa vel carnosa excernuntur.

PROGNOSIS.

De hujus morbi eventu judicandum est secundum causas, quae eum concitaverint et signa, quibus notetur. Colica stercoracea mitior est et remediis facile cedit. Dolor migrans sensimque cessans, menstruorum vel fluxus haemorrhoidalis restitutio, et alvus catharticis respondens fausta sunt signa. Colica quae ex intestinorum inflammatione pendet, est periculi plena, facillime enim in iliacam passionem, in gangraenam vel in hydropem acutum terminatur. Hoc in casu dolor fixus, violentus, vel eo subito cessante, alvus pertinaciter adstricta, singultus, delirium, febris acuta, vomitus stercoraceus, meteorismus, animi deliquia et

convulsiones, infaustae sunt notae. Colica flatulenta si non solvitur, in tympanitim transit.

CURA.

Venae sectio, si adsit diathesis hypersthenica secundum pulsus status et aegri vires repetita. Cave attamen ne a pulsus fallacia decipiaris, saepe enim sub forti intestinorum dolore parvus, contractus habetur, et post sanguinis missionem durus et plenus evadit; si menstruorum vel haemorrhoidum suppressio sit morbi causa, hyrudines ad anum vel circa genitalia sunt applicandae; demulcentia et mucilaginosa; abdominis fomenta, vel vesicae aqua calida refertae abdomini admotae; semicupium; enemata emollientia. Colica saburralis clysteres emollientes, cataplasmata etiam emollientia, et remedia mitiora, quae ad alvum subducendam valeant, initio requirit; cathartica lenia ut natron vitriolatum, tartari cristalli, sennae infusum, oleum ricini, et iis nihil valentibus, jalapium, calomelas vel colocynthis; enemata primum lenia, postea ex terebenthina, fumis vel infuso nicotianae parata: si vermes adsint, anthelmin-

tica; oleosa; eccoprotica cum sale amaro et semine santonici epicratice; enemata ex lacte. In colica hyposthenica remedia excitantia caute sunt adhibenda, ne nimia intestinorum irritatio excitetur; aquae menthae vel melissae, aut foeniculi; infusum florum chamomillae cum liquore anodino Hoffmanni, vel aethere sulphurico; sed praepollet omnibus aliis opium; exhiberi potest vel parva dosi sub forma pilulae, vel tincturae opiatae guttae decem aut quindecim cum syrupo citri sunt dandae; interdum enemata ex infuso chamomillae parata; fomentationes aromaticae aut rubefacientia abdomini. Remediis incassum tentatis si ilei signa apparent, aqua frigida nudis femoribus est effundenda, vel hydrargyrus ore est dandus, vel aqua calida larga manu in anum est immittenda. Sed omnia haec remedia haud semper juvant, aliquando vero periculi plena sunt et pessimos inducunt effectus.

De Haen, Rat. med. sup. cit. Tom. I. Part. II. Cap. V. pag. 117. seq.
Morgagni, De sed. et caus. morb. sup. cit. Tom. II. Epist. XXXV. num. 2.
Sauvages, Nosolog. method. sup. cit. Tom. II. pag. 54.
Simmerling, Diss. de colica ejusque speciebus. 8.° Goetting. 1778.

Stoll, Praelect. sup. cit. Tom. I. pag. 187.
Wan-Swieten, Commeut. sup. cit. Tom. III. §. 961.

CAP. XIX. COLICA PICTONUM.

CHARACTER.

Colica, praeunte ponderis vel molestiae in abdomine, praecipue circa umbilicum, sensu; accedente dolore colico, primum levi, non continuo, et praecipue post pastum aucto, tandem graviore et fere perpetuo; cum dolore brachiorum, et dorsi, in paralysin demum abeunte.

SYMPTOMATA.

Hujus atrocissimi morbi symptomata modo improviso violenter invadunt, modo autem prodroma signa antecedunt; ponderis aut doloris sensus in scrobiculo cordis, facies pallida et cadaverosa, oculorum torpor, inquietudo, cibi fastidium, animus insigniter demissus, ructus frequens et nausea sunt signa quae hanc colicae speciem praecedunt. Epigastrii dolor sensim intenditur,

praecipue post assumptum cibum et brevi gravis fit et perpetuus, superveniente ictero. Primo, secundo vel tertio morbi die vomendi nisui vomitus succedit frequens bilis, coloris nunc subflavi, nunc nigri et adeo acris, ut fauces rodat. Dolor sedem habet plerumque in cordis scrobiculo, et frequenter ad umbilicum descendit; vel ex uno in altero latere tanto impetu transvolat, ut aegro quasi per corporis medium secari videatur; modo remittit, sed duabus, vel tribus circiter horis elapsis cum saevitie redit, et aegrum sensu intestinorum quasi constrictorum, et sursum ab ano, et deorsum simul a pyloro ad umbilicum tractorum, afficit; retractio testiculi et dolor ad scrotum, inguina, femora et crura superveniunt; abdominis musculi quasi nodis referti, duri et immobiles videntur; nonnunquam dorsi musculi, versus spinam retracti cum abdominis visceribus, quamlibet pressionem ferunt sine dolore: in saeviori morbo, abdomen spinam versus retrahitur, et alia intestinorum pars ampliata, alia contracta invenitur. Alvus pertinaciter est adstricta, ischuria, modo stranguria; arteriarum pulsus duri, contracti et exiles; lingua mo-

do albida, modo flava et subviridis; urina pallida vel sedimentum album deponit; imus venter torminibus afficitur; anima foetida est. Iis omnibus perstantibus, paralysis artuum plerumque superiorum et musculorum omnium voluntati inservientium, supervenit; manus versus ulnas incurvantur; artus inferiores aliquando etiam paralytici evadunt; aeger pallidus, squallidus et macilentus conspicitur; vox clangosa est et strepens; oculorum caligo, surditas et hydrops apparent, et infelix convulsionibus tandem vel apoplexia abripitur.

CAUSAE.

Causae remotae sunt, venena diversa, uti cuprum, antimonium, argentum, arsenicum etc., sed praecipue hujus morbi causa plumbum est. Qui plumbum ex terrae visceribus effodiunt, vel metallum crudum ad formam metallicam reducunt; diversa ejus oxida conficiunt, vel artem exercent in quibus plumbum et ejus praeparationes adhibentur, quales sunt figuli vitrarii, pictores, pharmacopolae, frequentius huic morbo sunt expositi.

Hoc morbo etiam periclitantur, qui vasis stanneis plumbi portionem continentibus, vasis figulinis plumbo obductis, vel aquis per canales plumbeos fluentibus utuntur. Quomodocunque plumbum in corpus sive per ventriculum aut per pulmones recipiatur, hunc atrocissimum excitat morbum. Causa proxima obscurior est, sed in intestinorum actione vel facultate sentiendi imminuta consistere videtur.

DIAGNOSIS.

A colica vulgari dignoscitur, abdominis dolore haud plurimum intenso, morbi initio, invadente, sed paullatim ingravescente et in profundiore umbilici parte saeviente; alvo pertinaciter adstricta; peculiari aegrotantis facie, et pulsu duro, tenso et contracto.

PROGNOSIS.

Si dolor, vomitus, et alvi astrictio pertinaciter durant; si paralysis musculorum, tabes, abdominis tumor ac tensio, graviora sunt; si pulsus sunt intermittentes et vires labescunt, infausta sunt notae.

Cadaverum sectiones intestina mirum in modum contracta vel dilatata, multo sanguine turgida, maculis numerosis, lividis, nigricantibus obsita, flaccida et facile laceranda ostendunt. Accidit etiam ut ventriculi partes et alia viscera abdominalia plus minusve affecta videantur. Hepar enim et pancreas tumoribus aliquando laborant; vesica bilis humore nigro et viscido distenditur; omentum gangraena corripitur.

CURA.

In hujus morbi cura, quem hyposthenicae indolis signa supra memorata et experientia declarant, venaesectio summo periculo stipatur, sed opium est primum et praestantissimum remedium. Opii quantitas danda ex morbi intensitate et symptomatum violentia; si morbus recens est et signa sunt mitiora, a parvis dosibus opii cum mucilagine arabica vel mixtura oleosa est incipiendum. Morbo autem inveterato, si vomitus et tormina nimis urgeant, opium libere est administrandum; enemata emollientia cum guttis quinquaginta vel sexaginta tincturae opii sunt injicienda, donec do-

lores colici et vomitus cesserint. Juvant etiam cathartica lenia modo memorata, praecipue oleum ricini; praeparationes hydrargyri tali quantitate datae, opio conjunctae, ad lenem salivationem ciendam; balnea tepida; fomentationes aromaticae abdomini; vesicatoria abdomini imposita, haud parum levaminis afferunt. Colica sublata, si alvus est pertinaciter adstricta, purgantia lenia; sulphur; sulphas potassae; aluminis grana duodecim cum gummi arabico conjuncta quinta vel sexta quaque hora. Morbo diuturno et in paralysin abeunti, methodus in cura paralysis descripta est applicanda.

Acta Reg. Societ. Med. Havn. Vol. I. p. 287.
Cambalousier, De colicà pictonum. 8.° Paris 1701.
Citesius, Diatribe de novo et populari dolore apud pictones etc. 4.° 1639.
Grashuys, Tentamen de colica pictonum. 8.°
De Haen, Oper. sup. cit. Vol. I. Pars III. pag. 234.
Huxam, Oper. sup. cit. p. 54.
Ludwig, Diss. de colica saturnina. 8.° Lips. 1800.
Tourrach, Diss. de colica pictonum. 8.° Herb. 1776.
Tronchin, De colica pictonum. 8.° Genevae 1771.

CAP. XX. HEPATALGIA SEU COLICA HEPATICA.

SYMPTOMATA.

Dolor valde acutus vel obtusus in hypochondrio dextro, ad intestina, potissimum versus umbilicum protensus, saepius dolores nephriticos aemulans, ac per intervalla remittens; ponderis sensus, praesertim post cibum assumptum; intestinorum tormina; sitis ingens; praecordiorum anxietas, et interna inexplicabilis molestia; alvus pertinaciter astricta, vel quae dejiciuntur dura sunt et grysea vel argillacea; urina solito saturatior et fere rubra demittitur; color ictericus modo in oculis vel in urinis conspicitur, modo vero nullum adest icteri signum per totum morbi decursum. Colica hepatica sponte aliquando remittit, nec per plures menses amplius aegrum vexat, redit subinde atrocior, et si vehementius corripit febri comitari solet et inflammationis signa apparent. Quilibet vero paroxysmus per duos tresve dies durat, tunc cessant dolor, praecordiorum anxietas et hypochon-

drii oppressio, ita ut aeger se sanum esse credat:

CAUSAE.

Calculi biliarii in cysti fellea, in ductu choledocho vel hepatico haerentes; bilis nimis densae grumi in ductu choledocho; quaecunque eundem ductum occludentia; bilis nimis acris. Non omnes calculi biliarii, qui in cysti fellea, ductu epatico vel choledocho sunt, hepatalgiam excitare valent, sed ii tantum qui pondere aut figura nimis scabra cystim distendunt ac distrahunt, vel quando in ductum choledochum, vel cysticum ingressi ibi non solum haerent, irritant et claudunt. Adultos hic morbus et aetate provectos, raro adolescentes et pueros aggreditur; praecipue qui temperamento melancholico sunt praediti vel hypochondriasi laborant, magis afficiuntur.

DIAGNOSIS.

Difficilis est hujus morbi diagnosis, nulla enim signa pathognomonica existentiam calculorum in cysti fellea vel in ductu choledocho ostendere possunt. Omnia sympto-

mata, quae a medicis colicae hepaticae tribuuntur, quamplurimis aliis vitiis communia sunt.

PROGNOSIS.

Si colica hepatica diuturna est, et senes vexat; si adsunt viscerum vitia organica; si febris vehemens et apoplexiae signa superveniunt, eventus est anceps.

CURA.

Si diathesis hypersthenicae signa et dolor acerbissimus urgeant, si aeger plethoricus sit aut vehemens pyrexia excitetur; venae sectio; hyrudines; balnea tepida; semicupium; oleosa, et diluentia; clysmata emollientia; fotus et cataplasmata ad hypochondrium dextrum apposita. Extra paroxysmum juvant potissimum aether sulphuricus; alkool cum spiritu terebinthinae commixtus; extractum atropo belladonnae; aquae minerales; frictio lenis in regione hepatis; diaeta tenuis sit ex vegetabilibus composita.

Burserius, Inst. sup. cit. Tom. IV. §. 165. seq.
Durand, Vid. mem. de l'Acad. Roy. de medic. Tom. I. p. 288.

HOFFMANN, Oper. omn. sup. cit. Supp. II. pag. 344.
MORGAGNI, Oper. sup. cit. epist. XXVII.
SCHULZE, Vid. comment. med. Lipsiens. 4.° Tom. VI. pag. 232.

CAP. XXI. HYSTERIA.

CHARACTER.

Ventris murmura et inflatio, sensus globi in abdomine revolventis, ad ventriculum ac fauces ascendentis, ibique strangulantis, sopor, convulsio, urina limpida, copiosa; animus sponte varius et mutabilis.

SYMPTOMATA.

A languore, debilitate totius corporis, oscitatione, pandiculatione, et inquietudine incipere solet. Morbum accedentem extremitatum frigoris sensus semper praecedit, qui per totum paroxysmi decursum perdurat, frigoris calor succedit et in diversi corporis partibus invicem se excipiunt. Vultus modo pallescit, modo valde ruber evadit, vel rubor pallorque alternatim apparent; dolet caput; oculorum caligo et lacrimatio.

Murmura tandem per totum ventrem sese diffundunt; intestina inflantur et globus quasi in parte abdominis inferiore se volvens, ad ventriculum per totum canalem intestinorum usque ad fauces ascendit, strangulationis sensum excitat, ac anxietate, nausea et vomitu comitatur; partes abdominis, cum externae, tum internae, dolore gravissimo corripiuntur; musculi torquentur; umbilicus introrsum trahitur, et ventris contractio saepe tanta est, ut, ob eandem nec flatus descendere, nec liquores in alvum immitti possint. Tot tantisque malis aegrae correptae pectus manu violenter plangunt; lacrimantes ridentesque vicissim sunt; modo immobiles et sopore obrectae jacent, modo membra universa convulsionibus agitata torquentur et gravissime distenduntur. Haec omnia in diversis aegris varie accedunt, in nonnullis enim, catalepticorum instar, corpus rigescit; in aliis dolor capitis gravis, clavum mentiens, vexat et excruciat; sunt quibus cor palpitat, pulsus duri et inaequales sunt et respiratio intercipitur; dolor nonnunquam gravis, nephritico similis, lumbos, dorsum, renes et vesicam invadit, vel animus ex toto demissus contristatur, metu

mortis proximae constanter afficitur, aut valde mutabilis tranquillitatem et quietem amittit. Remittente tandem paroxysmo, pulsus antea parvi ac debiles, molliores et pleniores evadunt; flatus per ructum e ventriculo expellitur; aegrotae crebris suspiriis ex imo pectore tractis, quasi e somno excitatae, vocem, sensum, motumque recuperant, urinae limpidae copia profusa saepe praecedente, animo nec sponte vario et mutabili. Proteiformis hic morbus tot modis invadit, tot in formas se vertit, ut omnium morborum species prae se ferat.

CAUSAE.

Causae remotae sunt omnia, quae systematis nervosi mobilitatem augent; constitutio corporis mollis; cutis levis et tenuis, ut per eam vasa sanguinea facile videantur; animi mobilitas summa; vita sedentaria, ignava; nimia liquorum spirituosorum ingurgitatio; menstruorum proxima eruptio; affectus animi graviores, praecipue amor, ira, odium, gaudium; odores, ut moschi, ambrae etc.; viscerum abdominalium vitia; theae, et diaetae lautioris usus immodicus;

evacuationes variae vel suppressae vel nimis profusae; corporis defatigatio insolita; pervigilium; calor externus; educatio mollis et nimis delicata; morbi validi praegressi, et varii uteri affectus. Causa proxima adhuc obscura, sed ab affectione uteri spastica pendere videtur.

DIAGNOSIS.

Ab epilepsia, urinae limpidae copia profusa paroxysmum praecedente, globo hysterico et mortis metu, dignoscetur. A syncope facie rubra et tumida, pulsuum praesentia, paroxysmo diutius manente et motibus convulsivis discerni potest.

PROGNOSIS.

A causis quae morbum excitant, et a symptomatum vi et natura est deducenda. Si paroxysmi facile recurrunt, si vires aegrae sint nimium fractae; si morbus est diuturnus, si a profusis evacuationibus pendet vel a viscerum organico vitio oritur, difficillime curatur; nonnunquam in maniam et tabem transit.

CURA.

Medendi ratio alia est in paroxysmo et alia post paroxysmum. Venae sectio plerumque obest in paroxysmo, si diu manserit, attamen si diathesis hypersthenicae signa adsint, si aegrota plena sit, si haemorrhoidum vel menstruorum suppressio adsit, si signa gravissima sint et respiratio plurimum afficiatur, sanguinis missio ad paucas uncias est praescribenda, sed summa cum circumspectione; remedia sic dicta antispasmodica sunt utenda; si aegra medicamenta sumere nequit, admoveantur naribus assa foetida, sales volatiles et spiritus ammoniae succinatae: si alvus est pertinaciter adstricta, enemata cum assa foetida, vel ex aqua gelida sunt immittenda. Si vero paroxysmus haud est gravior, opium, castoreum, camphora, assa foetida, aether sulfuricus, etc. interne sunt usurpanda. Reditui ejus occurritur, cinchona, ferri praeparationibus; antispasmodicis; balneo frigido; exercitatione omnigena; diaeta levi nutriente; aeris humidi et calidi evitatione, ac mentis et corporis tranquillitate. Si vero evacuatio

solita suppressa vel nimis profusa paroxysmum hystericum induxerit, remedia sunt adhibenda ad causas unde morbus fuerit profectus, aptata.

Ballonius, Oper. omn. sup. cit. Tom. IV. Cap. X. pag. 212.
Bottoni, Vid. Ginec. sup. cit. Tom. II. pag. 332. Cap. XXXIX.
Celsus, De re medic. sup. cit. Lib. IV. cap. 20.
Hoffmann, Oper. sup. cit. Tom. IV. Cent. II. Sect. III.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. II. epist. XLV. art. 17-20.
Pomme, Traité des affections vaporeuses 8.° Vol. III. Paris 1775.
Sydenham, Oper. sup. cit. Tom. I. pag. 408. seq.
Whyte, Malad. nerveuses sup. cit. Tom. I. cap. II. pag. 362.
Woollcombe, Diss. de hysteria. 8.° Edinb. 1778.

CAP. XXII. HYDROPHOBIA, SEU RABIES CANINA.

CHARACTER.

Potus cujuslibet, utpote convulsionem pharyngis dolentem cientis, fastidium et horror ex morsu animalis rabidi plerumque natus.

SYMPTOMATA.

Incerto post morsum plerumque die, circa vulneris oras, rubor, calor, ardor et tensio dolens, per totum artum extensa; eodemque tempore circa locum laborantem dolores vagi atque spasmi se se ostendunt; vulnus reapertum ulcus efficit malignum, ex quo saniosum foetidumque tabum manat; languore, lassitudine, anxietate, suspiratione frequenti, et solitudinis desiderio corripitur aeger; nunc moestus ab imo pectore gemitus trahit vel somniis inquietis et horrendis animi imaginibus vexatur. Pulsus irregularis, celer et saepe plenus; nausea; appetitus prostratus. Morbo aucto, angustiae et oppressionis sensus circa praecordia cum difficili respiratione aegrum tentant; sitis ingens est sed potum deglutire haud valet; deglutiendi difficultas, convulsionibus musculorum laryngis et pharyngis augetur; globi in faucibus se volventis sensus adest, qui capitis motu convulsione, ac vehementi musculorum colli tremore comitatur. Interdum anxietas, horror, aurium tinnitus, et tremores convulsivi apparent, aquae aspe-

ctum aut limpidi et splendidi liquoris, aut albae vel pellucidae rei conspectum fugit; cutis adeo sensilis evadit, ut aeris frigidi impressio et sonus anxietatem et convulsiones excitent; oculi distorquentur, truces et torvi mirum in modum rotantur; urina est limpida, vel supprimitur; pulsus parvus, irregularis ac intermittens; ingentem sitim accusat aeger, sed bibere obstinate recusat, nam si parvam potionis cujuslibet guttam sugere tentat; fastidium, horror et convulsiones superveniunt. Morbo ingravescente omnia symptomata augentur, anxietas est continua; cor vehementer palpitat; oculi turgent et fulgent; delirium; os semiapertum remanet; magna salivae viscidae copia expuitur, ut spumam ante os efformet; conspuendi mordendique cupiditas; vocem tollit miserrimus aeger canis latratui similem; amicos et filios aggreditur, sed dum in se redit, veniam poscit de illatis injuriis. Nonnunquam tot tantisque malis oppressus mortem cupit, et ex locis altioribus se praecipitat, vel adstantes orat ut sine misericordia trucidetur. Viribus tandem exhaustis respiratio fit anxia et difficilis; gelidus sudor ex toto corpore promanat; animi deli-

quia frequentiora, sopor, apoplexia et mors accedunt.

CAUSAE.

Venenum specificum quod a cane, lupo, fele, aliorumque animalium morsu transmittitur. Transpirationis defectus, calor magnus, aestus ingens, alimenta putrida, alvus clausa a scybalis induratis, aquarum inopia, venus negata, vermes intestinales, et vermiculus sub lingua positus sunt causae, quae dicuntur canes praedisponere ad hoc venenum secernendum. Ejus natura et operandi ratio adhuc latent. Interdum animal vel canis rabie correptus, initio suam amittit alacritatem, morosus fit, a domino vocatus haud accedit, solitudinem quaerit. Paulatim inquietus evadit, huc et illuc procurrit, non latrat sed summissa voce murmurat, aquam et liquida fugit, vix cibum capit, linguam ore exerit, ac spumosam salivam mittit. Hoc in statu per duos tresve dies remanet, tunc magis tristis et irrequietus domini domum relinquit per vias sine ulla directione et tortuose, capite demisso et cauda intra crura retracta obambulat; oculi sunt rubri, prominentes et

lippidi ; horrent omnes pili, praecipue sub dorso ; quid quid invenit vel mordit vel mordere conatur ; fugunt animalia periculi fere conscia ab hostis teterrimi aspectu. Tandem deficientibus viribus inter convulsiones vitam amittit. Pauxillum panis rabidi canis saliva tinctum, inevitabilem mortem animalibus infert.

PROGNOSIS.

In hoc atrocissimo morbo, si symptomata apparent, nulla spes adest salutis. Cadaverum sectio ventriculum multo aere distentum, vasa sanguinea turgida et sanguine referta demonstrat. Sunt inter recentiores, qui nervorum ganglia inflammatione correpta, se vidisse asserunt ut in epilepsia et in aliis nervorum vitiis. Aliis cor et vasa majora dilatata, pulmones inflammati et cum pleura concreti, ac pericardium siccum cum corde coalitum apparuere.

CURA.

Medendi ratio in duas partes dividi potest. Methodus prophylactica ad morbum praeveniendum, altera vero ad morbum

presentem ejusque effectus auferendos valet. Externa remedia quae adhiberi possunt ad morbum praeveniendum sunt, partes morsae statim vel ante diem quartum extirpandae, et postea aqua tepida salina sunt abluendae; partis laesae scarificatio; vulnus apertum servari debet applicationibus stimulantibus ut argento nitrato, alcali vegetabili caustico, cantharidum pulvere vel litu mercuriali circa partem affectam; salivatio lenis est promovenda. Si morbi symptomata apparent etiam levissima, cito est occurrendum; plurima a medicis celebrantur remedia contra hydrophobiam, quorum virtus etiamsi incerta et parum efficax comperta sit, attamen est semper tentanda. Vinum; moschus; oleum interne et externe; opium larga manu; aether sulphuricus; cinchona; valerianae silvestris radix; nux vomica; faba Sancti Ignatii; camphora; atropo belladonna; datura stramonium; cantarides; meloe majalis; assa foetida per clysteres injecta; unguentum hydrargyri externe ad salivationem ciendam: balneum frigidum, et alia quamplurima sunt remedia quae a medicis contra hunc atrocissimum morbum laudantur; eorum vero effectus

haud semper medicorum desiderio respondent.

Asti, Compend. di notizie interessanti circa il veleno dei rabbiosi animali. 8.° Mantova 1778.
Bosquillon, Mem. sur l'hydrophobie. 8.° Paris 1802.
Codronchii, De morbis veneficis. 8.° Vent. 1595.
Frank, Polizia medica Vol. IX. 8.° Milano 1808. vid. Tom. VIII. pag. 273. seq.
Mederer, Syntagma de rabie canina Friburg. 1783.
Münch, Diss. de belladonna efficaci in rabie canina remedio. 4.° Gotting. 1781.
Nugent, Essay on the hydrophobia. 8.° Lond. 1753.
Parry, Diss. de rabie canina contagiosa. 8.° Edinb. 1778.
Portal, Traité sur la rage. 8.° Paris 1779.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. I. §. 99-113.
Van-swieten, Oper. sup. cit. Tom. III. pag. 553.

ORD. IV. VESANIAE.

CHARACTER.

Mentis judicantis functiones laesae sine pyrexia vel comate.

CAP. I. MELANCHOLIA.

CHARACTER.

Insania partialis, qua unica praecipue cogitatio animum occupat.

SYMPTOMATA.

Hujus morbi initia adeo sunt obscura ut vix percipi possint. Signa vero quae melancholiam aliquando antecedunt, praecipue sunt ingens et diuturna tristitia, et improvisus metus; improvisa animi anxietate, imo vigiliis et insomniis aegri molestantur, ac hominum consortia fugiunt. Nonnunquam de repente sine ulla causa evidente malum incipit. Nonnulli falsis rerum imaginibus detenti, illis solis animum occupant; omnes ideae ad unum potissimum objectum trahuntur ac eorum voluntas libertatem amittit; modo reges, divites aut nobiles se esse putant; modo moesti vel meditabundi incedunt, a cibo et potu se abstinent; si edunt bibuntque, omnia summa ingerunt aviditate; eunt quo non debent, inter lutum ambulant, et membra nudant; non salutant quos salutare debent, dum vilissimos homines summo in honore habent. Alii pauperes se esse credunt, mortem aliis insidiose inferre vel sibi ipsis meditantur. Sunt qui immodica laetitia exultant, ridiculose delirant et hilares sunt,

confuse et inordinate loquuntur, vel nimium sunt loquaces; alii instar statuae obrigescunt taciturni, et contumaci vigilia detinentur, ut per multas dies et noctes, imo per hebdomadas nullum somnum capiant, et si dormiunt, somnus est perturbatus; surgunt e lecto subito trepidantes, hunc et illuc excurrunt, ut si a spectro aliquo vel ab immani fera persequantur; semper meticulosi et suspicionum pleni, homines fugiunt et ab omnibus insidiari metuunt; tristantur ubi gaudendum est, gaudent ubi tristitia opus est; puerilia admirantur, vel maxima et admiranda spernunt. Haec sunt symptomata, quae errantis mentis indicia praebent, consideranda sunt etiam illa, quae totius systematis perturbationem designant. Melancholici adspectum habent luridum, oculos concavos, ita, ut terrorem exprimant; oculi vel fixi in eodem obtutu haerent, vel torvi ac truces alios intuentur; incredibilem frigoris et aestus tolerantiam habent; os distorquent; respiratio profunda, laboriosa, suspiriosa est, cordis palpitatione stipata; alvus pertinaciter adstricta; faciei totiusque corporis color fuscus, lividus vel terreus; arteriae magis pulsant et saliunt; pulsus

sunt duri, irregulares, interdum tardi, nonnunquam inaequales; vultus modo rubicundus, modo pallidus invenitur. Nonnunquam oculi obtenebrantur, odoratus infirmatur; urinae excretio supprimitur, vox debilis et clangosa, perspiratio imminuta, sudores frigidi circa caput et collum, ingens salivae fluxus et vomitus substantiae nigrae vel sanguine mixtae melancholiam comitantur. Impossibile est singula hujus morbi symptomata enumerare, quae tam multifaria sunt, ut fere quilibet observatorum nova adjunxerit. Ex modo dictis hujus morbi character satis apprehendi potest.

CAUSAE.

Labes haereditaria; vitia cordis et cerebri organica; animi pathemata; evacuationes immoderatae; studia intensa et taediosa; religionis falsae terrores et superstitio; continua animi attentio ad unam ideam; aer frigidus, humidus et nebulosus; aer depravatus; venena narcotica; ingurgitatio liquorum spirituosorum iterata; mercurialium abusus; hypochondriasis et hysteria; exanthemata retropulsa praecipue scabies;

pellagra; arthritis, et colluvies verminosa: Ad hunc morbum sunt praedispositi, qui corpore sicco, rigido, macie exhausto, colore capillorum atro, oculis concavis, colore cutis non nitido sed lurido, et venis turgentibus sunt praediti, quae omnia habitum corporis melancholicum efformant.

DIAGNOSIS.

Differt melancholia a fatuitate, in hac enim sensuum hebetudo et mentis ignavia adsunt, in illa vero mens est activa, licet circa falsa objecta versetur; fatui neminem laedunt, melancholici aliis violenter manus inferre tentant. A delirio dignoscitur, delirium enim est plerumque symptoma, quod febres vel alios sequitur morbos, et breviores habet periodos, melancholia vero nulla stipatur febre et longior est morbus. Ab hypochondriasi, dyspepsiae signis saepe absentibus et delirio melancholico dignoscetur.

PROGNOSIS.

Si a causis organicis ortum ducit vel labe haereditariae oritur, difficillime amo-

vetur, tunc morbum efficit diuturnum; nonnunquam fauste solvitur diarrhoea, haemorrhagia, febri intermittente vel eruptione cutanea. Si aeger somno reficiatur, et mens cogitationibus melancholicis averti possit, spes erit salutis. Quando vires labescunt vel epilepsiae aut apoplexiae signa apparent, lethalis est. Aliquando in alios morbos transit; icterus, hydropes, et cutis morbi pertinaces oriri possunt.

Cadaverum sectio quamplurima vitia tam in cerebro ejusque membranis, quam in corde, vasis majoribus et in abdomine ipso demonstrat.

CURA.

Si haemorrhoidum, vel menstruorum suppressio praecesserit et signa hypersthenicae diatheseos adsint, venae sectio, sed caute est adhibenda; juvant potissimum hyrudines circa vasa haemorrhoidalia vel pudendis admotae; cathartica lenia; aloe; rhabarbarum; aqua cum gas oxygenio; digitalis purpurea; cuprum ammoniacale; datura stramonium; emetica; an barites muriata? in aqua frigida immersio. Si vires sint nimium fractae, si graviora animi pathe-

mata sint morbi causae, et diathesis hyposthenicae signa adsint, excitantia remedia tam fixa quam volatilia, sed praecipue opium magna dosi exhibendum est; epispastica nuchae apposita; setacea; balnea tepida; mens ut in hypochondriasi est delectanda ludis, musica, libris de rebus levibus, jocosisque tractantibus, exercitatione, et cum illis ratiocinatione de rebus iis contrariis quibus agitantur, ac omnibus modis ad hypochondriasim aptatis; diaeta foret nutriens et facilis concoctionis.

Albinus, Diss. de aegro melancholia laborante etc. 4.° Franc. 1684.
Andry, recherches sur la melancholie. 8.° Paris 1786.
Burserius, Oper. sup. cit. Tom. III. §. 225. seq.
Chiarugi, Della pazzia in generale ed in specie Tratt. medic. analitico. 8.° Firenze 1794.
Comment. Acad. Inst. Bonon. Tom. I. pag. 307.
Lorry, De melancholia. 8.° Vol. 2. Paris 1765.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. I. epist. VIII. n. I.
Odier, Manuel de medic. pratique. 8.° Geneve 1803.
Willis, Oper. omn. sup. cit. De anima brut. par. 2. Cap. 10.

CAP. II. MANIA.

CHARACTER.

Delirium apyreticum circa quaevis objecta, cum furore, audacia et robore magno.

SYMPTOMATA.

Dolor capitis pertinax, vertigo, oculi rubicundi et motibus convulsivis affecti, sensuum hallucinatio, vultus tumidus maculisque rubris sparsus, horrores, universi corporis tremor, pulsus concitatus sed irregularis, respiratio anxia et oculorum ferocia sunt symptomata quae maniae accessionem praecedunt. Delirium immane incipit; mens aegri adeo turbatur ut ab una idea in aliam celerrime rapiatur; in iram aeger pronus vix vinculis cohiberi potest; amicos et affines spernit, exhibet portenta virium, et incredibili musculorum vi, etiam vincula fortissima infrangit, lucem fugit, pudorem amittit, lubrica et obscoena tentat, summa loquitur volubilitate, ita ut aliquando linguas etiam peregrinas cognoscere videatur. Constanti vigilia detentus somnum per hebdomadas integras haud capit; cibi potusque desiderium amittit; secretiones turbantur vel imminuuntur; summa audacia correptus pericula contemnit, sed si a puero vel a foemina metu impellitur, facile subigi potest. Pulsus sub accessu celeres evadunt, vel re-

gulares remanent. Paroxysmo declinante, moestus et stupidus fit, et in statum melancholiae incidit, ut stimulos etiam fortiores vix percipiat. Paroxysmi per circuitum redeunt, aliquando vero lunae imperio obtemperant.

CAUSAE.

Studium nimis intensum; pathemata animi violenta; rerum adversarum subitus adventus; frustratio iterata; tumores et exostoses intra cranium; capitis vulnera; insolatio; profluvia solita suppressa; vini nimius usus; labes haereditaria; nonnulla venena uti opium, hyoscyamus, belladonna etc.; temperamentum sanguineum; melancholia diu perdurans; causa proxima est sensorii excitatio aucta. Hoc malum in calidis regionibus et tempore aestivo frequenter occurrit; juvenes potius quam senes, sexumque virilem quam foemineum aggreditur.

DIAGNOSIS.

Differt a melancholia, nam haec lente aggreditur, aeger tristis magis de rebus fu-

turis quam de praesentibus timorem habet, et in tempestate frigida ac nebulosa magis insaevit; mania vero subito accedit, habitu plethorico praeditos aggreditur et tempore aestivo nimis calido excitatur. Ab encephalitide facillime distinguitur mania, namque febre semper caret hic morbus, ea contra encephalitis semper stipatur.

PROGNOSIS.

Haemorrhagiae largae, diarrhoea vel febris intermittens salutem saepe afferunt. Delirium vehemens, morbi diuturnitas, vel labes haereditaria periculum denunciant.

CURA.

Si systematis incitatio sit nimis aucta, et morbus non diu manserit, sanguis cito et libere est detrahendus; arteriae temporalis vel venae jugularis incisio; hyrudines ad utrumque nasi foramen vel temporibus applicatae; cucurbitulae cruentae; in loco frigidiusculo et tenebroso tuto detineatur aeger; post venae sectionem, purgantium usu alvus est laxanda; si lenia cathartica

haud juvant, fortiora sunt usurpanda; emetica repetita; digitalis purpurea; usus hellebori; gratiolae pulveris grana decem mane et vespere; diaeta tenuis et parca; applicationes frigidae et vesicatoria capiti raso sunt admovenda: morbo diu protracto, si aegri vires sint nimium fractae, varia stimulantia et diaeta nutriens sunt adhibenda; opium, camphora et moschus larga manu sunt danda: si exanthemata retropulsa sint morbi causae, antimoniales praeparationes; vesicatoria; setacea; fontanellae brachio vel nuchae sunt aperiendae; sed prae omnibus in paroxysmi violentia balneum frigidum. Evitatis omnibus causis, quae morbo occasionem praebent, aegri mens est componenda suasione, exercitatione, et musica, quae tam facile in animos teneros atque molles influunt.

Biblioteq. Britann. 8.° Geneve vid. Tom. VIII.
Chiarugi, Oper. sup. cit.
Crichton, An inquiry into the nature and origin of mental derangement. 8.° Lond. 1798.
Ferriar, Medical. histories and reflexions, etc. 8.° Lond. 1795.
Frank Gius., Viaggio medico a Parigi ed in Inghilterra. 8.° Mil. Vol. 2. 1813. vid. Vol. II. pag. 133., e 225. 238.
Lorry, De melancholia sup. cit.

Morgagni, Oper. sup. cit. epist. VIII. Art. I.
Pinel, Traité sur la manie etc. 8.° Paris an. IX.
Stuart, Diss. de mania. 8.° Edinb. 1778.
Vogel, Diss. de insania longa. 8. Goetting. 1763.

CAP. III. FATUITAS.

CHARACTER.

Mentis functionum praecipue judicii imbecillitas.

SYMPTOMATA.

Haec mentis aegritudo modo gravis est, modo minus intensa et diuturna. Major hujus morbi gradus aegri corporis habitu cognosci potest. Oculi sunt fixi et stupidi, vel luridi, turgidi, moesti et lippi; palpebrae conniventes; frons depressa et rugosa; facies nunc pallida et laxa, nunc inflata et turgida; interrogantem stupidus intuetur fatuus eique difficulter respondit, vel mussitat nonnulla verba et dein caput deponit; brachiis pendulis et demissis incedit; timidus, superstitiosus lucem et hominum consortia fugit, solitudinem amat; memoria et ima-

ginatio labescunt, eorum tantum reminiscitur, quae sensus magnopere affecerant; puerorum more nunc ridet et cachinnos elevat, paulo post gemitus trahit et lacrimas sine causa fundit; sibi apposita arreptat et devorat; salivae fluxus continuus; pulsus sunt tardi et inaequales. Morbo aucto sensuum hebetudo, mentis ignavia et animi dejectio adeo sunt graviora ut ideis quasi omnigenis vacuus, stupidus aeger vix sentiat impressiones vividas et fortes.

CAUSAE.

Causae remotae sunt, vitia encephali organica; capitis ictus; tumores cerebrum comprimentes; venus immodica; animi pathemata vehementiora, praecipue terror et moeror; studia nimis intensa; morbi praegressi ut epilepsia, paralysis, hydrocephalus; febres hyposthenicae vel diuturnae; vini et liquorum spirituosorum abusus; senectus; labes haereditaria. Adest alia fatuitatis species, *Cretinismus* dicta, incolis vallium Alpinarum propria, quae ut plurimum strumis, rachitidi vel hydrocephalo conjungitur. Hoc laborantes morbo statura hu-

mili, corpore male conformato, et capite anteriora verso et propendente sunt praediti; oculi luridi ac lippi iridem habent cerulei coloris, vel strabismo laborant; cutis flaccida et alba; labia sunt tumida, crassa, praesertim superius; os latum et hyans; dentes albidi et pectinatim commissi; capilli coloris fulvi; dum incedunt semper vacillant et pedes distorquent; vocati haud respondent, concussi quasi e somno excitantur, dein caput demittunt et continuo stertunt. Stupidi, sordidi, timidi, libidinosi collum tumidum habent et strumis defaedatum ac misserrimam ducunt vitam. Potus aquae frigidae, nivalis, aer nebulosus, humidus et haud renovatus, cibus pravus, frigus, sordes primarum viarum, sunt forsan causae simul junctae quae cretinismum producunt.

PROGNOSIS.

Fatuitas morbum efficit diuturnum et vix sanari potest. Si a labe haereditaria vel a congenito encephali vitio pendet, insanabilis est. Si post febres continuas, remittentes vel intermittentes oritur, facile curatur.

Cadaverum sectio plurima organica vitia tam in cerebro, quam in cranii forma ostendit. In aliis enim cranium superius planum, majus et crassius, foramina mastoidea ampliora, jugularia autem angustiora, basim sursum depressam, ossis sphaenoidei alas parum evolutas anatomici invenerunt. Ab aliis vero cystis purulenta in cerebro, ventriculi cerebri humoris nigri et foetidi pleni, folia cerebelli pauciora, ipsaque cerebri substantia mollis et fere pultacea observata fuerunt.

CURA.

Secundum diversas morbi causas est dirigenda. Si mentis imbecillitas febri hyposthenicae vel apoplexiae, epilepsiae, paralysi aut aliis nervorum morbis supervenit, remedia excitantia sunt usurpanda; cinchona; valeriana silvestris; opium; camphora; diaeta nutriens; corporis exercitia viribus proportionata; medicamenta sic dicta cardiaca plurimum prosunt. Fatuitas quae apoplexiae paroxysmum praecedit, aliquando diathesi hypersthenica conjungitur, praesertim in iis, qui plethorico temperamento sunt donati, vel abitu apoplectico sunt prae-

diti, tunc venae sectio, hyrudines ad tempora aut circa anum et vesicatoria nuchae apposita, morbum solvere possunt.

Araeteus, Sup. cit. chronic. L. I. cap. 6.

Ackermann, Uber die Kretinen, eim besondere Menschenart etc. 8.° Gotha 1790.

Camerarius, De aegritudine animi. 4.° Tubing. 1688.

Foderé, Essai sur le goitre e le cretinage etc. 8.° Turin.

Gautieri, Struma Tyrolensium. 8.° Viennae 1794.

Iphof, Diss. de cretinismo. 8.° Vitb. 1804.

Lieuteaud, Hist. anat. med. 4. Vol. 2. Paris 1767.

Malacarne, Sur l'etat des cretins. Vid. Frank Delect. Opuscul. Vol. VI. pag. 241. seq.

Odier, Manuel de medic. sup. cit. Lec. XVI. pag. 176. seq.

Thomann, Comment. de mania et amentia. 8.° Wurceb. 1798.

Vogel, Diss. de fatuitate. 8.° Jen. 1794.

CACHEXIAE.

CLASSIS III. CACHEXIAE.

CHARACTER.

Totius vel magnae partis corporis habitus depravatus: sine pyrexia primaria vel neurosi.

ORD. I. MARCORES.

CAP. I. TABES.

CHARACTER.

Corporis totius macies et debilitas graduaria, pyrexia hectica, plerumque affectio symptomatica.

SYMPTOMATA.

Ciborum aversatio, animi tristitia, alvus pertinaciter adstricta; febris quotidie rediens cum accessione vespertina et calore fugaci ad genas, vel ad manuum volas pedumve

plantas; pulsus parvus, debilis et contractus; corporis totius macies, praecipue in partibus, quae multo adipe erant praeditae; urina pellicula oleosa cooperta et sudores copiosi, sunt tabis jam protractae symptomata. Ungues incurvantur; decidunt capilli; cutis aspera et sicca evadit; oculi profunde haerent in orbita; ossa maxillaria prominent; nasus acuminatur; scapulae elevantur et prominent; extremitates oedemate turgent, deliquia continua, consumptio et mors.

CAUSAE.

Quamplurimae sunt causae quae tabem gignere possunt. Causae remotae sunt ciborum defectus; dysphagia vel oesophagi paralysis; aneurysma aortae; summa ventriculi atonia; vomitus frequens; ductus thoracici morbi; exinanitiones magnae; mesenterii glandulae induratae; diuturna salivatio; purgantia repetita; pulmonum vel viscerum abdominalium vitia diuturna; larga suppuratio; profluvia immodica; animi pathemata, uti moeror, amor infelix, nostalgia etc.; venena assumpta; seminis jactura; impedita substantiae nutritiae distributio et scrofulae;

studia profunda; aeris insalubritas; spirituosorum abusus et jejunia diuturna. Causa proxima est varia, secundum organa vel partes diversas quae sunt morbo affectae.

PROGNOSIS.

Tabes sine viscerum organica laesione, haud est periculi plena, cognita enim causa, si removeri potest, facile curatur. Corporis vero consumptio diu perdurans vel quae a functionum laesione, a morbo organico aut a suppuratione pendet lethalis est. Accedente hydrope vel extremitatum oedemate actum est de aegroto.

CURA.

Morbus primarius, a quo tabes pendet, primo est investigandus, et remedia ei idonea sunt administranda. Si ex summa virium inanitione oritur, diaeta nutriens est ordinanda; cibus gratus et concoctu facilis; diaeta lactea; juscula carnea; potus cerevisiae; vina generosa parva copia; coeli mutatio; animi alacritas, et corporis exercitatio moderata; remedia amara, quassia, cin-

chonae infusum cum lacte mixtum; aquae martiales. Si nostàlgia sit tabis causa, reditu in patriam curatur. Si ab glandularum mesentericarum obstructione oriatur, hydrargyri praeparationes sunt utendae; postea ferri praeparationes; tinctura martis pomata; columbo radix; cinchona. Caeterum hujus mali cura secundum causas et diversas morbi complicationes est dirigenda.

Bennet, Theatrum tabidorum. 8.° Forent. 1755.
Engelhart, Diss. de marcorum praecipuis causis. 8.° Lugd. 1798.
Forestus, Oper. omn. sup. cit. Tom. III. pag. 330.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. III. Epist. XLIX. Art. 19.
Morton, Oper. omn. sup. cit. Phthisiolog. Cap. III.
Soemmering, Malattie dei vasi linfatici sup. cit.

CAP. II. ATROPHIA LACTANTIUM.

SYMPTOMATA.

Voracitas et summa appetentia praecipue casei, panis et similium; jusculorum aversatio; sitis; alvus modo pertinaciter astricta, modo magis fluida; abdominis inflatio. Corporis macies, initio parva, deinde

summma debilitate comitatur, cum rubedine genarum circumscripta; dolores in aliqua thoracis parte vagi; tussis; dyspnoea; pulsus solito frequentiores et aliquantum duri; pyrexia hectica; hydrops vel anasarca; diarrhoea colliquativa. Morbus ad annum aliquando protrahitur, nonnunquam in rachitidem degenerat.

CAUSAE.

Debilitas systematis a nutritione deficiente, et thea nimis libere sumpta; cibi crassiores aut non bene cocti; habitatio nimis humida; inordinata nutritio; scabies; tinea et achores repulsi; sordities; vermes.

PROGNOSIS.

Secundum causas variat, summa corporis lassitudo, febris, vigiliae continuae cum corporis macie confirmata, infausta sunt symptomata. Glandulae mesenterii in infantum cadaveribus obstructae, ita ut externe promineant, aliquando etiam suppuratae videntur.

CURA.

Imprimis infans a lacte est depellendus. Si dispnoea, tussis et thoracis dolor premant, sanguinis missio parca, generalis vel topica multum conducit, praecipue morbi initio; epispastica invicem excipentia thoraci admota; laxantia lenia; demulcentia; diaeta ex lacte, farinaceis vel jusculis composita. Si vero diathesis hyposthenicae signa, tonica sunt utenda ut ferri praeparationes, praecipue tinctura martis pomata, cinchona, acida mineralia, balnea aromatica, diaeta nutriens etc.

Alberti, de atrophia infantum. 4.° Hal. 1729.
Coel. Aurelianus, Morb. chron. sup. cit. Lib. III. cap. 7.
Chuden, De modo praeservandi et curandi atrophiam infantum. 4.° Goettin. 1746.
Gattenhof, de atrophia infantili. 4.° Heildeb. 1775.
Girtanner, Malatt. dei bambini sup. cit. Tom. II. pag. 245.
Mem. de l'Instit. national. des sciences. 4.° Paris ann. VI. Tom. I. n. 29.
Primerosius, De morbis puerorum 12. Roterod. 1658.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 639. seq.

ORD. II. INTUMESCENTIAE.

CHARACTER.

Totum vel magna corporis pars extrorsum tumens.

FLATUOSAE.

CAP. I. EMPHYSEMA.

CHARACTER.

Corporis intumescentia tensa, elastica, sub manu crepitans.

SYMPTOMATA.

Morbus hic modó partem aliquam tantum óccupat, modo universum corpus tumidum et elasticum reddit. Aer sub cute expansus tumorem elasticum efficit, qui vel universam corporis superficiem inflat vel in aliquem locum aut in cavum organum introducitur. A varia, quam occupat, sede, diversa habet nomina, sic tympanitim intesti-

nalem, abdominalem, uterinam appellamus; prout aer evolutus aut morbose secretus in intestinorum, abdominis vel uteri cavo contingat. Porro haec morbosa aeris collectio in omnibus corporis partibus, in cavo cranii, mediastini, in oculo, in pericardio, in vasis tam sanguineis quam lymphaticis, in pulmone, in pericardio et ipso corde, inter tendines ac sub periostio effici potest. Ideo symptomata quae emphysemata comitantur, diversissima sunt, secundum morbi sedis naturam.

Singulae emphysematis species vel ex aucta corporis actione vel ex depressa virium energia pendent, ideo in hypersthenicas et hyposthenicas dividi solent.

CAUSAE.

Sine causa manifesta frequenter oritur emphysema; quamplurimae vero causae sunt quae aeris evolutionem partialem vel universalem inducere possunt in animalis corporis partibus. Vulnera, contusiones, vel costarum fracturae; laryngis vel tracheae interna laesio; tussis nimis violenta; aurae frigidae et humidae expositio; graviditas;

partus difficilis nisus; hysteria et hypochondriasis; exanthemata, uti variolae, miliaria, phlyctaenae, scarlatina; nonnunquam febres epidemicas comitatur. Sunt qui improba simulatione perducti ad movendam hominum misericordiam, puerorum cutem retro aures incidunt, aereque immisso inflant, unde tumor hydrocephalum mentiens, efformetur, sed hoc simulatum emphysema, facillime cognosci potest, resorpto enim aere cutis post paucos dies subsidit.

PROGNOSIS.

Emphysema quod circa organa vitae necessaria oritur, periculi est plenum, alia mala et suffocationem ipsam inducere potest.

CURA.

Tela cellulosa est scarificanda et aer digitis est expellendus. Si aer in thoracis cavum obliquo vulnere penetravit, vulnus est dilatandum, ut aer libere exeat. Si dyspnoea urgeat, et aeger plethoricus sit venae sectio et laxantia sunt usurpanda. Emphysema quod a causa interna oritur et febribus hy-

posthenicis conjungitur aceto vini, alchoole cum camphora, fomentis aromaticis, decocto corticis peruviani externe est tractandum, additis remediis internis, morbo principali aptatis.

CAP. II. TYMPANITES.

CHARACTER.

Abdominis intumescentia tensa, elastica, sonora; alvus adstricta; caeterarum partium macies; rejecto sursum vel deorsum aere levamen.

SYMPTOMATA.

Signa quae huic morbo conveniunt, communia fere sunt cum ascite; tussis sicca, respiratio laesa, anxietatis et oppressionis circa praecordia sensus; lassitudo inusitata et abdominis dolor, praecipue morbi initio. Singultus, cordis palpitatio, vomitus frequens, alvus pertinaciter adstricta cum abdominis intumescentia elastica, sonora, nequaquam fluctuosa, in quocunque corporis situ formam molemque servante; oculorum

caligo; animi deliquium; pyrexia; ventriculi et intestinorum inflatio; borborygmi, ructus et flatus cum levamine secedentes. Duas habent species hujus morbi recentiores, tympanitim *intestinalem* et *abdominalem*, quae hypersthenicae vel hyposthenicae sunt naturae, prout ex atonia vel a nimia viscerum abdominalium actione pendeant.

CAUSAE.

Diarrhoea diuturna; drasticorum abusus; haemorrhoidum vel menstruorum suppressio; cibi nimis crudi; vermes in intestinis; saburrae; intestinorum induratio vel nimia distensio; hernia; exanthemata retropulsa; icterus diuturnus; hysteria; febres intermittentes vel laesio organica, tympanitim intestinalem producunt. Aer fugiens per laesas intestinorum membranas; viscerum abdominalium gangraena, et morbosa aeris secretio abdominalis tympanitidis sunt causae.

DIAGNOSIS.

Ab ascite dignoscitur intumescentia elastica et sonora, fluctuatione absente.

PROGNOSIS.

Menstruorum vel haemorrhoidalis fluxus restitutio (si a suppresso profluvio oritur), tympanitim nonnunquam solvit. Dolor ingens abdominis, vultus ruber, singultus, pulsus parvi, inaequales, animi deliquium frequens et extremorum frigus, infausta sunt signa. Tympanitis quae ab aliquo viscerum abdominalium organico vitio pendet, vel intestinorum paralysi supervenit, lethalis est.

CURA.

In tympanitide hypersthenica, si abitualis fluxus suppressio adsit, si pulsus sint duri, inaequales, remittentes cum capitis dolore et difficili respiratione, venae sectio, etiam repetita si opus erit. Si saburrae signa apparent, enemata et cathartica laxantia; nivis abdomini applicatio, vel solae vel acido sulphurico commixtae. Ad tympanitim hyposthenicam, quae ex atonia vel ab intestinorum spasmo oritur, remedia excitantia et tonica tam interna quam externa sunt adhibenda, qualia opium, oleum

anisi et similia aromatibus conjuncta, radix calami aromatici, aqua vel oleum menthae piperitae, rosmarinus, semina foeniculi, aether sulphuricus, alcali volatile, camphora, assa foetida et alia volatilia; frictiones abdominis panno-laneo, vel cum linimento ammoniae, cucurbitulae siccae abdomini impositae, clysmata ex infuso chamomillae cum assa foetida parata sunt injicienda: acidum vitriolicum plurimum juvat ad alimentorum effervescentiam cohibendam; abdominis cum fascia circumvolutio; fistula pro enemate in rectum est immittenda, ibi per tempus relinquenda, iteranda; ad flatus absorbendos optime conferunt magnesia calcinata, aqua calcis, alcali volatile causticum, pulvis ex ligni carbone. An abdominis paracentesis?

Baglivi, Oper. omn. sup. cit. cap. XXXVIII.
Baumé, De vera tympaniae causa et rationali curatione. 8.° Paris 1774.
Cambalousiea, Pneumato-Pathologia. 8. Paris 1747.
Fienus, De flatibus molestantibus. 12. Amstelod. 1643.
Frank, Epitom. sup. cit. Lib. VI. Par. I. Ord. I. §. 701. seq.
Jacopi, Mem. se convenga la paracentesi in caso di Timpanite peritoneale o nella intestinale, 8. Mil. 1812.
Littre, Vid. mem. de l'Academ. des sciences de Paris, ann. 1713.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. II. epist. XXXVIII.
Zeviani, Del flato. 4. Verona 1761.

AQUOSAE SIVE HYDROPES.

CAP. III. HYDROPS.

CHARACTER.

Fluidi serosi vel lymphatici morbosa effusio in aliqua corporis parte collecta.

Hydrops pro variis in corpore partibus in quibus humor effusus colligitur, diversa habet nomina. Si serum vel lympha in cerebro effunditur, *hydrocephalus* dicitur; cum in thoracis cavum vel in ipsum pulmonem confluxerit, *hydrothorax*; ubi aquae in abdomine cumulantur, *Ascites*; si in tunica testium vaginali fit, *hydrocele*; quando in ovariis haeret, *hydrops Ovarii*; si in uteri cavo fit, *hydrometra* nuncupatur; si columnae vertebralis cavum occupat, *hydrorrhachia*; si in cavo articuli vel circa capsulas articulorum effunditur *hydrarthros* dicitur; tandem si telam cellulosam, quae corpus universum obvestit, implet et distendit, *Anasarcae* nomine designatur. Variae hydropum species inter se differunt tam ra-

tione partium, quas occupant, quam ratione materiae effusae ac diversae corporis conditionis. Vel a vitio enim locali, vel a totius systematis morboso affectu originem ducunt, ita in hypersthenicas et hyposthenicas, varias hydropum species dividere juvat.

CAP. IV. ANASARCA.

CHARACTER.

Corporis totius vel partis ejus intumescentia mollis, inelastica.

SYMPTOMATA.

Anasarca primo pedum et talorum intumescentia molli, inelastica incipit, quae sub vespere potissimum comparet, praecipue si aeger diu pedibus steterit. Morbo aucto intumescentia paullatim extenditur, crura, femora et extrema inferiora occupat, et digiti impressi vestigium retinet, foveola in cute relicta, quae digito amoto post aliquod temporis evanescit. Si hydrops progreditur, seri effusio abdomen distendit,

in scrotum incidit, in thoracem effunditur; tandem faciem et artus superiores occupat. Cutis pallescit; sitis ingens aegrum vexat; urinae copia multum imminuitur et est subrubra; respiratio anxia et cutis arida; tussis sicca et frequens; alvus plerumque adstricta; oculi fulgorem solitum amittunt ac tunica albuginea plumbeum colorem refert. Palpebrae aliquando adeo intumescunt, ut visus omnino intercipiatur. Intumescentia variat semper pro corporis situ, vespere enim artus inferiores occupat, mane autem eorum tumor subsidit, et brachia, facies ac manus intumescunt. Cutis nonnunquam mirum in modum distenditur, ut humor per poros viam sibi faciat et extra distillet. Pulsus morbi initio, parvi, tardi et debiles, sed postea frequentes et abnormes evadunt et si in thorace humor sit, irregulares et intermittentes; respiratio difficilis, sed in positione corporis erecta magis libera; cibi appetentia imminuitur; motus voluntarii tardi; summa virium debilitas. In ultimo morbi stadio symptomata augentur, nausea plerumque accedit, animi deliquia, pulsus parvus et inaequalis; vires labescunt; respiratio anxia vel subli-

mis, ut aeger decumbere vix possit, delirium, coma et mors.

CAUSAE.

Causae remotae sunt systematis debilitas, liquorum spirituosorum ingurgitatione diuturna inducta; vitia organica pulmonum, cordis, hepatis, splenis, pancreatis et glandularum mesenterii; diaeta tenuis, parca et aquosa; usus narcoticorum, ut opii, theae, coffeae etc.; aer frigidus humidusque; nimia fluidorum ingurgitatio; vita otiosa vel sedentaria; evacuationes immodicae; venus nimia; excretionum, praecipue haemorrhoidum fluxus suppressio; morbi praegressi vel febres intermittentes neglectae; moeror gravis et diuturnus; inflammatio interna; ductus thoracici, lymphaticorum, ureterum vel vesicae ruptura ascitem inducens; exanthemata, praecipue variolae, rubeola et scarlatina. Omnia quae exhalationem augent et absorptionem imminuunt, hydropes inducere possunt. Causa proxima in exhalantium vel absorbentium vasorum morbosa actione constare videtur. Humoris effusione aucta, absorptione imminuta vel ambobus simul junctis, hydrops efficitur.

DIAGNOSIS.

Ab emphysemate facile anasarca dignoscitur, in hoc humor ob gravitatem suam partes inferiores plerumque petit, urina parca et sitis magna est; in emphysemate contra, tumor altiora versus ascendit, et crepitum singularem edit, si manu comprimitur, amota manu, ad priorem figuram subito redit, nec urina parca, nec sitis magna est. A polysarcia discernitur, in polysarcia enim tumor in diversa corporis positione, haud locum mutat, nec digiti impressionem retinet; gradatim hic morbus supervenit, ex diaeta plena et multum nutriente oritur. Hydropici facies pallida, et macie confecta apparet, facies polysarcici rubicunda et nitida semper est.

PROGNOSIS.

Si causae haud diu perstiterint et facile amoveri possint, si aeger juvenis sit, si morbus recens et symptomata haud multum violenta, si nulla viscerum obstructorum sint signa, et urina non multum

imminuitur faustum dare judicium licet. Si vero morbus ex ductus thoracis ruptura, ex pulmonum, hepatis vel cordis vitio organico oriatur, si constitutio aegri debilis, laxa vel cachectica sit, si intumescentia late se diffundat, et respiratio difficilis evadat, si post largas haemorrhagias nascatur vel post diuturnum alvi fluxum, prognosis haud erit fausta.

CURA.

Tres sunt indicationes in omni hydropis cura 1. systematis actionem restituere; 2. humorem effusum evacuare; 3. causas morbi, si fieri possit, avertere. Hypersthenicae indolis si fuerit morbus, si aeger aetate floreat, si respiratio sit nimis difficilis, et pulsus plenus, durus ac tensus evadat venae sectio multum proderit; methodus antiphlogistica. Aqua collecta puncturis parvis, vel fontanellis est exhaurienda; fasciae extremis sunt admovendae; emetica; cathartica primum mitiora, et si haec non valeant, drastica sunt adhibenda, ejusmodi sunt helleborus niger, rhamnus catharticus, elaterium, jalapa, gambogia gutta, colo-

cynthis, scammonium, calomelas, bryonia, gratiola, sed tartari crystalli primarium locum possident, si ad quantitatem unciae omni vel alterno mane in aqua satis larga solutae dentur; cavendum tamen est ne purgantium, praecipue drasticorum, nimius usus corpus admodum debilitet vel intestinorum inflammationem moveat; remedia, quae vi diaphoretica absorptionem promovent et cutis actionem excitant vel urinae secretionem adaugent, eminent inter prima antimonium tartarisatum, pulvis ipecacuanhae compositus, inter secunda locum habent digitalis purpurea, colchicum, scilla, kali acetatum, lactuca virosa, nicotiana, succus cinarae inspissatus, solanum nigrum, allium, iridis palustris radix, radicis ononidis spinosae decoctum, tinctura cantharidis; his omnibus frustra tentatis, salivatio lenis ope hydrargyri est promovenda. Si diathesis hyposthenicae signa evidenter apparent, tonus systematis restituitur exercitatione et excitantibus remediis, ut cinchona, quassia, ferri praeparationibus et balneo frigido; diaeta nutriens et simul concoctu facilis; frictiones manu nuda vel panno laneo oleo imbuto, vel strigili perfici possunt.

ARETAEUS, Sup. cit. chronic. Lib. II. Cap. I.
BAGLIVI, Oper. omn. sup. cit. De pr. morb. Lib. I. Cap. 9.
BARTHOLETTUS, Method. in dyspnoeam sup. cit. Part. III. Cap. 9.
BONET, Sepulcretum, fol. Vol. 3. Genevae 1700. vid. Lib. III. Sect. XXI. et XXXVII.
CAMPER, Vid. mem. de la societ. R. de medicine 1784-85.
FROMMAN, de hydrope. 4. Wirceb. 1806.
MILMAN, De natura hydropis. 8. Ticini 1795.
PISO CAROL., De morbis ex serosa colluvie sup. cit.
PURSELL, Diss. de hydrope anasarca. 8. Edinb. 1798.
WILSON, Diss. de hydrope. 8. Edinb 1800. Vid. etiam BURSERIUM, HUXAM, FRANK, HOFFMANN, CULLEN, WERLHOF, VOGEL.

CAP. V. HYDROCEPHALUS.

CHARACTER.

Humoris serosi vel lymphatici in capite tam interno quam externo collectio.

Aquarum effusio in subcutanea capitis cellulosa haerens, impressionem retinens, non fluctuosa *oedema capitis* dicitur. Capitis intumescentia mollis, inelastica cum hiantibus cranii suturis, *hydrocephalum externum* efformat. Si in ipsa cranii cavitate humor colligitur, *hydrocephalus internus* adest.

Aquarum collectio modo lentius, modo celerius in variis capitis partibus efficitur, ex quo in acutum et chronicum, hydrocephalum medici dividere solent.

CAP. VI. HYDROCEPHALUS INTERNUS ACUTUS.

CHARACTER.

Inflammatio encephali paulatim adoriens, impuberes, rarissime adultos et aetate florentes, provectiores ferme nunquam afficiens; primum lassitudine, febricula et capitis dolore; deinde pulsu tardiore et inaequali; demum pulsu frequentissimo at aequali, pupillae amplificatione, et somnolentia: calore corporis parum, si omnino, cum arteriarum pulsu variante.

SYMPTOMATA.

Signa, quibus hydrocephalus internus acutus cognoscitur tribus in stadiis dividi possunt.

In primo stadio et inter morbi initia languet aeger, nausea, saepe vomitu vel altera vice quotidie tentatur; capitis dolor regionem superciliarem, verticem vel cervicem lancinat, nonnunquam cum ventriculi affectionibus alternat; caput aliquando ad unum magis quam ad alterum latus inclinatur; lumen oculi refugiunt; plorat et vigilat plerumque miser vel si quando dormit horrificis brevi somniis discutitur; si adsit somnus, dentibus nonnunquam frendet et nasum digitis carpit; alvus plerumque astringitur, vel materiem subviridem transmittit; pulsus ab morbi initio frequentior quam in sanis invenitur. Signis supra memoratis invalescentibus, strabismus aliquando accedit, pupilla paulum dilatatur, vomitio increbrescit, capitis dolor eousque intenditur et spirandi difficultas urget, calor corporis, capitis praecipue augetur, febris tunc instat et sub vespere gravescit, vultus rubedine subinde obducitur. Septimo vel decimo quarto morbi die stadium secundum apparet. Arteriarum pulsus hucusque citatiores, mirum in modum tardescunt, inaequales et intermittentes evadunt; dolor aliquantulum mitescere vide-

tur; sopore vigiliam stadii prioris excipiente, in comam tandem incipit aeger, manibus capiti saepe admotis; strabismus augetur; pupillae magis dilatantur et caecus denique fit omnino; vomitus cessat; avide oblatos cibos aeger devorat; alvus manet astricta; nonnunquam tamen hoc tempore vermes inferius dejiciuntur, vel quaedam vermibus similia sine ullo morbi levamine. Sub hujus stadii finem mentis alienatio supervenit, miserrimus aeger perterritus horrendos clamores tollit.

In tertio stadio morbus novam induit formam. Arteriarum pulsus aequales fiunt sed adeo frequentiores ac imbecilles ut vix ne vix numerari possint; in soporem incidit aeger, et si excitatur, quaedam submissa ac indistincta voce mussitat; pupillae nimium sunt dilatatae; oculi sanguine suffusi; facies pallida; cutis, praecipue artuum, maculis rubris variatur; spiritus difficillime et cum stertore trahitur; alvus foeces, vesica urinam involuntarie excernunt; dysphagia et paralysis apparent; dirae tandem convulsiones miserum e vivis eripiunt.

CAUSAE.

Causae remotae sunt febres tam remittentes quam continuae; rheumatismus; catharri; exanthemata, praecipue variolae, rubeola, scarlatina; dolores colici; vermes intestinales, praecipue taenia vesicularis; caput frequenter et diu demissum; dentitio; dysenteria; insolatio; scrofulae; ulcera subito exsiccata; mollities ossium cranii; tinea capitis vel crusta lactea suppressa; causae quae omni hydropi sunt communes. Causa proxima esse videtur cerebri alicujus partis inflammatio, vel actio aucta effusionem inducens.

DIAGNOSIS.

Cephalalgia cum vomitu, lucis impatientia, motus fastidium, alvi durities, si aeger manibus subito caput prehendat, et morbo invalescente strabismus pupillaeque dilatatae, hydrocephalum ab aliis morbis distinguunt.

PROGNOSIS.

De hujus morbi eventu judicium est anceps. Stupor, oculorum caligo, pulsus debilis et frequens, infausta sunt signa.

In cadaverum sectione cerebri vasa semper turgida conspiciuntur et ventriculi effuso humore distenti. Humor in cerebri ventriculis contentus modo pellucidus, subflavus, modo aliquantum est ruber, qui vel in uno tantum latere continetur vel utrosque ventriculos distendit. Nonnulli tumores in diversis cerebri partibus, plexus choroides morbosos vel hydatidibus refertos, cerebri substantiam flaccidam et pallidi coloris invenerunt.

CURA.

Sanguinis missio generalis vel topica, praecipue in morbi primo stadio; cathartica, nempe jalappa cum calomelano vel alöe; litus mercurialis; epispastica invicem excipientia et applicationes frigidae capiti; digitalis purpurea; sed praecipuum in hoc morbo remedium mercurius dulcis est, cujus doses sat largae exhibendae sunt; errhi-

na ut hydrargyrus vitriolatus proportione grani ad sacchari in pulverem triti grana quindecim, in nares inflatu; setacea, aut fonticuli in parte capiti proxima sunt faciendi; frictiones praecipue ad spinam dorsi; ictus electrici lenes ad caput admoti. In secundo et ultimo stadio, cinchona, vinum, et opium. An moschus?

BURSERIUS, Inst. sup. cit. Tom. III. §. 35. pag. 28.
FRANK, Epit. sup. cit. Lib. VI. P. I. §. 737. seq.
GAUDELII, Diss. de hydrocephalo. Vid. FRANK Delect. opuscul. sup. cit. Tom. 12.
LUDWIG, Diss. de hydrocephalo. Vid. BALDINGER Sylloge sup. cit. Vol. V.
ODIER, Vid. Hist. de la Societé de Medicin. 1779. p. 194.
QUIN, Diss. de hydrocephalo. 8.° Edinb. 1779.
WHYTT, Observations on the dropsies of the brain. 8.° Edinb. 1768.

CAP. VII. HYDROCEPHALUS CHRONICUS.

SYMPTOMATA.

Morbus hic lenta habet initia, humor sub cranio effunditur; intumescentia pressa haud cedit, nec tactu mollis est, nisi infantis ossa sint plurimum tenera. Caput magna in mole augetur per omnem suam

circumferentiam, rarissime in alterutro latere; ossa ampliantur, attenuantur, ita ut suturae omnes vel aliquae dehiscant, et a se invicem recedant, quae dehiscentia facile digitorum pressione deprehendi potest; ossa extenuata, pellucida fiunt et aqua per ea translucere videtur; arcus superciliarii elevantur, et caput magno pondere oppressum vix humeris erectum stare potest. Nonnunquam vero cranii ossa miro in modo augentur, magis crassa evadunt, et caput fere giganteum efformant; facies versus latera extenditur, et oblique se ferens suam formam amittit. Colluvies aquosa varias cerebri partes comprimit et distendit, ex quo symptomata varia apparent. Aeger somniculosus, macilentus, piger et pavidus est, clamores saepe mittit; stupore, cephalea, et lassitudinis sensu vexatur; corporis nutritio retardatur; sensus imminuuntur, praecipue visus et odoratus; musculorum tremor, ita ut ambulans semper trepidet, et vacillet; convulsiones. In nonnullis sensus integri manent, sed imbecilliores sunt.

Haec hydrocephali species lente augetur, ut plurimum infantes per unum, duos tresve annos hoc morbo laborant, nec de-

sunt exempla hydrocephali chronici, qui per quatuordecim annos perstiterit. Aliquando morbus diuturnus evadens, intra certos limites continetur per plures annos, nec amplius augetur.

CAUSAE.

Omnes causae, quae hydrocephalum acutum producunt, chronicum etiam excitare valent. Sunt qui congenitae embryonis formae hujus vitii ortum reducere amant.

CURA.

In chronici hydrocephali cura nihil fere ars medica valet; melius est huic morbo nullam adhibere medicinam, cathartica enim, ossium perforatio aut suturarum sectio, quae a nonnullis laudantur, aegri mortem sollicitant.

Ekmark, Diss. de hydrocephalo interno. Vid. Sandifort Thesaurus Dissert. 4.° Vol. 3. Lugd. Bat. 17. Vol. II. pag. 325. seq.
Frank, Epit. sup. cit. Lib. VI. p. 1. §. 337.
Gaudelius, Loc. sup. cit.
Ingrassias, De tumoribus praeternaturalibus. fol. Neap. 1555.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. I. Epist. X. n. 8.
Sauvages, Nosolog. method. sup. cit. Tom. II. p. 226.
Wepferus, Oper. sup. cit.

CAP. IX. HYDRORRHACHIA, SEU SPINA BIFIDA.

CHARACTER.

Humoris in cavo columnae vertebralis collectio cum tumore molli, exiguo, aut hiantibus vertebris magno, vel nullo, et cum paralysi artuum inferiorum.

SYMPTOMATA.

Morbosa humoris colluvies vel in cavo columnae vertebralis effunditur sine ullo externo tumore, vel, fissa columna vertebrali, externe tumor prominet. Symptomata, quae internum columnae vertebralis hydropem designant, obscura et ambigua semper sunt, ut difficillime recenseri possint. Attamen si post medullae spinalis inflammationem, graviorem lumbaginem, encephalitim vel acutum rheumatismum cum febre synocha, subsultus tendinum, convulsio ad brachia, vel ad universum corpus superveniant; si ardor et dolor gravativus columnae vertebralis iter sequentes cum extremitatum inferio-

rum paralysi, unius vel alterius vertebrae dorsalis distorsione accedant; si apoplexiae phoenomena cum vesicae vel ani sphincteris resolutione adsint, tunc de internae columnae vertebralis serosa colluvie est semper dubitandum. Hydrorrhachiae externae signa sunt magis manifesta. Tumor apparet in regione lumbari a secunda ad quintam usque vertebram, vesicae vel pyri formam referens, mollis, pallidus, haud dolens et vix fluctuans, digitis cedit nec pressionis vestigia retinet, sed augetur dum puer vel ejulatus mittit vel alvum cum nisu deponit; nonnunquam ex membranis extenuatis humor transparet pellucidus, artuum inferiorum, vesicae ac intestini recti paralysis et impotentia pedibus insistendi adsunt. Si tumor manu comprimitur, dum puer dorso incumbit, convulsiones excitantur, vel sopor et hydrocephali signa apparent. Rupto tumore gangraena, convulsiones, animi deliquia et mors subsequuntur.

CAUSAE.

Causae remotae sunt spinae vertebralis inflammatio; morbosa ossium vertebralium

conformatio congenita; lumbago; rheumatismi praecedentes; quaecunque vim foetui inferunt, uti lapsus, uteri gravidi compressio; omnes aliae causae hydropes excitantes.

PROGNOSIS.

Infausta semper est, vix enim hydrops columnae vertebralis sanari potest, infantes post aliquot menses a partu enecantur, nonnulla tamen habentur exempla, quae perfecte curatum hunc morbum demonstrant.

CURA.

Eadem est ac in hydrocephalo. Remedia quae alvum apertam servant; fomenta tonica et astringentia spinae bifidae apposita, ne tumor rumpatur; fonticuli ex utraque parte spinae; sed in morbo tam diro melius est nihil agere, quam citius aegris exitium inferre.

Burserius, Inst. sup. cit. Vol. III. §. 45. seq.
Commerc. Litter. Nor. ann. 1741.
Fleischmann, De vitiis congenitis circa thoracem et abdomen. 4.° Erlang. 1810.
Frank, Epit. sup. cit. Lib. VI. P. I. §. 737.
Morgagni, Op. sup. cit. Tom. I. Epist. XII. n. 10.

CAP. X. HYDROTHORAX.

CHARACTER.

Humoris morbosa colluvies in uno vel altero thoracis cavo.

Varia habet nomina pro variis quas occupat pectoris partes. Humor enim effusus, vel in quodam particulari sacco a pleura efformato, colligitur, vel in alterutrum thoracis cavum effunditur; si in pulmonum parenchymate haeret, *oedema* efficit *pulmonum*; si in mediastini cavitate vel in pericardio stagnat, *hydrops mediastini*, vel *hydropericardia* dicitur.

SYMPTOMATA.

Incipit plerumque sensu ponderis et anxietatis versus imam sterni partem; summa inter recumbendum spirandi difficultas, quae augetur vel in locorum acclivium ascensu, aut post motum; sitis inextinguibilis; tussis initio sicca, postea humida; urina parca, multum colorata et copiosum sedimentum deponens; faciei pallor; pedum oede-

ma; cutis arida et rigida est; alvus plerumque adstricta; pulsus debilis et inaequalis; extrema frigida; brachiorum torpor; pectoris oppressio molesta. Ubi in altera tantum pectoris parte aqua colligitur, facilis decubitus in affectum latus, et brachium ejusdem lateris magis est torpidum; aeger perterritus e somno excitatur cum sensu ponderis et palpitationis; somniis terrificis exagitatur; aqua in pectore fluctuans. Adveniente die symptomata paulisper cessant, et somnum aeger capit. Aucta tamen aquarum copia suffocatio et mors scenam claudunt. Signa aliarum hydrothoracis specierum magis dubia sunt.

In hydrope pericardii facies est rubicunda; aeger delirio corripitur; auditus gravis; tussis sicca sub nocte aucta; spirandi difficultas, minor vero quam in hydrothorace; decubitus in dorsum difficilis, facilior corpore antrorsum inclinato; conversio in utrumque latus facilis; animi deliquium frequens; arteriae inordinate se movent, modo enim pulsus sunt debiles, modo inaequales et intermittentes; dolor gravativus sub sterno in cordis regione; cordis motus inaequalis, inordinatus vel oscillatorius in-

ter quintam et sextam costam percipitur. Morbo aucto sputa sanguinea aliquando apparent; febris accedit; extremitatum oedema, precipue brachii et manus sinistrae; facies, maxime labia et palpebrae intumescunt; vox rauca evadit et debilis; sopor et jactatio cum suffocationis sensu; artuum tumores decrescunt; convulsiones et mors.

CAUSAE.

Causae remotae sunt cibus parcus et aquosus; coelum frigidum humidumque; iners et desidiosa vivendi ratio; venus immodica; nimia corporis exercitatio; animi affectus deprimentes; timor et tristitia; narcoticorum, ut opii, theae, coffeae abnormis usus; sanguinis evacuationes immodicae; habitatio humida et paludosa; pulmonum tubercula; fractura aut costarum luxatio; pneumonia; mala pectoris conformatio; aneurysmata cordis vel vasorum majorum; exanthemata retropulsa; pericardii inflammatio et omnia quae vasorum exhalationem adaugent et vim resorbendi imminuunt.

DIAGNOSIS.

Ab empyemate internoscitur quod in eo inflammatio fuit, febris hectica est, quibus hydrothorax caret.

PROGNOSIS.

Infausta est fere semper hujus morbi prognosis. Si ab organica cordis vel vasorum majorum affectione oritur; si aeger aetate est provectus ac debilis morbisque jam fractus, si urina parca, maxime colorata et copiosum sedimentum deponit; si appetitus prostratus et sitis inextinguibilis adsunt; si respiratio difficilis, nec nisi erecto trunco exercenda; si febris, paralysis, coma vel delirium apparent, tunc exitus infaustus imminet.

CURA.

Venae sectio ut plurimum nocet, sed si pulsus sunt pleni, duri et respiratio valde difficilis caute est adhibenda; remedia quae urinae secretionem promovent sunt usurpanda, praecipue digitalis purpurea; col-

chicum; scilla opio et hydrargyri praeparationibus conjunctis, vel cum roob sambuci; cathartica; epispastica pectori, et omnia ad anasarcam aptata. Paracentesis?

Avenbrugger, inventum novum ex percussione thoracis etc. 8.° Vindob. 1761.
Atti dell' Accad. di Siena. 4° Tom. III. pag. 232.
Bacher, Recherches sur le malad. chroniq., et sur les hydropisies. 8.° Paris 1776.
Corvisart, maladies du coeur sup. cit.
Gonter, Diagnosis morb. pectoris. 8.° Viennae 1764.
Milman, de hydrope sup. cit.
Monro, Traité de l' hydropisie etc. 8.° Paris 1789.
Morgagni, Oper. sup. cit. Epist. XVI. et XXXVIII.
Senac, Traité de la structure du coeur sup. cit. Tom. II. Lib. IV. cap. V. pag. 316.
Testa, Malattie del cuore sup. cit. Part. II.
Vide etiam Burserium, De Haen, Carolum Pisonem, Van-Swieten, Frank, Stoll etc.

CAP. XII. ASCITES.

CHARACTER.

Humoris serosi vel lymphatici in abdominis cavo vel in ejus partibus collectio. Aquosa colluvies vel in cavo abdominis et in peritonaeo tota inclusa, vel in sacco a peritonaeo ejusque membranis duplicatis ef-

formato colligitur, unde ascites in *saccatum* et in *abdominalem* dividitur.

SYMPTOMATA.

Ascites abdominalis vel rapide accedit, vel lente progreditur et per plures annos suam formam haud ostendit. Signa quae prius apparent sunt hydropis generalis symptomata; urina parca et rubra cum sedimento mucoso; sitis magna; vespere appetente, pedes intumescunt, intumescentia per crura, femora et genitalia ad abdomen ascendit; abdomen aquis distentum et percussum tympani sonum edit, et quo plus magnitudinis sibi acquirit, eo magis respiratio fit anxia; appetitus deficit; facies et brachia emaciantur; cutis pallida vel subflavi coloris est. Signis ingravescentibus, tussis sicca accedit; fluctuatio percipitur, si una manu lateri ventris leviter imposita, altera latus oppositum percutitur; dolor in epigastrii regione lancinans; alvus pertinaciter est adstricta; vultus pallidus et tumidus; febris hectica; coma tandem et animi deliquia sub morbi finem superveniunt.

In ascite saccato vel cystico tumor est

circumscriptus, morbi saltem initio; lente increscit, sed appetitus et digestio integre manent; ponderis adest, tensionis et pressionis sensus in aliqua abdominis parte; tumor, si comprimitur, locum non mutat et nulla fluctuatio percipitur; urina turbida est; alvus adstricta; sitis fere nulla; respiratio magis libera quam in alia ascitis specie; sed si tumor nimium auctus diaphragma et thoracem comprimit tunc respiratio difficilis. Haec hydropis species diuturnum efficit morbum, qui per longum protrahitur tempus, donec consumptio et hectica febris apparent, quae mortem sollicitant.

CAUSAE.

Inflammatio peritonaei; frigus abdomini admotum, corpore prius calefacto; vasorum lymphaticorum abdominis ruptura; viscerum abdominalium morbi, praecipue hepatis, splenis, pancreatis etc. tumores; evacuationes solitae suppressae; diuturnae febres hyposthenicae et intermittentes; contusiones et externae violentiae abdomini illatae; an systematis absorbentis paralysis?

DIAGNOSIS.

A timpanitide fluctuatione, magna abdominis mole, et intumescentiae forma, magis in latera anterius compressa, quam prominente dignoscetur. Ab hydrope ovarii discernitur, tumore qui in hujus morbi initio, in uno tantum latere percipitur et respiratione minus laesa, quam in ascite.

PROGNOSIS.

Vires multum imminutae; somnolentia; coma; respiratio valde laboriosa; viscerum abdominalium vitia organica; dolores abdominis lancinantes infausta sunt indicia.

CURA.

Si acutae hydropis signa adsint, et aeger plethoricus sit et aetate florens, venae sectio et methodus antiphlogistica; emetica, praecipue ipecacuanha; cathartica, ni alvus sit soluta; abdominis frictio diuturna digitis in oleo primum mersis; omnia alia remedia hydropi aptata et superius jam re-

censita. Si ab statu viscerum morboso oriatur, hydrargyri praeparationes; paracentesis; post aquarum evacuationem, si aegri vires sint nimium fractae, lenia excitantia sunt utenda. Hydrops saccatus remediis internis difficillime respondit, nec parecentesis multum prodest, imo gangraenam et infaustum eventum sollicitat.

Alpinus Prosper, De praesag. vita et morte. 4.° Lugd. Bat. 1733.
Frank, Oper. sup. cit. Lib. VI. P. I. §. 743.
De Haen, Rat. med. sup. cit. Tom. XI. cap. 5.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. II. Epist. XXXVIII. n. 47. 48. 49.
Monro, Essai sur l'hydropisie sup. cit.
Piso Carolus, Oper. sup. cit.
Sennert, Opera omnia fol. Vol. 6. Lugd. 1666. vid. Lib. III. P. III.
Van-Swieten, Oper. sup. cit. Tom. IV. §. 1215.
Vogel Aug., De hydrope peritonaei saccato etc. 4.° Gotting. 1761.

CAP. XIII. HYDROMETRA, SEU HYDROPS UTERI.

SYMPTOMATA.

Initio morbi, signa apparent quae graviditatem mentiuntur; dolores adsunt ad lum-

bos; tumet abdomen; menstrua cessant, vel pauca in copia fluunt; tumor circumscriptus in regione pubis observatur, cito increscens, et aequabilis; urina parca; sitis magna; mammae flaccidae collabuntur. Tumor auctus totum abdomen occupat, ita ut cum graviditate confundi possit, sed si foetus motus non percipitur, si adest dispositio hydropica, si tumor paulatim sine gravi aegrae incommodo et facie parum mutata augetur, si morbus diutius quam graviditas persistit, si pedum oedema apparet et os uteri tenue fit, tensum et contractum tunc uterum hydrope laborare colligi potest. Serosa colluvies vel in uteri substantia stagnat vel fluctuans in ipso uteri cavo haeret et cum graviditate conjungitur. Accidit etiam ut vesicae aqua plenae, hydatidum formam referentes ad uteri superficiem internam vel externam aut ad placentam sint accretae. Quae uteri hydropis species difficillime dignosci potest. In hoc morbo functiones systematis sunt parum laesae, quodsi uteri intumescentia diaphragma sursum trudit, difficilis respiratio, tussis et anxietas summa superveniunt. Quamplurima oriuntur mala ex hoc morbo diuturno,

quae macie totius corporis et febre hectica in mortem desinunt.

CAUSAE.

Causae excitantes sunt mensium suppressio; abortus; uteri inflammatio; oris uteri vitia organica vel tumores illum comprimentes; placentae portio vel grumi sanguinei os uteri occludentes.

PROGNOSIS.

Si a vitio organico uteri pendet, si cum anasarca conjungitur, si animi deliquia, cordis palpitatio et summa virium debilitas adsunt, dubia erit prognosis.

CURA.

Eadem ac in aliis hydropis speciebus; sed cura diversa est, secundum causarum diversitatem.

Astruc, De morb. mulier. 4.° Vol. 2. vid. Venet. Vol. II. pag. 52.
Frank, Epit. sup. cit. Lib. VI. P. I. §. 744.
Hippocrates, De morbis muliebribus. Vid. Gynec. sup. cit. Tom. III. Lib. I. Sect. I.

MORGAGNI, Oper. sup. cit. Tom. II. Epist. XXXVIII. n. 67.
MONRO, Essai sup. cit.
WAN-SWIETEN, Comm. sup. cit. Tom. IV.

CAP. XIV. HYDRARTHROS.

CHARACTER.

Articulorum vel capsulae articularis, genu potissimum, tumor, parum primo eminens, cuti concolor, dolentissimus et mobilitatem imminuens.

Varia hic morbus apud medicos et chirurgos habet nomina, hydrarthros seu tumor albus ab anglis dicitur, fungus articulorum a Germanis, et quidem a simplici capsulae articularis hydrope est distinguendus, qui a morbis diuturnis vel longa convalescentia in corpore debili et diuturna aegritudine laxato oritur. Dividitur hydrarthros secundum loca, in quibus humor effunditur et ratione causarum aut diversae systematis indolis, quae serosam colluviem promovent. In rheumaticum et scrophulosum ab Anglis solet distingui; sed melius fortasse est in *profundum* et *superficialem* eum sejungere.

SYMPTOMATA.

Hydrarthros superficialis incipit plerumque dolore anterioris genu partis, vel poplitis; dolor modo nullus est, modo obtusus, auctus sub motu, frigore, lecti calore et tempestatum varietate; genu immobile remanet; tumore aucto, venae fiunt varicosae; si comprimitur, crepitus percipitur in illa parte, ubi tibiae inseritur patellae ligamentum; coloris expers, amota manu, tumor resilit et mole augescit; cutis quae supra est nec nimis calida, nec valde sensilis invenitur. Artus semper flexus rigescit, extendi haud potest, anteriora versus curvatur et incessum difficilem reddit; si artus in parte interna magis tumet, ossium extrema dislocantur et membrum obliquum remanet; glandulae inguinales nonnunquam tumescunt et dolent; crus et femur marcescunt. Morbus diuturnus evadens signis gravioribus stipatur. Dolores et tumor augescunt; aedema partis inferioris apparet; suppuratio accedit tumoris in diversis locis quae in ulcera mali moris abeunt et ex quibus humor tenuis, subalbidus, vel feculentus effundi-

tur, qui seri lactis vel cerevisiae speciem refert, vel glutinosus et viscidus est; febris hectica accedit; pulsus arteriarum citati; sudores colliquativi; diarrhoea et mors ipsa superveniunt, si manus chirurgica opportune membrum non amputet. Hydrarthros profundus sive scrofulosus a priori est fere diversus. Tribus periodis ejus decursus, signis distinctis, stipatur; interne usque ab initio in ossibus et ligamentis sese manifestans, majoribus comitatur doloribus et magis circumscriptus est, lente procedit; prementibus digitis non facile cedit, nulla observatur cutis mutatio. Morbus in ossibus magis prius habitans, in secundo stadio ad partes molles transit; dolor atrocior fit; cutis levis et nitida. In tertio stadio tumor mollis evadit, humores acres facti, materiem sebaceam sensim foetidissimam transmittunt; anteriora versus aperto tumore, caries ossa destruit, unde fistulae oriuntur plures, et ulcera sinuosa ad ipsum articulum.

CAUSAE.

Causae remotae sunt coelum humidum et mutabile; diaeta tenuis; aër insalubris;

rheumatismus; suppressa sanguinis profluvia; dysenteria; exanthemata retropulsa; ictus, percussiones et genuum variae laesiones; sed praecipue labes haereditaria, nam strumosos, scrophulosos et rhachiticos magis afficit.

DIAGNOSIS.

Difficilis est hujus morbi diagnosis, quamplurima enim adsunt mala, quae hunc referunt. Humor vel in tela cellulosa subcutanea vel inter fasciam et artus capsulam vel in bursis mucosis contineri potest. Si in tela cellulosa effunditur facile dignoscetur, sublata pressione tumor non resilit. Si inter capsulam et artum sit, initio tumor est circumscriptus, inter femoris musculos humor diffunditur, et digito premente fluctuatio exterior sentitur. Si in bursis mucosis colluvies adest, tumor est mollis, exiguo circumscriptus loco, et parum est dolens et artus facilius movetur. Ab abscessu articuli, hydrarthros facile distinguitur signis inflammationis praegressae et omnibus, quae phlegmoni pertinent symptomatibus. Hoc malum a simplici capsulae articularis hydrope secernitur, in hydro-

pe enim capsulari, dolor vel nullus vel mitior est, articulum post motum inflexum fluctuationem infert, tumor bilateralis est, ex una parte, si comprimitur, in oppositam transit et patellae motum non impedit. A spina tandem ventosa difficillime cognosci potest, spina attamen ventosa raro occupat genu, plures et minores articulos corripit, infantes potius quam adultos aggreditur.

PROGNOSIS.

Morbus diu durans, dolores acerbissimi osteocopi, sub motu etiam levi ingravescentes, color tumoris lividus, sinus fistulosi, ossium protuberantia, ossium caries, ichoris foetidi, nigri effluxus et febris hectica, infaustum exitum denunciant. Si malum e causis externis ortum duxerit, aut si rheumatica dispositio praecesserit, si aeger bono corporis habitu sit praeditus, si tumor decrescat et dolor ac alia symptomata gradatim cessent, spes adest salutis. Morbo feliciter discusso, articuli debilitas remanet vel rigiditas et insuperabilis contractio, patella immobilis videtur, pes eundo vacillat, artus brevior gressus regulares haud firmare valet.

CURA.

Hujus morbi cura magnis stipatur difficultatibus, remedia enim interna et topica haud semper valent: attamen diversa est methodus curandi, secundum causarum, gradus morbi, ejusque complicationum differentias. Interne laudantur remedia quae absorptionem adaugent, emetica, praecipue tartarus emeticus, repetitis et exiguis dosibus ad nauseam tantum ciendam; antimonialia uti sulphur auratum antimonii; kermes minerale; extractum aconiti; extractum cicutae; digitalis purpurea, sed optimum erit remedium calomelas, vel mercurius solubilis Hanemanni; si vires sint nimium fractae, cinchona vel sola vel opio mixta; diaeta nutriens et digestu facilis; aeris puri et liberi usus. Medicamenta externa efficacissima sunt et merito quidem laudantur. Si tumor articularis in robustis post luxationem, contusionem aut ictum apparet; methodus antiphlogistica; venae sectio; hyrudines lateribus genu applicatae, et si dolor tensivus sit cataplasmata emollientia sunt applicanda, qualia sunt cataplasmata fari-

nosa calida cum floribus sambuci, trifolii et verbasci cocta, sapo cum gummi ammoniaco solutus, oleosa cum herbis emollientibus cocta; juvant etiam fotus ex sale ammoniaco et aceto: sublata inflammatione vesicatoria ad utrumque genu latus. Morbo protracto, si genu multum tumet, prominet aut dolet multa externa remedia a medicis recensentur, quae haud semper respondent; inunctio cum linimento volatili, cum unguento mercuriali, vel cum spiritu vini camphorato, aut cum tinctura cantharidum; frictiones manu nuda vel panno aspero, balnea sulphurea et stillicidium sunt remedia quae haud frustra adhiberi possunt. Sed prae omnibus exulcerationes frequentes et fonticuli respondere videntur, resorptionem enim adaugent; fonticuli sunt faciendi in ea genu parte, quae maxime dolet. An moxa? An electricitas? An paracentesis? Auxiliis internis et externis incassum tentatis, artus separatio a manu chirurgi est facienda.

Brambilla, De fungo articulari. Vid. Acta Accad. Caes. Joseph. etc. 4.° Vindob. 1788. Tom. I. pag. 1. seq.
Becker, Diss. de fungo articulari. 4.° Rost. 1793.
Cheston, in Richter Bibl. Chir. V. B. p. 266.

Crowther, On white swelling. Vid. Medical. facts and observations Vol. IV, n. 14.
Lachmann, Diss. de fungo articuli. 4.° Viteb. 1799.
Monteggia, Istit. chirurg. sup. cit. Tom. II. p. 305. seq.
Reimar, Diss. de fungo articulorum. 4.° Lugd. Batav. 1735.
Simpson, Vid. saggi di medicin. d'Edinb. sup. cit. Tom. IV. cap. 304.
Vid. etiam Op. Bell, Heisteri, Flajani, Bertrandi, Richter et Volpi, in notis ad Richter observationes medico-chirurgicas.

INTUMESCENTIAE SOLIDAE.

CAP. XV. RHACHITIS.

CHARACTER.

Caput magnum, anterius vel maxime tumens, genicula tumida, costae depressae, abdomen tumidum cum caeterarum partium marcescentia.

SYMPTOMATA.

Incipit plerumque inter nonum aetatis mensem annumque secundum. Infans morosus et piger evadit, hilaritatem amittit,

nec recte pedibus innititur. Lassitudo inusitata cum musculorum flacciditate, vultu pallido, tumido, motus et exercitationis aversatione comparet. Caput, ut in iis qui sint hydrocephalo correpti, tumet, praecipue sinciput et gravius antrorsum inclinatur; ambitu aucto, suturae discedunt; saliva copiosa ex ore fluit; ingenium premature evolvitur et acutum est; artus magnopere tument; nimia ciborum cupiditas; urina turbida est et acidum odorem refert; ructus acidi; glandulae tumidae evadunt. Ossificatio perturbatur et ossa vel tarde indurantur, vel emolliuntur et curvantur; sternum acutum et prominens evadit; columna vertebralis curvatur; costae sunt depressae; capita articularia intumescunt et breviora fiunt; musculi relaxati et debiles sunt; alvus pertinaciter est adstricta; abdomen tumidum fit; dentes tardo erumpunt et cito delabuntur; extremitates longiores sunt et magis exiles, si cum trunco comparentur; respiratio anxia, praecipue loca acclivia ascendendo; vox gracilis et aliquando rauca. Morbus vel diutius protrahitur vel brevi cursum explet; ossium caries cum febri hectica accedit; partium nutritio deficit;

glandularum tumores, visus obscuratio, animi deliquia et convulsiones proximam mortem annunciant. Nonnunquam vero rhachitis arte vel natura sanatur, sed habitus semper remanet rhachiticus per totum vitae decursum, itaut viscera pectoris et abdominis gravissima, stricto thorace coercita muneribus suis nunquam recte fungi possint.

CAUSAE.

Causae praedisponentes sunt debilitas; aër humidus et impurus; lac minus nutriens; victus crudus; labes haereditaria habitus corporis scrofulae obnoxius; exanthemata uti variolae et scarlatina; lapsus et compressio nimis longa. Causa proxima esse videtur materiei ossium defectus, nam in hoc morbo calx phosphorica absorpta gelatinam et albumen soluta relinquit.

PROGNOSIS.

Si ossa sint nimium curvata, si abdomen tumidum, si hydropis signa, convulsiones et febris hectica adsint, morbus vix sanatur. Si vero diu protrahitur, si nutri-

tio restituitur, signis debilitatis cessantibus, spes adest salutis, praecipue si pubertatis tempore accedente, symptomata rhachitidis cessant.

Post obitum ossa cerae mollitiem habent, et spongiosa videntur; cadavera quamdam caloris et flexibilitatis speciem referunt; musculorum textura laxa et tenera; viscera nonnulla abdominalia, praesertim jecur, praeternaturali magnitudine et tumida; glandulae mesenterii obstructae et induratae.

CURA.

Ratione causarum eam producentium est instituenda. Si saburrae gastricae vel vermium signa adsint, emetica, purgantia lenia et remedia quibus vermes enecantur vel expelluntur. Si victus nimis crudus et parum nutriens fuerit, diaeta nutrienti, tenui ac fermentationi minus prona sunt vires restaurandae. Contra rhachitidem juvant ferri et zinci praeparationes rhabarbaro conjunctae; cineres clivellati; sal alcalinum vegetabile; magnesia parva in dosi, sed repetita; sapo; tonica uti cinchona; rubiae tinctorum decoctum; corporis pannis laneis

vel cum aromaticis frictio; balneum frigidum; exercitatio et aëri sicco expositio. Prophylaxis exercitatione et lavatione frigida est petenda: an balneum tepidum?

Adest alia mollitiei ossium species, *osteomalacia adultorum* dicta, quae in scorbuticis, scrofulosis, vel a lue venerea aut arthritide affectis conspicitur. Hoc in morbo ossa paulatim duritiem et firmitatem amittunt, et in mollem abeunt materiem, vel resoluta instar gelatinae liquefacta inveniuntur. Maxima oritur corporis deformitas, summa adest musculorum debilitas et totius systematis languor; dolores arthriticis et rheumaticis similes aegros excruciant, praecipue sub motu; urina materiem quandam calci simillimam relinquit, et fusca, spissa et foetida est; respiratio difficilis: morbo aucto, febris accedit; pulsus parvi et celeres sunt; cutis calor urens; macies summa cum vultus rubore circumscripto; sudores tandem glutinosi ac viscidi, qui cutis pruritum intolerabilem excitant et vitam miserrimam auferunt. Hac morbosa mollitie vel tota ossium compago, vel quaedam tantum corporis ossa corripiuntur.

Cura secundum causarum varietatem est

dirigenda. Si ex causa syphilitica oritur, mercurialia sunt utenda. Si cum scorbuto conjungitur, remedia excitantia, cinchona, aether, acida vegetabilia, absinthium, calamus aromaticus, quassia etc.; clysmata nutrientia sunt injicienda. Si diathesis arthritica praecesserit, tunc remedia alcalina, sapo, aqua calcis, mercurius dulcis et quae arthritidi sunt idonea. In osteomalacia partiali, si os affectum sine periculo auferri potest, tentata prius cura interna, amputatio a chirurgo est facienda.

Buchner, in Haller, Disput. medic. Pract. VI. n. 202.
Conradi, Diss. de osteomalacia. 4.° Gotting. 1796.
Glisson, De rhachitide. 12. Lond. 1647.
Hoffmann, Oper. sup. cit. Tom. IV. P. IV.
Plank, Diss. sistens osteosarcoseos morbum. 4.° Tubing. 1781.
Petit, Traité des maladies des os. 8.° Vol. 2. Paris 1758. vid. Tom. II. P. I.
Portal, Observations sur la nature du rhachitisme etc. 8.° Paris 1797.
Soemmering, Malattie dei vasi linfatici sup. cit.
La Vacher, Traité du rhakitis. 8.° Paris 1772.
Zeviani, Trattato della cura dei bambini attaccati da rachitide. 4.° Verona 1761.
Vid. etiam oper. cit. Rosenstein, Amstrong, Girtanner, Frank, Morgagni etc.

ORD. III. IMPETIGINES.

CHARACTER.

Cachexiae, cutem et externum corpus praecipue deformantes.

CAP. I. SCROFULA.

CHARACTER.

Chronica systematis lymphatici affectio cum tumoribus glandularum et vasorum lymphaticorum atonia.

SYMPTOMATA.

Scrofulae symptomata diversimode se habent pro varia morbi sede. Systema lymphaticum est praecipue affectum, glandulae tument praesertim in collo, sub axillis, ad mammas, et ad inguina, quandoque glandulae mesenterii et pulmones ipsi afficiuntur. Tumores pisi vel nucis avellanae

vel majoris etiam magnitudinis sunt, doloris expertes, duri, inaequales tactu; et digito prementi cedentes, tandem suppurati et aperti materiem caseosam vel gypseam mittunt, in ulcera mali moris, ad sanandum perdifficilia, abeuntes. Si pulmones afficiuntur, dyspnoea, asthma et phthisis oriri possunt; si glandulae mesenterii intumescunt, tabes, hydropes et febres lentae superveniunt; si in capite et in columna vertebrali eorum actio haeret, hydrocephalus, epilepsia, tumores encephalum comprimentes, et spinae distorsio, kyphosis vel articulorum tumor comparent. Aliquando vero etiamsi tumores glandularum haud sint manifesti, habitus adest scrofulosus, qui signis sequentibus cognosci potest. Labium superius et nasi columna tumentes sunt; facies florida, rotunda et tumidula; cutis levis et tenera; palpebrarum glandulae ad inflammationem proclives; oculi caerulei coloris, magni et debiles; abdomen tumidum; in rachitidem dispositio. Raro ante secundum aetatis annum apparent, pubertate ineunte frequenter sese abscondunt.

CAUSAE.

Causae praedisponentes sunt labes haereditaria; aër humidus, nebulosus, impurus; victus crudus et parum nutriens; vermes; purgantium abusus; immunditia; vita sedentaria; onania. Causae excitantes sunt, dentitio; pubertas accedens; morbi praegressi; contusiones et vulnera; arthritis. Causa proxima in systematis lymphatici morbosa actione consistere videtur.

PROGNOSIS.

Scrofulae longum et diuturnum sistunt morbum, nonnunquam in scirrhos et strumas degenerant, vel inflammatae in ulcera maligna, cariem, paedarthrocacem, spinam ventosam et in ipsam tabem abeunt.

CURA.

Innumera fere sunt remedia, quae contra scrofulas laudantur; antimonialia refracta dosi; digitalis; barytes muriata; calx muriata; natron praeparatum; spongia ma-

rina usta; aquae chalybeatae, vel sulphureae; ferri et zinci praeparationes; hyosciami extractum; cicuta; belladonna; succi herbarum recenter expressi, uti extracta taraxici, cichorei etc.; hydrargyri praeparationes. Omne systema est roborandum cinchona, aromaticis, opio, amaris; aqua marina ad paucas uncias pota, vel pro balneo adhibita; ponto immersio vasto; balnea calida vel aqua simplici vel saponata, aut cum calce et sulphure parata. Applicationes topicae, quales aqua marina, cerussae acetatae solutio in proportione unciae cerussae ad aquae libram; cinchonae pulv. et cerussa in prioris drachmarum septem proportione ad posterioris drachmam. Si scrofulae apertae fuerint, ulcera inspergenda sunt zinco calcinato; cataplasmata ex oxali acetosella confecta ulceribus et tumoribus.

Hufeland, Uber die natur der skropheln etc. 8.° Jen. 1795.
Kortum, Comment. de vitio scrophuloso etc. Lemgo 1789.
La Louette, Traité des scrophules etc. 8.° Vol. 2. Paris 1785.
Pearson, De scrophulis. 8.° Edinb. 1786.
Roussel, Diss. de tabe glandulosa et usu aqnae marinae etc. 8.° Oxonii 1750.
Soemmering, Malattie dei vasi assorbenti sup. cit.

CAP. II. SYPHILIS.

CHARACTER.

Morbus contagiosus post concubitum impurum ad genitalia ortus, ulcera tonsillarum, faucium, cutis faciei, praesertim ad marginem capillorum maculis corimbosis, pruneis, aeruginosis obsita, dolores osteocopi nocte exacerbati, exostoses.

SYMPTOMATA.

Morbus hic impuro concubitu, et contactu immediato partium genitalium, ac in infantibus etiam lactatione propagatur. Genitalia post aliquod temporis spatium, plus minusve longum prout partes sensiliores sint et magis dispositae, aut virus venereum magis activum, inflammantur; rubor, pruritus aut caloris sensus adest, aliquando etiam febris apparet, mox exiguae papulae, milii formam referentes cum apice albo exurgunt, quarum bases inflammatae dolores lancinantes inferunt; aliquando papularum loco tubercula exilia, dura et rubicunda oriuntur;

paulo post papulae suppurantur, dehiscunt et paulum ichoris mittunt; ulcera efficiuntur dolentissima, quae calloso circulo, albescente, fundo crasso et lardaceo, cinguntur. Haec venerea ulcera praeputium, frenulum et glandem in viris, partes pudendas in mulieribus obsident, et inter se differunt prout recentia aut diuturna fuerint. Nonnunquam praeputium ante os inflammatione correptum, intumescit, ita ut nudari glans haud possit, quod *phimosis* dicitur; contra si invertitur et tumescens sanguinis circuitum impedit, *paraphimosis* vocatur. Virus interdum absorptum glandulas lymphaticas, praecipue inguinis inflammat, unde bubones nascuntur; si in remotis partibus transmittitur et totum invadit systema syphilidis signa apparent. Febris lenta cum frigoris et caloris sensu; deglutitio impedita, et vox rauca; fauces inspectae, ulcera demonstrant lardacea cum margine calloso, quae amygdalas, uvulam et velum pendulum deturpant; surditas adest, si ulcera tubam Eustachianam obsident; si ad nares ascendunt foetidissimam cum ossium carie ozenam excitant, vel omnia vicina depascunt et horrendos effectus producunt. Do-

lores profundi, atroces et noctu ingravescentes media occupant ossa; superficies externa corporis, praecipue faciei, tuberculis pustulosis humore acri plenis, vel maculis luridis vel lividis daefedatur; exostoses vel gummata venerea exurgunt; febris hectica, macies, aliquando etiam ossium mollities superveniunt et mors.

CAUSAE.

Contagium specificum.

PROGNOSIS.

Syphilis vix sponte sanatur. Ulcera venerea quae nigra videntur, vel quae initio vesiculas cristallinas, pellucidas, et albescentes referunt, pessimae sunt notae, post paucos enim dies gangraenam inducere possunt. Si lues signa apparent, si macies et foeditas totius corporis adest, si aeger continuis osteocopis nocturnisque vexatur doloribus et capilli defluunt; si haemorrhagiae, diarrhoea et consumtio indies augescunt, aeger in praecipiti versatur.

CURA.

Medendi ratio maxime diversis morbi stadiis est dirigenda; ita morbo incipiente virus venerei resorptio est impedienda, deinde effectus virus resorpti curentur oportet. Ulcera quamprimum sunt sananda applicatione argenti nitrati, aeruginis pp., unguenti hydrargyri vel hydrargyri nitrati; si summa adsit partium sensilitas, et inflammatio sit nimium aucta escharotica haud conveniunt, emollientia potius juvant: ad bubones recentes hyrudines parti tumefactae sunt applicandae, et postea vesicatorium: ad verrucas, pulvis sabinae, ammonia muriata, tinctura ferri muriata etc. Contra luem veneream quamplurima a medicis remedia fuerunt tentata. Sunt qui decoctum salsaeparillae, ligni sassafras, santali rubri, smilacis asperae, et ligni guajaci laudant; lobelia syphilitica, gratiolae radix vel extractum, astragalus excapus, daphne mezereum, opium et acidum nitrosum nunc temporis beneficio saepe utuntur. Nuperis hisce temporibus aurum muriatum contra syphilidem praedicarunt nonnulli, sed hoc, ut alia remedia, medi-

eorum votis haud semper respondent. Praecipuum in hoc morbo et efficacissimum remedium hydrargyrus est, qui interne et externe est adhibendus donec sapor metallicus in ore excitatur, vel gingivae tenerae redduntur, vel salivatio lenis inducitur. Interne adhiberi possunt, mercurius dulcis, mercurius solubilis Hahnemanni, mercurius cinereus, vel mercurius sublimatus corrosivus albus; sed haec praeparatio summa cum cautela est praescribenda, lethales enim effectus ex imprudenti hujus remedii usu oriri possunt. Externe diversis in modis hydrargyrus administrari solet; ad tonsillarum ulcerationem, fumigatio cum mercurio praecipitato cinereo, mercurio sulphurato rubro vel gargarismatibus cum mercurio sublimato corrosivo paratis: inunctiones, frictionum ope, variis in locis fieri possunt, ad pedum plantas vel articulos, ad internas femorum partes, ad inguina, ad brachia et ad gingivas. Unguentum mercuriale simplex ad frictiones in qualibet externa corporis parte magis est aptum; gingivis mercurius dulcis affricetur, methodo a Clarkio descripta; ad pedum plantas unguentum cum sublimato corrosivo compositum, methodo a Cirillo pro-

posita administrari potest. Si post frictiones mercuriales salivatio superveniat, balnea tepida, emollientia ex malvae vel altae decocto cum lacte parata, et cathartica lenia sunt usurpanda; si dolor haud sit nimis intensus gargarismata ex tormentillae decocto, aluminis solutione, vino rubro tepido et cinchonae decocto utillima erunt.

CAP. III. BLENNORRHOEA.

SYMPTOMATA.

Tribus quatuorve diebus a contagione accepta, pruritus insolitus oritur, tensio, pungens dolor circa penis glandem in fossa praecipue naviculari vel in vagina muliebri, quae tumida sunt; os urethrae solito apertius est et tumidum; cöeundi desiderium, penis erectio et involuntaria pollutio in viris accedunt, in feminis tument et dolent pudenda; urina cum immani ardore et dolore mittitur; nonnunquam ischuria et stranguria; materiei initio serosae, dein puriformis guttulae exprimi possunt; pro-

fluvium magis tenue, vel spissum, colore varians, modo flavum modo viridescens et saepe sanguine tinctum evadit. Morbo ingravescente, penis incurvatio dolorifica vel chordea; dolores perinaei, lumborum, funiculi spermatici, phymosis, paraphymosis, testiculi dolor et tumor seu hernia humoralis, urethrae strictura et sarcocele saepe superveniunt.

CAUSAE.

Contagium specificum.

PROGNOSIS.

Si inflammatio gradatim cessat, si materies quae ex urethra fluit blanda, densior et sine gravi molestiae sensu promanat, tunc blenorrhoeae resolutio peragitur. Morbum autem diuturnum vel inepte curatum, urethrae stricturae, prostatae tumor, humoris chronicum stillicidium, et vesicae urinariae durities excipiunt. An lues venerea?

CURA.

In primo inflammationis stadio, regimen antiphlogisticum stricte est administrandum; venesectio si inflammatio urget; diluentia magna copia sunt haurienda; laxantia; enemata emollientia; cataplasmata ex herbis emollientibus parata; mucilaginosa; oleum tepidum. Inflammatione subacta, injectiones ex zinco vitriolato vel hydrargyro muriato in proportione grani unius hydrargyri ad aquae rosarum uncias octo saepe indies sunt utendae; mucilago gummi arabici cum opii solutione est injicienda: ad incurvationem penis dolorificam opium interne, vel litus cum unguento ex camphorae drachmis duabus solutae, spiritus vini guttis paucis et axungia uncia dimidia confecto. Ad herniam humoralem, seu ad dolentissimum testium, funiculi spermatici et epididimis alterutrius tumorem, hyrudines parti dolenti; cataplasmata emollientia scroto; applicationes peni ex cerussa acetata paratae, et in lecto aegri detentio. Sacculus suspensorius per totum morbi decursum uti debet. Si partes durae remanserint, litus mercuria-

lis, cicuta et decoctum salsaparillae compositum sunt usurpanda: tonus partibus affectis redditur injectionibus astringentibus.

Astruc, De morbis venereis. 4.° Vol. 2. Paris 1740.
Bell, Traité de la Gonorrhée virulente etc. Trad. et augmenté d' un grand nombre d' observations, par Bosquillon. 8.° Vol. 2. Paris 1802.
Cirillo, Osservaz. pratiche, intorno alla lue venerea. 8.° Venez. 1786.
Chrestien, Osserv. sopra un nuovo rimedio nella cura delle malattie veneree. 8. Mil. 1811.
Fabre, Trattato delle malattie veneree. 8.° Mil.
Fritze, Compend. delle malattie veneree. 8. Mil. 1808.
Girtanner, Trattato delle malattie veneree. 8.° Tom. 3. Venez. 1811.
Hunter, Traité des maladies veneriennes. 8.° Paris 1787.
Luisinus, De morbo gallico etc. Fol. Vol. 2. Venet. 1567.
Swediaur, Tratt. sulle malatt. sifilitiche. 8. Vol. 2. Pav. 1802.

CAP. IV. SCORBUTUS.

SYMPTOMATA.

In primo stadio, lassitudo inusitata; motus aversatio; animi dejectio; facies tumida; magna virium prostratio; animi deliquium post motum; cordis palpitatio; dolores musculorum vagi, sunt saepe morbi

prima indicia. Sanguis dissolutus e gingivis laxis, spongiosis, promanat; anhelitus gravissime foetet; gingivae tument, flaccescunt, exulcerantur, dentes nudantur et vacillant; cutis sicca et aspera est in morbi initio, dein maculae latae, rubicundae aut lividae, petechias referentes vel vibicum instar in cruribus praesertim et femoribus apparent, rarius in facie; nonnunquam macularum loco, tubercula erumpunt flava, vel fusca et nigra, in quorum apice vesicula est, qua rupta, maculae succedunt lividi vel purpurei coloris, et ulcera in totum corpus sese manifestant. Si sanguis e vena mittitur, ater et spissus, seri viridis coloris copiam deponit. In stadio secundo, membra tument, urgent dolores; poplitum praesertim tendines rigent, cruraque versus femora retrahunt; sensus constrictionis in abdomine adest, surae sanguinem e variis partibus effundunt; pulsus qui initio lentus erat, sensim vero parvus et mollis factus, debilis, inaequalis, et reptans; salivatio. In tertio tandem stadio, morbo jam inveterato, haemorrhagiae ab partibus corporis variis erumpunt, ab ore, naribus, ano, digitis etiamque extre-

mis; pulsus plerumque exiles; respiratio difficilis, cum pectoris dolore atroci, urina rubra, foetida et post aliquot horas pellicula oleosa obtecta; dolores musculorum omnium; lingua fere naturaliter se habet; alvus per totum morbi decursum saepe pertinaciter astringitur, nonnunquam vero diarrhoea torminibus comitata aegrum vexat; pustulae, ulcera et maculae lividae in gangrenam saepe abeunt; dentium caries, ossium friabilitas summa ita, ut epifisium et cartilaginum separatio accidat; lipothymiae et gangrena alicujus visceris superveniunt, et mors scenam claudit.

CAUSAE.

Causae remotae sunt victus animalis putrescens, salitus; rei vegetabilis inopia; exercitatio omissa; frigus; humor; affectus animi deprimentes; immunditia; oxigenii defectus; aër marinus, navalis aut carcerum; lues venerea; causa proxima adhuc latet, sed sanguinis status praeternaturaliter salinus esse putatur.

DIAGNOSIS.

Hujus morbi diagnosis haud est valde difficilis; certissima erit si deficiente substantia vegetabili, adsint defectus virium, spiritus male olens et gingivae tumidae. Ab hypochondriasi distinguitur, in hoc enim neque gingivae tumidae neque ulcera, quae in illo semper apparent. A morbo venereo, quia hic genitalia praecipue, seu palatum vel tonsillas occupat, et quia nullus gingivarum tumor in syphilide accedit, nisi ex nimio hydrargyri usu.

PROGNOSIS.

Diarrhoea mitis; cutis mollis, humida; aeger facilius motum vel exercitationem tolerans, felicem eventum pronunciant. Quo difficilior respiratio, et quo magis ulcerantur gingivae, vel maculae nigrescunt, eo semper saevior morbus. Adolescentes facilius sanantur quam senes, qui semper in atrophiam, hydropes, vel paralysim sanatu difficilem desinunt.

Cadaverum sectio sanguinem scorbutico-

rum dissolutum, pulmones exesos, aut pleurae adnexos, hepar durum et farctum, musculos flaccidos, pallidos et ad corruptionem pronos, ac varias hydropis species demonstrat.

CURA.

Secundum causarum diversitatem est instituenda. Cibus recens animalis et vegetabilis; fructus horacei, subacidi; potus fermentati, quales succus e pomis expressus, bynes infusum vel essentia; cerevisia bene lupulata; cerevisià ex abie confecta; munditiès summa; stimulantia uti raphanus rusticanus, sinapi, calamus aromaticus etc., vinum; ferri praeparationes; cinchona; acidà mineralia diluta; acida vegetabilia uti succus citri, aurantiorum et fructuum horaeorum; succus acetosellae cum saccharo; opium: laudantur etiam aqua calcis, cochlearia, solani tuberosi radices, solani dulcamarae vel rubiae tinctorum decoctum, et balnea tepida. Si dolor ad thoracem graviter aegrum vexat, rubefacientia lateri affecto, sed cave ne vesicam elevent, in ulcera enim gangraenosa facile transeunt; fomentationes aromaticae; spiritus mindereri; eli-

xir acidum Halleri cum syrupo ex ribes: Ad gingivas spongiosas gargarismata ex aluminis solutione confecta, in proportione aluminis drachmarum quatuor ad aquae uncias sex, vel gargarismata ex infuso salviae cum melle et acido sulphurico aut muriatico tenui: cataplasmata ex oxali acetosella, vel succus citri cum aqua dilutus externe applicatus, ad ulcera sunt admovenda: nuper nitrum in aceto solutum summo cum fructu usurpatum fuit, in proportione unciae dimidiae nitri ad uncias quatuor aceti, cujus dosis est ab uncia dimidia ad uncias duas, bis, ter quaterve in die; ulcera solutione sunt lavanda; gas oxigenii inspiratio. Si atrophiae, hydropes et paralysis in diuturno scorbuto signa videntur, remedia, quae contra hos morbos magis pollent, sunt usurpanda.

Albertus, Historia scorbuti. 4.° Vitteb. 1594.
A Bona, De scorbuto. 4.° Veron. 1761.
Eugalenus, De scorbuto etc. 8.° Venet. 1766.
Lind, Traité du scorbut, etc. 12. Paris 1788.
Milman, Recherches sur le scorbut et les fievres putrides. 8.° Paris 1786.
Paterson, Treatise on the Scurvy. 8.° Edinb. 1795.
Rouppe, De morbis navigantium. 8.° Lug. Bat. 1764. vid. pag. 90 seq.
Trotter, Observation on the scurvy. 8.° Lond. 1786.
Zeviani, Sullo scorbuto. Verona 1770.

CAP. V. PELLAGRA.

SYMPTOMATA.

Quos hic morbus aggreditur, his primum manuum dorso, pectoris et anterioris tibiarum faciei cutis mutatur, pellucida et subrubra evadit, rugosa fit, finditur et arrectis squamulis dissilit; lassitudo, animi angor, aurium tinnitus, stupor et vertigo, virium prostratio, pigritia, ructus frequentes et anorexia accedunt. Haec signa primo alterove anno observantur, plerumque vere aut aestivo tempore ingravescunt. Tertio vel quarto morbi anno nova apparent incommoda, dolor capitis pungens, virium languor, et artuum inferiorum debilitas, ut ambulans aeger vacillet; pruriunt gingivae, tument, calent et leviter pressae sanguinem mittunt; nigrescunt dentes, vacillant et collabuntur; os undique ulcusculis deturpatur, unde halitus foetidus oritur; lingua modo rubra et tumida scinditur, arida fit hiulca et ingentes dolores infert, modo mollis madet et albo obducitur muco; sitis inextinguibilis; salis sapor in ore; capilli non secus ac ignis vim passi, crispati subrubent, vel profluunt, cute in squamu-

las furfuraceas abeunte; ungues incurvantur; rigescunt digitorum articuli; venae crurum varicosae et cuticula in amplas elevatur vesiculas; ulcera circa malleolos nascuntur; facies lurida, icterica vel atro colore tincta; maculae subrotundae aut irregulares in manuum dorso, posteriori brachii parte et genis erumpunt; squallent et lippiunt oculi; palpebrae intumescunt; partes vero quae solis actioni sunt libere expositae, magis afficiuntur, his squamea cutis assurgit, cui dein roseus rubor et furfuracea cuticulae separatio accedunt; omnes aliae corporis partes quae sunt vestibus munitae rarissime vitiantur, at si nudatae soli exponuntur eodem vitio affici possunt; cutis haec deturpatio primo vere erumpit, autumno et hieme protinus evanescit, vere autem sequenti recrudescit. Morbus interdum per totum systema diffunditur, artuum tremor, musculorum rigiditas, vertigo, amaurosis, visus hebetudo et auditus defectus ingruunt; aegri tristes et pavidi insomniis vexantur, torpent et exiguo labore laxantur; pulsus arteriarum tardi et inaequales; accedit vitae tedium, et melancholici lugent, silent, hominum consortia fugiunt, modo

externa reformidant, et Deum vindicem timent, modo cogitabundi et immobiles interroganti haud respondent, obmurmurant, mortem ipsam propriis manibus intentant, in aquas et puteos se praecipitant. Mulieres prae viris hoc delirio laborant; petulanti salacitate correptae ruunt in venerem; cardialgia, pica, ructibus acidis et vomitu vexantur; urinae imminutae et crassae copiosum, furfuraceum et nigrum sedimentum deponunt; menstrua supprimuntur; haemorrhagiae narium, salivatio, colici vel lumborum dolores excitantur; extremitatum resolutio, alvi fluxus vel contumacissimae dysenteriae subsequuntur: quarto tandem, vel sexto morbi anno atrophia, hydropes, et febris hectica tot tantisque malis finem imponunt. Symptomata jam memorata in diversis pro aegri natura et morbi gradu ac intensitate variant.

CAUSAE.

Causae quae pellagram producunt haud clare adhuc innotescere videntur, quamplurimae erunt fortasse quae simul junctae huic pertinaci morbo ortum praebent; aër

humidus, frigidus et varius; vestium sordes; victus pravus et parum nutriens; zeae mays fermentatae, vel polygoni fagopyri usus, et dein solis radiis partium nudatarum expositio; victus animalis potusque spirituosi defectus; inopia; animi pathemata. Mulieres magis sunt obnoxiae quam viri, praecipue illo aetatis tempore, quo menstrua recedunt; raro pueri hac morbosa affectione laborant ante pubertatem; vere hic morbus appetit, ingravescit aestivo calore, mitescit hyberno tempore, adventante vere iterum acerbior recurrit. An labes haereditaria? Causa proxima in hepatis et viscerum abdominalium morbosa actione consistere videtur, quae paulatim totum systema praecipue nervosum subvertit.

PROGNOSIS.

Morbus diuturnus evadens et nunquam remittens, cerebri et nervorum functiones plurimum laesae, dysenteria vel diarrhoea nimis profusa, hydropes, febris hectica et tabes infausta sunt symptomata. Pueri facilius morbum ferunt et citius convalescunt, senes vero, cachectici et ventricosi ac diuturna affectione laxati magis periclitantur.

Cadaverum inspectio plurima vitia tam in abdomine, quam in pectore et cerebro demonstrant. Hepar pallidum moleque auctum, fellis vesicam turgentem, splen exsiccum aut atro sanguine plenum, pancreatis substantiam scirrhosam, extispicia perhibent. In aliis cerebri vasa turgida, ventriculi encephali colluvie serosa pleni, meninges inflammatae, cor flaccidum, pulmones farcti vel exiguis abscessis corrupti videntur. Sanguis uti in scorbuticis dissolutus et nimis fluidus caloris speciem diutius servat.

CURA.

Foedi hujus morbi curandi ratio haud semper medica vota implet, remedia enim quae a multis laudantur medicis, ab aliis tentata infaustos habuerunt successus. Cura in internam et externam dividi potest. Interne plurimum juvant diaeta animalis nutriens et concoctu facilis, juscula carnea, gelatina animalis, et vini potus, quae ventriculo vires et actionem restituunt; diaeta lactea, polenta, omnibus oleraceis horeisque vegetabilibus ex toto evitatis. Sunt qui antimonialia, hydrargyri praeparationes, aquam

calcis, extracta cicutae, stramonii, hyoscyami, aconiti napelli, colchici et atropo belladonnae magnis laudibus praedicant; alii praeparationes martiales, elixir guajaci, extractum nasturtii aquatici, vel cochleariae, simarubam, quassiam et decoctum album Sydenhamii praescribunt. Si vires sint nimium debiles opium, camphora, vina generosa, cinchona, extractum absynthii, vel ejus infusum vinosum, additis cinnamomi cortice et caryophillis, refractis dosibus, epicratice propinatum, esse administranda, censent nonnulli haud parvi nominis medici. Nec desunt qui eccoproctica salina, saponacea et rhabarbarata remedia, vel acida mineralia praecipue acidum nitricum dilutum, jus viperinum summa cum utilitate commendant.

Inter externa remedia primum obtinent locum balnea tepida, quae summam non raro utilitatem afferunt; frictiones universales; fonticuli; an gas oxigenii inspiratio?

Albera, Trattato teorico pratico delle malatt. dell'insolato di primavera delle della pellagra. 8. Varese 1784.
Alibert, Malad. de la peau: sup. cit.
Cerri, Trattato della pellagra. 8. Mil. Tom. I. 1807.
Fanzago, Mem. sopra la pellagra. 4. Padova 1789.

Frapolli, Animad. in morbum vulgo pellagram. 8. Mediol. 1771.
Gherardini, Della pellagra. 4. Milan. 1779.
Jansen, De pellagra. Vid. Frank Delect. Opusc. sup. cit. Tom. IX.
Marzari, Mem. sulla pellagra. 8.° 1809.
Odoardi, Diss. d'una specie particolare di scorbuto. 1776.
Strambio, Observat. de pellagra. 4. Mediol. 1785.

CAP. VI. ELEPHANTIASIS.

SYMPTOMATA.

Hujus morbi initio febris accedit quartanae typum servans, aeger tristis est, somniculosus et mente tardus; vultus coloris subfusci et luridi; facies tumida praecipue palpebrae; tumores ovorum instar in auribus, mento, labiis apparent, et aliquando totum corpus talibus scatet tumoribus; rubent malae; oculi sunt caliginosi, supercilia prominent et tuberculis defoedantur; rhagades labiorum; nares externe sunt dilatatae, intus vero constrictae et compressae vocem reddunt raucam et nasalem; rugae frontem exasperant et adspectus fixus, quibus facies horrenda et deformis redditur.

Decidunt pili; cutis, uti elephantis corium, dura, unctuosa, crassa, rugis aspera sensum amittit, ut acus puncturas vix percipiat; urina crassa, alba, turbida; loquela laesa vel impedita; ciborum cupiditas; aeger malincholia vel vesania detentus in venerem ruit, et iracundior evadit. Interdum totum corpus rugis asperis exaratur, tubera ulcerantur, et ulcera foetida sunt, callosa, carnibus fungosis aut spongiosis obsita; nasus tumet, dentes nigricant, gingivae corrosae et exulceratae sanguinem fundunt; sitis ingens; cutis prius rugosa rumpitur, scissurae alte descendunt et sanies effluit cruenta, foetidissima; membra lividum induunt colorem et atro tabo corrupta dilacerantur; ossa praecipue digitorum manuumque carie et ulceribus vitiata decidunt, et miserrimus aeger acerbis doloribus saevisque cruciatibus confectus vitam amittit.

CAUSAE.

Victus pravus; piscium salitorum esus; scrofulae; animi pathemata graviora; aër humidus et stagnans; aromaticorum et acrium substantiarum abusus; lues venerea.

Qui calidas incolunt regiones sunt huic morbo magis obnoxii.

CURA.

Morbi initio sanguinis missio; cathartica lenia; cataplasmata emollientia; emetica praecipue antimonialia; arsenicum; acidum sulphuricum; antimonii praeparationes, praesertim hydrargyrus muriatus; balneum tepidum, vel balnea sulphurea; diaeta nutriens et concoctu facilis; cuprum; infusum absynthii vinosum; decoctum guajaci vel sarsaparillae compositum et ulmi libere; helleborus; tinctura cantharidis; jus viperinum; cinchona.

Alpinus, Medic. Aegyptiorum. 4.° Lugd. Batav. 1745.
Aretaeus, Op sup. cit. morb. diuturn. lib. II. cap. 13.
Heberden, Med. transactions sup. cit. I. n. 2.
Lorry, De morbis cutaneis. 4.° Paris 1777.
Matius, De elephantiasi. 4.° Regiom. 1803.
Raymond, Histoire de l'elephantiasis etc. 8.° Lausan. 1767.
Siebold, Diss. de elephantiasi. 4.° Alod. 1662.

CAP. VII. LEPRA.

CHARACTER.

Cutis escharis albis, furfuraceis, rimosis aspera, aliquando subtus humida, pruriginosa.

SYMPTOMATA.

Cutis superficies modo in una, modo in altera parte aspera, sicca et pulvere farinaceo aut squamulis albis obtecta videtur; maculae rubrae gregatim apparent; aeger pruritu mordaci vexatur, ita ut unguibus cutem scalpendo dilaceret; artuum lassitudo; oculorum caligo; vox exilis vel rauca evadit; alvus pertinaciter est adstricta; urina turbida et jumentosa; febris accedit typum servans tertianae, cum pulsu parvo, debili et tenso. Morbo aucto cutis desquamatur frustis subcorneis, vel ocyus aut serius ruberrima, inflammata humorem viscidum exudat; rhagades efficiuntur et ulcera circulo crasso et lardaceo cincta; alias cutis in squamas dissilit, sicuti squamae piscium, quae magna decidunt copia et

novae iterum succedunt; pili defluunt; ungues incurvantur; sudor foetidum odorem refert; nasus acuminatur; tumores aquosi palpebras obsident, et oculi lippi sunt; ciborum appetitus immanis; coitus desiderium; animi deliquium frequens et convulsiones.

CAUSAE.

Eaedem fere sunt quam quae speciem priorem excitant.

CURA.

Interne sunt adhibendae praeparationes antimonii; tinctura arsenicalis Fowler; extractum cicutae; serpentaria virginiensis; decoctum sarsaeparillae; decoctum ulmi et alia remedia supra recensita. Externe juvant fontanellae; exercitatio lenis, balnea potissimum tepida et emollientia; balnea marina, vel sulphurata; ulcera cutis sunt sananda applicatione tincturae mirrhae cum aloe, cinchonae decocti; liquoribus fermentatis abstinentia.

Alibert, Oper. sup. cit. §. 373. pag. 121. seq.
Autenrieth, Observ. quaedam in historiam leprae. 8. Tubing. 1805.

LARREY, Relat. historiq. et chirurg. de l'expedition de l'armée d'Egypte. 8. Paris 1803.
MEKEL, De lepra squamosa. Halae 1795.
Memoires de la societé d'emulation. 8. Paris ann. V. pag. 102.
MURRAY, De vermibus in lepra obviis. 8. Gotting. 1769.
VISCHER, Vid. HALLER, Bibl. med. pract. sup. cit. Tom. II. pag. 173.
WILLAN, Cutaneous diseases sup. cit.

CAP. VIII. ICTERUS.

CHARACTER.

Flavedo cutis et oculorum, foeces albidae, urina obscure rubra, immissa colore luteo tingens.

SYMPTOMATA.

Hujus aegritudinis initia obscura sunt, iners, ignavus et somniculosus aeger fit; cutis pruritus et ariditas, oris amaritudo, nausea et saepe vomitus praecedunt. Hypocondrii dextri dolor obtusus; gravitatis et tensionis circa praecordia sensus; corporis universi torpor et lassitudo; oculorum tu-

nica albuginea fit lutea; flavescunt tempora, collum et totum corpus, imo ipsae carnes, ossa, ungues et cartilagines; urina obscure rubra vel crocea, immissa colore luteo tingens; foeces albidae aut cinereae et argillam singularem soliditate et tenacitate referunt; sitis ingens; intestina gravi strepitu murmurant; alvus plerumque adstricta; singultus frequens; nonnunquam pyrexia aut lenta et insanabilis supervenit febris, quae aegrum dolore et debilitate confectum e vita tollit.

CAUSAE.

Causae remotae sunt, calculi a bile confecti, et bilis in intestina descensum prohibentes; hepatis vitia; temperamentum melancholicum; impedita bilis secretio; mucus tenax ductus biliferos oppilans; vita sedentaria, ignava. In infantibus recenter natis meconium ductum choledochum, tumores sive in ipsis ductuum tunicis, sive in hepate vicinisque partibus ductum communem aut hepaticum comprimentes, icterum producere possunt. Causa proxima est bilis absorptio vel rigurgitatio in systema sanguiferum.

PROGNOSIS.

Si ab organorum vitiis non oriatur, si cutis non multum flavescat neque nigricet, si aeger juvenilem habeat aetatem, neque unquam vel morbo ipso vel aliis morbis antecedentibus laboravit, bonum erit. Malum vero, si vitia ductuum aut hepatis, aut magnae concretiones ductus oppilantes, icterum effecerint; si cutis ad nigrum colorem tendat; si alvus sit pertinaciter astricta; si hepar farctum et durum et abdomen tumidum; si aeger dysenteria foetida colliquescat vel si hydrope afficiatur, cum febri hectica et siti inextinguibili, haec omnia funesta erunt symptomata.

CURA.

Si a calculis oriatur eadem remedia supra in colica hepatica recensita sunt usurpanda. Si dolor hypochondrii dextri graviter urgeat, vel si ulla pyrexiae signa adsint, sanguis aegroto detrahatur; balnea tepida; enemata emollientia; fomenta; diluentia tepida; laxantia, qualia aloe, oleum

ex seminibus ricini, sapo kali preparato et amaris conjunctis; emetica lenia. Si ab hepatis actione imminuta icterus originem ducat, rhabarbarum parva et repetita dosi vel opio conjunctum; opiata; hyoscyami extractum; epispastica; aether cum ovorum vitellis, vel aqua distillata melissae; ictus electrici; postea aqua seltzerana, et apud nos aquae acidulae Ricoari; cinchona; ferri praeparationes: si a bilis in intestinis retentione proveniat, alvi purgatio: si ab tumoribus vel visceribus morbosis oriatur, hydrargyrus interne et externe, cicuta etc.

Araeteus, Oper. sup. cit. chronic. Lib. I. cap. 15.
Baglivi, Oper. Omn. sup. cit. Lib. I. cap. 9.
Baumes, Descript. de l'ictere des noveaux nés. 8. Nimes 1788.
Bianchi, Hist. hepatica sup. cit.
Celsus, De re medica sup. cit. Lib. III. cap. 24.
Juckeis, Diss. de ictero. 8. Edinb. 1798.
Saunders, Traité de la structure et des maladies du foje. 8. Paris 1804.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §.632. seq.

LOCALES.

CLASSIS IV. LOCALES.

CHARACTER.

Partis, non totius corporis, affectio.

ORD. I. DYSAESTHESIAE.

CHARACTER.

Sensus depravati aut deleti, ex organorum externorum vitio.

CAP. I. AMAUROSIS.

CHARACTER.

Visus imminutus vel protinus abolitus, sine vitio oculi evidente, plerumque cum pupilla dilatata et immobili.

In *perfectam* et *imperfectam* dividitur, perfecta est amaurosis, ubi in oculo affecto visus est omnino abolitus, imperfecta vero, ubi visus vel obscurus est, vel maculam nigram oculis obvolitare videtur. Melius erit

fortasse pro diverso totius systematis statu in *hypersthenicam* et *hyposthenicam* amaurosim sejungere.

SYMPTOMATA.

Modo repente hoc malum invadit, modo sensim obrepit, nec aeger interdum subito sed post plurimos annos luminibus orbatur. Nascens morbus unum tantum oculum afficit, dein alterum quoque plerumque aggreditur. Signa quae visus abolitionem vel imminutionem praecedunt, aliquando sunt, capitis dolor, modo levis modo gravis, oculi usu citius fatigantur, praecipue si objecta lucida prospiciunt; scintillae, flammae vel maculae varii coloris obvolitare videntur; res oblatae dimidiatae, vel duplicatae apparent. Nonnulli, clauso uno oculo, res altero melius cernere valent, vel fumo objecta involuta vel nebula cincta aspiciunt. His symptomatibus plus minus diu aeger vexatur, lumine tandem orbus evadit; caligo paulatim densatur; pupilla nubeculosa pallet, saepe dilatatur, et luce etiam fulgida haud movetur, aliquando vero ut in sanis bene contrahitur et visus tamen

imminuitur; bulbus nitorem amittit, siccior haerentis corporis sensum habet, et albugineae vasa interdum varicosa; pupillae formam oblongam induunt et strabismo laborant; oculorum motus nunc tardi, nunc vero tremuli et humores subalbidi apparent. Capitis dolor remittit et caecitas perfecta supervenit.

CAUSAE.

Causae remotae sunt cerebri compressio ab congestione vel vi externa; vitia organica cerebri vel ejus membranae praeter naturam crassae; seri aut sanguinis effusio; tumores; ossa excrescentia vel calculi in cerebro; atonia, vel nervorum opticorum paralysis; retinae vasa varicosa reddita; rerum lucidarum nimius intuitus; animi commotio vehementior, uti ira, gaudium etc., ictus fulminis; capitis dolor diuturnus; rheumatismi, arthritidis et podagrae retrocessio; haemorrhagiae vel exanthemata suppressa. Febres intermittentes diuturnae; digitalis purpureae, stramonii, belladonnae etc. nimius usus; venena metallica; vermes; hydrargyri abusus; lues venerea; epilepsia,

superciliorum vulnera; coryza; nimia sanguinis jactura, sunt causae quae amaurosim inducere valent. Causa proxima est retinae insensibilitas vel actio imminuta.

DIAGNOSIS.

A cataracta incipiente dignosci potest, in hac enim inchoata, macula obscura in media lente conspici potest; iris, incolumi retina, admota luce, se contrahit et aeger obscura luce, clarius videt.

PROGNOSIS.

Si pupilla mobilis est, si facilius causae tolli possunt, si hysteriae vel hypocondriasi succedit et si incompleta est, spem sanitatis relinquit. Si vero inveterata, si tarde sine causa manifesta obrepserit, si signa nimium exquisita fuerint, difficile aut vix sanatur.

CURA.

Si a systematis diathesi hypersthenica pendeat, si mensium vel haemorrhoidum suppressio adsit, praecipue in his qui ple-

thorico corporis habitu sunt praediti vel apoplexiae obnoxii, venae sectio; venae jugularis vel arteriae temporalis incisio; hyrudines circa tempora vel ad vasa haemorrhoidalia; purgantia; methodus antiphlogistica. Quae a compressione vel a congestione proveniat, remedia iis aptata sunt usurpanda; si a debilitate vel paralysi nervorum opticorum oriatur, epispastica temporibus; electricitatis tam scintillae quam ictus; remedia quae totum corpus firmant, atque stimulant partesque affectas recte irritant, infusum valerianae silvestris, vel solum vel cum spiritu nitri dulci, aut cum liquore anodyno; arnica montana; cinchona; ferri praeparationes; sinapis semina; ammoniae carbonas; pulsatilla nigricans a grano uno ad duos ter vel quater de die; calomelas; antimonii praeparationes, praecipue tartarus emeticus refracta dosi. Errhina uti hydrargyrus vitriolatus cum pulveris glycyrrhizae octuplo commixtus, pulvis asari, et omnia quae muci copiosam secretionem, vel oculis lacrimationem cient, a nonnullis commendantur. Palpebrae partesque oculo proximae linimento saponaceo cum tinctura cantharidum, vel spiritu camphorato, oleo

cajeput etc. fricari debent; vapores ammoniae; capsici infusio oculo ipsi indita morbum profligare dicitur; vesicantia. Si a mensium cutisve eruptione repressa amaurosis nata, eandem idoneis remediis revocare oportet.

Heister, Diss. de amaurosi per salivationem curata. Altd. 1765.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. I. Epist. XIII.
Nothnagel, De amaurosi. Vid. Baldinger, Sylloge sup. cit. Tom. III.
Richter, Oper. chirurg. sup. cit. Tom. III. §. 420. seq.
Saint Yves, Maladies des yeux. 8. Amsterd. 1767. cap. XXVI. pag. 249. seq.
Scarpa, Malattie degli occhi sop. cit. cap. XIX. p. 243.
Trnka, Historia amauroseos omnis aevi observata etc. 8. Vien. 1781.

CAP. II. DYSECOEA.

CHARACTER.

Auditus imminutus vel abolitus.

CAUSAE.

Vitium organicum, uti est auris imperforatio vel congenita vel alio morbo indu-

cta; ulcera, polypi, vel auris excrescentiae fungosae; exostosis meatus auditorii; cerumen multum induratum; membranarum inflammatio, rigiditas, relaxatio; eustachii tuba obstructa, quae cognosci potest a causis antecedentibus, si sub valida expiratione pressionis sensus ad aurem non percipitur, et si aurium susurrus est; atonia vel paralysis nervi acustici; syphilis.

CURA.

Si a vitio organico proveniat immedicabilis est; si a nimia auris siccitate vel cerumine indurato, emollientia; aqua sive simplex sive saponata; olei instillatio: si ab inflammatione, sanguinis missio topica et alia remedia inflammationi aptata sunt adhibenda, et aër externus est excludendus: si ab eustachii tuba obstructa, gargarismata ex piretro vel sinapi sunt tentanda; injectiones per syringem; sternutatoria; ubi ex magno fragore melius audit, jubendum est, ut obturatis ore et naribus, aerem expiratum vi in eustachii tubam impellat, quo subito saepe auditus restituitur: si ab atonia vel paralysi membranae tympani, va-

pores aromatici in aurem immitti possunt; vapores ammoniacales, qui aliqua alcali volatilis drachma in aqua calida immissa fieri possunt; vesicantia ad nucham vel retro aures; stimulantia; volatilia uti spiritus vini camphorati, vel tincturae anodynae vel opii gossypio accepta et in aurem immissa; electricitas. In surditate quae a lue venerea oritur, hydrargyri praeparationes sunt utendae.

Boehmer, De morbis membranae tympani. 4.° Lips. 1780.
Haase, Diss. sistens auditus vitia surditatem etc. inducentia. Lips. 1782.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. I. Epist. XXIV. n. 48.
Scarpa, De structura fenestrae rotundae etc. 4.° Mutinae 1772.

ORD. II. APOCENOSES.

CHARACTER.

Fluxus sive sanguis sive humores alii, solito uberius profluens, sine pyrexia, impetuve fluidorum aucto.

CAP. I. ENURESIS, SEU URINAE INCONTINENTIA.

CHARACTER.

Urinae e vesica fluxus involuntarius, non dolens.

CAUSAE.

Vesicae sphincteris atonia vel paralysis, irritatio vel compressio; monstrosa vesicae conformatio; calculi in vesica; capitis laesiones; onania; prostratae vel urethrae et uteri vitia; ulcera vel excrescentiae fungosae vesicae; urina acris reddita; febres hyposthenicae; apoplexia, epilepsia, tussis ferina et haemorrhoides. Pueri sub somno profundo frequenter urinae incontinentia laborant: In gravidis ubi uterus gravidus vicinas comprimit partes, vel aliqua vis allata vel sub hysteria, idem observatur morbus. Senes vero sunt qui enuresi vexantur, in quibus musculorum relaxatio molestum et diuturnum urinae stillicidium inducit.

CURA.

Si atonia adsit vesicae, perinaei lavatione frigida, epispasticis ei admotis et tonicis internis, uti sunt adstringentia, cinchona, simaruba, tinctura cantharidum, ad guttas quindecim ad viginti in die; vesicantia ad os sacrum; electricitas; gas oxigenii inspiratio; suffumigia ex styrace, succino et similibus. Si ab acri urina producatur, blanda diuretica, mucilaginosa, oleum amygdalarum dulcium. Si ab irritatione nimis aucta vel compressione oriatur, remedia iis propria sunt administranda.

Desault, Oper. chirurg. sup. cit. vid. Tom. VI. Cap. VI.
Hoffmann, Oper. omn. sup. cit. vid. Supp. II. Sect. 2. pag. 445.
Ludwig, Inst. medic. clinicae sup. cit. §. 954. seq.
Morgagni, Op. sup. cit. Tom. II. Epist. XLII.
Portal, Cours d' anatom. medical. sup cit. pag. 424.
Troja, Malatt. delle vie urinarie sopr. cit.
Wolff, Diss. de urinae incontinentia. 4.° Jenae 1688.

ORD. III. EPISCHESES.

CHARACTER.

Excernendorum suppressiones.

CAP. I. ISCHURIA RENALIS.

CHARACTER.

Ischuria ex locali renum affectione cognoscitur, urinae suppressione absoluta; praegressa renum inflammatione, cum dolore vel molesto gravitatis sensu in renum regione, qui gressu, equitatione augetur et per ureteres et vesicam propagatur. Accedunt urinae suppressioni tenesmus, femoris stupor, nausea et vomitus, sine tumore hypogastrii vel ad mingendum stimulo; febris quae huic adsociatur ischuriae validissima est. Si a calculis renalibus oritur absque renum inflammatione, urina praecedit mucosa, floccosa vel sanguine tincta, parva in copia, cum vomitu vel vomendi conatu, testiculi adest retractio et cruris stupor; dolor vel nullus vel profundus cum ponderis sensu circa lumbos; sub motu ischuria augetur; febris lenta apparet si morbus diuturnus evadit. Supprimitur etiam urina in iis qui aliis morbis vexantur, adest nonnunquam urinae retentio in hystericis, hypochondriacis et iis qui morbis nervosis,

epilepsia, apoplexia et arthritide anomala laborant. Quae ischuria consensualis dici potest.

CAUSAE.

Nephritis; calculi; sanguis congrumatus vel pus in renum pelvi; morbosa contractio vel renum paralysis; cutis perfrigeratio; rheumatismus male solutus; cantharidum usus; viscerum abdominalium, praecipue peritonaei inflammatio.

CURA.

Si ab nephritide oriatur, remedia idonea sunt utenda quae aliubi recensentur; si a calculo, balneum tepidum; enemata emollientia; laxantia; diluentia; alvi lenis purgatio ex seminibus ricini; uvae ursi decoctum et alia superius memorata. Si a spastica contractione, eadem remedia conveniunt: Si ab sanguine congrumato, balneum tepidum; anodina; enemata etc. Si artuum paralysis, electricitas, epispastica et alia paralysi idonea.

CAP. II. ISCHURIA URETERICA.

CHARACTER.

Urinae suppressio absoluta; praegresso renum morbo, cum doloris vel molestiae sensu in quadam ureteris parte, et sine hypogastrii tumore vel ad mingendum stimulo. Causas easdem ut prior agnoscit, et eandem medendi rationem postulat.

CAP. III. ISCHURIA VESICALIS.

CHARACTER.

Urinae suppressio cum hypogastrii tumore, vesicae figuram primum referente, dolore ad cervicem vesicae vel ponderis sensu molesto, et ad mingendum stimulo. Pubis tumor, si diutius ischuria persistit, augetur, ut totum aliquando abdomen intumescat, ac in hydrope; alvus pertinaciter est adstricta, nam vesicae tumor intestinum rectum comprimit. Si urinae suppressio a

calculo ad collum vesicae delabente oritur, subitanea adest inter mingendum urinae suppressio cum pruritu ac penis dolore molestissimo, et ponderis sensu ad perinaeum; catheter intromissus obstaculum invenit, et exploratio vesicae digiti ope in anum immissi de calculi praesentia nos edocet.

CAUSAE.

Vesicae inflammatio; ulceratio, durities; fibrarum muscularium vel tunicarum vitia; calculi; sphincteris vesicae morbosa contractio; vesicae paralysis; ascarides et insectorum larvae in muco vesicae haerentes; vesica diutius distenta; sanguis grumosus, mucus vel pus circa vesicae collum; prostratae durities; scybala; flatus; abscessus; haemorrhoides; uterus gravidus, vel polypi in eo generati; uteri inflammatio.

CURA.

Si inflammationis signa adsint, sanguis est detrahendus, aliter non; balneum tepidum; enemata laxantia; olei tepidi injectio. Inflammatione subacta, pubis frictio cum camphora in oleo soluta; opiata: his nihil valentibus,

catheter immitti debet vel punctura vesicae: Si ab tunicarum vitio proveniat, hydrargyrus, cicuta et electricitas: si ab calculis, lithontriptica ut aqua kali puri, aqua mephitica alkalina, aqua calcis; soda aqua crystallorum privata, et in pillulas cum sapone redacta; acidum nitrosum dilutum; gas carbonicum; pareirae bravae infusum vinosum; enemata anodyna; lapis suillus; uva ursi; hydrargyrus muriatus mitis scilla conjunctus. Si a contractione morbosa vesicae venae sectio; balneum tepidum; enemata emollientia, et postea opiata. Si ab paralysi remedia ante recensita: si a vesica diutius distenta, applicationes frigidae hypogastrio sunt admovendae: si a sanguine grumoso, muco vel pure, balneum tepidum; enemata; opiata; si a graviditate, catheter uti debet; si ab aliis causis remedia antea memorata quae iis sunt idonea usurpanda sunt.

CAP. IV. ISCHURIA URETHRALIS.

CHARACTER.

Urinae suppressio cum tumore hypogastrii circumscripto, frequenti ad mingendum stimulo, et dolore in aliqua parte urethrae.

CAUSAE.

Perinaei tumor; calculus urethrae impactus; sanguis grumosus, mucus vel pus; urethrae inflammatio; strictura; carunculae; vermes in urethra; tumores ad collum vesicae; phymosis; tubercula syphilitica; haemorrhoides urethrae; scirrhus vel glandulae prostratae vitium.

CURA.

Causae remotae sunt amovendae; si ab urethrae inflammatione vel a calculo oriatur semicupium, fomenta, enemata emollientia, demulcentia, et dein opiata sunt utenda. His nihil valentibus, trahendus est calculus; si ab strictura, tinctura ferri muriati, in dosi guttarum decem omni horae sexta parte donec solvitur contractio, est utenda; aqua chalybeata; tinctura cantharidis. Plurimae aliae causae opem chirurgi postulant, urina arte est evacuanda modis propriis.

Ballonius, Oper. omn. sup. cit.
Commerc. liter. nor. sup. cit. an. 1733.

DESAULT, Oper. chirurg. sop. cit. Tom. VI. pag. 119.
. . . Traité des voies urinaires, etc. 8.° Paris 1798.
Hist. morb. Vratisl. sup. cit. pag. 351.
MORGAGNI, De sed. et caus. morb. sup. cit. Tom. II. Epist. XLI. Art. I.
PLOUCQUET, De ischuria cystica Tab. 1790. 8. Paris 1798.

ORD. IV. DIALYSES.

CHARACTER.

Solutio continui, visu, tactuve manifesta.

CAP. I. HERPES.

CHARACTER.

Vesiculae cuticulares, humore aqueo plenae, vel ulcuscula plurima, gregalia, pruriginosa, serpentia, nunc humida et in crustas albidas, nunc sicca in squamas furfuraceas, vel in pulverem farinaceum abeuntia.

Herpes farinosus seu furfuraceus mitissimum sistit morbum. Cutis materia albescente, farinam referente obtegitur, vel in squamulas furfuraceas anularis formae ex-

asperatur; leviter prurit ac rubet; ab una cutis parte per totam serpit cutis superficiem; squamulae augentur, et scalpendo decidunt ac certis temporibus iterum comparent.

Alterum genus ab *herpete crustaceo* efformatur. Cutis crassior est et durior; rubedo nascitur cum forti pruritu praecipue in facie aliisque corporis partibus; dein pustulae apparent exiguae, miliares, flavescentes quae ruptae ichorem mittunt et in crustas sordidas abeunt, et totam cutem deturpant. Digitis scalpta cute, vel per sudores decidunt crustae, ac rubor remanet cum molesto pruritu et sanguis nonnunquam profluit.

In *herpete pustuloso* cutis rubet, pustulae elevantur humore albo et purulento plenae, qui a pustulis ruptis effusus levissimam crustam vel squamosam pelliculam efformat; rodentes phlyctenae late se diffundunt et aliis pustulis originem praebent.

CAUSAE.

Haemorrhoidum vel habitualis profluvii suppressio; graviora animi pathemata; viscerum abdominalium vitia; sordes gastri-

cae; acrium esus, aut carnium nimis salitarum; lues venerea.

CURA.

In hujus morbi cura, interne usurpantur solani dulcamarae, trifolii fibrini, fumariae officinalis decocta; acidum sulphuricum; aqua calcis; decoctum ulmi vel sarsaeparillae compositum; tinctura veratri; tinctura cantharidum; pillulae calomelanos compositae; flores sulphuris, vel aquae minerales sulphurosae; antimonii praeparationes; jus viperinum: si signa gastricae saburrae adsint purgantia lenia; aloe; rhabarbarum; mercurius dulcis; serum lactis; clysmata emollientia. Externe sunt adhibenda balnea tepida; balnea sulphurea vel marina; inunctiones cum unguento sulphureo, ex axungia et sulphuris floribus parato, sed in herpete furfuraceo inveterato unguentum cum sulphuro potassae seu hepate sulphuris compositum efficacius erit remedium; ulcera sunt inungenda, unguento hydrargyri nitrati, vel acido sulphurico octuplo ponderis unguenti adipis suillae commixto, vel sunt lavanda ferri vitriolati solutione vel potassae sulphuratae lotione.

Alibert, Op. sup. cit. §. 198. pag. 79. seq.
Campfens, Diss. de herpete. Duisb. 1802.
Frank, Epit. sup. cit. Lib. IV.
Lorry, De morbis cutaneis. 4. Paris.
Roussel, De variis herpetis speciebus. 8. Cadomi 1779.

CAP. II. TINEA.

CHARACTER.

In cute capillata ad radices capillorum ulcuscula, humorem in crustam albam, friabilem abeuntem, fundentia.

Tinea favosa tuberculis distinguitur in omni capitis parte ortis, apice albo et foveola depresso, gregatim inter se junctis, ita ut mellis favum efforment; digitis pressa vel sponte saniem effundunt albo-flavescentem, et in squamulas crustaceas grisei coloris abeunt. Caput acerrime foetet; pruritus ingens ad scalpendum aegrum impellit, unde dolor acerbus oritur; macies; facies lurida et pallida evadit, et nonnunquam febris hectica apparet.

Tinea granulata humida est, sed crustae exigua efformant tubercula sive grana grisei aut lividi coloris, irregularia, quae foveola illa carent, quae in praecedenti specie observatur.

In *tinea furfuracea* crustae haud apparent, sed squamulae furfuraceae, albescentes, plus minusve tenues, modo humidae capillis humore quodam glutinoso adherent, modo siccae et friabiles facile decidunt. Pruritum excitat haec species vix tolerandum, unde aeger scalptu squamas evellit, et cutis remanet nuda, rubra et nitida.

Tinea mucosa incipit vesiculis ad capillorum radices, densissimis, quae nonnunquam supercilia et mentum, brachia et femora attingunt; crustae efficiuntur flavae, quae decidunt; materie mucosa scatent mellis corrupti formam habente quae capillos inter se agglutinat. Aliquando vesiculae humorem effluunt acrem, et cito in ulcera totum fere caput obsidentia abeunt, et decidunt capilli; aeger irrequietus, pallidus, macilentus, male continuo se habet, vesiculas scalpit et caput cruentat, tabe conficitur, ac si tinea recedit in anasarcam vel in alium hydropem incidit.

CAUSAE.

Alimenta nimis dura et prava; immunditia; habitatio humida et sordida; animi pathemata.

CURA.

Capitis rasura; balneum calidum; fontanellae; hydrargyri nitrati unguentum; pomata oxygenata Aliony; gummi ammoniaci in aceto solutio; emplastrum picis nigrae; solutio potassae sulphuratae in proportione drachmarum duarum potassae ad aquae libram; extractum cicutae interne et ejusdem decoctum pro usu externo; nuper unguentum ex calce et oleo amygdalarum dulcium compositum summo cum fructu usurpatum fuit.

Alibert, Oper. sup. cit. Sect. III.
Gallot, Recherches sur la teigne etc. 8.° Paris 1802.
Memoir. dela societé medicale d'emulation. 8.° Paris Tom. I. pag. 230.
Murray, De medendi tinea capitis ratione paralipomene. 4.° Gotting. 1782.
Raymond, Des maladies qu'il est dangereux de guerir. 8.° Avign. 1757.

CAP. III. SCABIES.

CHARACTER.

Pustulae et ulcuscula lecti calore valde pruriginosa, contagiosa, digitos internos, carpos artusque infestantia.

SYMPTOMATA.

Hoc cutis vitium vel siccum vel humidum est. Scabies pruritu molesto juncturarum incipit; cutis dura et rubicunda est; pustulae oriuntur exiguae quae noctu, calore externo, sub stragulis aut post alimenta nimis irritantia pruriunt, scalptae humorem effundunt et exulcerantur; in ulceribus insecta, ex acarorum familia, nidulantur et ovula deponunt; manus et crurum juncturae rimulis exasperantur, et tument; pustulae crustis flavescentibus obducuntur, decidunt et maculas fusco-rubras relinquunt. Scabies modo ad carpum, axillas et femora diffunditur, modo totam occupat cutim, sola facie excepta; odor singularis e corpore manat, vultus pallet, membra extenuantur, et appetitus magnopere augetur. In *sicca* cutis arida crustas parvas, subfuscas efformat, nec sanies effunditur, brachia potius et crura quam digitos infestat; pruritus insignis, nec scalpendo solatium adducitur; gravior et pertinacior est morbus, qui senes ut plurimum afficit, et facile hecticam febrim et marasmum inducit.

CAUSAE.

Cutis immundities in orphanotropheis, nosocomiis et habitationibus humidis et depressis; lochiorum retentio; haemorrhoides vel menstrua suppressa; febres diuturnae, praesertim quartanae; aëris et aquarum mutatio; victus viscidus et crudus: vita ignava. Pueri et puellae ante pubertatis tempus huic morbo sunt magis obnoxiae, praecipue quae montuosa incolunt loca.

PROGNOSIS.

Scabies diuturnum efficit morbum qui nullae parcit aetati, et si cum aliis complicatur affectibus haud est periculi expers. Ex repulsa vel repressa scabie quamplurima oriuntur haud parvi momenti mala, ex hoc originem ducunt ulcera prava et dolentissima oris, dolores osteocopi, tumores glandularum, pulmonum vitia, catarrhi suffocativi, chlorosis, asthmata, hysteria, amaurosis, articulorum hydropes, febres continuae, viscerum abdominalium praecipue ventriculi inflammationes, apoplexiae, insaniae et alii propullulant morbi post ineptam scabiei curationem.

CURA.

Indicatio curatoria remedia exigit tam interna quam externa. Morbi initio in plethoricis, praecipue si respiratio sit laesa venae sectio est praemittenda, sed cave ne nimium sanguinis missioni indulgeas, scabiei enim eruptionem intus convertere potest; purgantia lenia, uti rhabarbarum, manna, tamarindi etc.; antimonii praeparationes; flores sulphuris ad scrupulum semis vel ultra; aquae sulphureae; acidum nitricum vel sulphuricum dilutum; calomelanos pauca grana quotidie omni die praecipue in syphilitica; decoctum ulmi, guajaci vel solani dulcamarae; serum lactis: externe adhibenda sunt, frictio cum unguento sulphuris, vel cum unguento ex axungia, acido nitrico et sulphure parato; sulphuris vapores; balnea tepida, vel ex aqua in qua sulphuris sit hepar solutum; balnea marina; lavatio corporis partium affectarum arsenici vel hydrargyri muriati solutione; munditīes summa; in diuturna frictio cum unguento mercuriali. Scabies intempestive retropulsa erit revocanda, emeticis refracta

dosi, emulsione camphorata, tinctura cantharidum, calce sulphurata, vesicantibus, electricitate, frictione linteis paulum asperis, nova infectione studio facta.

Alberti, De scabie. 4.° Hal. 1718.
Autenrieth, Diss. de morbis ex scabie oriundis etc. Tubing. 1807.
Bonomo, Diss. sulla rogna. Vid. Mem. di Medicin. 8.° Milan. 1801. Tom. 3. p. 137.
Hildebrandt, De methodo verae scabiei medendi, ratione et usu comprobata. Goett. 1796.
Krause, De scabie humani corporis. 8.° Lips. 1779.
Levi, De varia scabiei indole. 4.° Gotting. 1790.
Ludwig, Medicin. clinic. sup. cit. p. 1. cap. IV. §. 511. seq.
Monteggia, Oper. sup. cit. Tom. VI. p. 40 seq.
Morgagni, Oper. sup. cit. Tom. III. Epist. LV.
Sprengel, Inst. medic. sup. cit. Tom. IV. Lib. III. cap. IX. §. 358. seq.
Stoll, Praelect. sup. cit T. I. pag. 279. II. p. 439.
Vogel Aug., Praelect. sup. cit. Tom. II. §. 698. seq.
Vid. etiam Op. sup. cit. Bertrandi, Bell, Frank etc.

FINIS.

INDEX.

PRAEFATIO.

Nemo erit qui non videat quantam medicinae utilitatem afferat, necessaria praescribendi simplicitas, et medicamentorum concinnandorum elegantia. Polypharmacia a medicis esse damnanda videtur, non solum enim dubia vel superflua continet, sed justum de remediorum viribus judicium difficile reddit. Quamobrem medicinae tironibus formam praescribendi concinnam suppeditare existimavi; formulas utilissimas ex multiplicibus dispensatoriis collegi; remedia ex effectibus eorum simplicissimis et constantissimis distinxi. Remediorum genera et nomina magis usitata esse retinenda censui, ut medicis expeditum et minus incertum ordinem exhiberem; inter tot neotericorum sententias, tanta est in materia medica confu-

sio ut vix aliquid de vera medicamentorum facultate referri possit, quilibet enim eorum vim ex propria sententia potius quam ab experientia eruere conatur. Divisionem remediorum nuper a clarissimis medicis excogitatam haud sum secutus, nam eorum doctrina de medicamentorum viribus et modo quo humano corpori prosunt, latet usque adhuc, et mihi haud perspicue innotescere fateor.

Praeparata et composita a Pharmacopea Generali Clariss. Brugnatelli, et ex apparatu Medicaminum Clariss. Marabelli sunt excerpta.

MEDICAMENTA

Tam simplicia quam praeparata quae seorsim exhiberi possunt.

(Duncan Edinb. Dyspen.)

Acetum.

	dos. min.	med.	extr.
Acetum scilliticum . .	dr. j.	dr. ij.	unc. ss.
Acidum benzoicum . .	gt. x.	xxxv.	dr. ss.
. . . muriaticum . .	gt. x.	xx.	xl.
. . . nitrosum . .	gt. v.	x.	xx.
. . . succinicum . .	gt. v.	x.	sc. j.
. . sulphuricum dilut.	gt. xx.	sc. j.	dr. ss.
Aconiti napelli pulv. .	gr. j.	ij.	v.
. . . extractum . .	gr. 1/2	iij.	v.
Aether sulphuricus . .	gt. x.	xxx.	lx.
Aloe socot.	gr. v.	sc. j.	dr. j.
Althaea			
Alumen	gr. iij.	xij.	dr. j.
Angusturae cortex . .	gr. x.	sc. j.	
Arnicae montanae herb.	gr. v.	x.	xv.
Assa foetida	gr. viij.	sc. j.	dr. j.
AstragalusExcap.in decoct.	dr. ij.	unc. ss.	
Balsamum Copaiva . .	gt. xv.	xxx.	
. . . Peruvianum .	gt. xv.	xxx.	
Bituminis petrol. oleum	gt. x.	xxx.	
Camphora	gr. iij.	x.	sc. j.
. . . emulsio . . .	unc. ss.	j.	ij.
Canellae albae cortex .	gr. xv.	sc. j.	sc. ij.
Capsici annui fructus .	gr. iij.	v.	x.
Cardamines prat. flores	dr. ss.	dr. j.	
Cari Carui semina . .	gt. x.	sc. j.	dr. j.
Cassiae fistulae pulpa .	unc. ss.	unc. j.	unc. ij.

	dos. min.	*med.*	*extr.*
Castoreum rossic. . . .	gr. x.	xv.	sc. j.
. . . tinctura . . .	dr. ss.	dr. j.	dr. ij.
Chamaemeli flores . . .	gr. x.	sc. j.	dr. j.
Cochlear. Off. herbae succ.	unc. j.	unc. iij.	
Colchici Autumn. radix.	gr. ss.	j.	iij.
. . . syrupus . . .	dr. j.	dr. iij.	unc. j.
. . . oxymel . . .	dr. ij.	ij.	unc. ss.
Colombi radix	gr. x.	xv.	sc. j.
Conii maculati folia. .	gr. j.	iij.	jv.
. . . . . extractum .	gr. 1/2	jss.	iij.
Cortex Peruvianus . .	sc. j.	sc. ij.	dr. j.
. . . decoctum . .	unc. j.	ij.	iv.
. . . tinctura . . .	dr. j.	ij.	
. . . extractum . .	gr. v.	sc. j.	sc. ij.
Daphnes mezer. rad. cort.	gr. j.	v.	x.
. . . decoctum . .	unc. iij.	vj.	
Dulcamara in decoct. .	dr. ij.	unc. ss.	unc. jss.
Digitalis purpureae fol.	gr. ss.	ij.	iv.
. . . infusum aquos.	dr. iij.	unc. ss.	unc. j.
Ferri limatura . . .	gr. iij.	x.	sc. j.
Gentianae luteae radix .	sc. j.	sc. ij.	dr. j.
. . . extractum . .	sc. j.	sc. ij.	sc. iv.
Gratiolae offic. herb. .	gr. viij.	xv.	sc. j.
Gummi Ammoniac. . .	sc. j.	sc. ij.	dr. j.
. . . arabicum . .	sc. j.	dr. j.	dr. ij.
Gummi Guajacum . .	gr. x.	sc. j.	dr. j.
. . . tinctura . . .	dr. ij.	unc. ss.	
Hellebori nigri radix .	gr. x.	xv.	sc. j.
. . . extractum . .	gr. v.	viij.	x.
Hyoscyami nigri herba, semen	gr. ij.	iij.	viij.
. . . extractum . .	gr. j.	ij.	v.
Jalapii radix	gr. x.	sc. j.	dr. j.
. . . extractum . .	gr. v.	x.	sc. j.

	dos. min.	med.	extr.
Ipecacuanhae radix.			
. . . ad naus. ciendam	gr. j.	ij.	iij.
. . . pro emetico	gr. x.	xv.	sc. j.
Juniperi baccae . . .	gr. x.	sc. j.	sc. ij.
. . . oleum . . .	gt. ij.	v.	x.
Kino	gr. x.	xv.	sc. j.
Lauri Cinnamomi cortex	gr. v.	viij.	sc. j.
. . . Aqua	unc. ss.	unc. ij.	unc. iij.
. . . Aqua spirit. . .	dr. j.	unc. ss.	unc. j.
. . . Oleum	gt. j.	iij.	v.
Lini semen in infus. .	unc. j.		
. . oleum pro clister.	unc. iij.	vj.	
Lobelia syphilit. in decoct.	unc. ss.	j.	
. . . pulvis cum lacte	gr. xv.	sc. j.	
Macis	gr. x.	sc. j.	dr. ss.
Magnesia alba	sc. j.	sc. ij.	dr. j.
Meloes vesicatoriae pulv.	gr. ss.	j.	
. . . tinctura . . .	gt. x.	xv.	xx.
Moschus	gr. j.	viij.	sc. j.
. . . tinctura . . .	dr. j.	unc. ss.	
Myrrha	gr. x.	sc. j.	sc. ij.
. . . tinctura . . .	gt. xx.	xxx.	dr. j.
Nitrum	gr. iij.	x.	sc. j.
Nux moschata	gr. jv.	x.	sc. j.
. . . syrupus . . .	dr. j.	unc. ss.	unc. j.
Nux vomica	gr. ij.	v.	viij.
Oleum animale Dippellii	gt. x.	xx.	xl.
. . . Cajeput . . .	gt. vj.	viij.	xij.
. . . olivarum . . .	dr. ij.	unc. j.	
Opium	gr. j.	iij.	vj.
. . . syrup. e meconio	dr. j.	unc. ss.	unc. jss.
. . . tinctura . . .	gt. xx.	xxv.	xl.
Oxalis acetosellae succus	unc. ss.	unc. j.	

	dos. min.	med.	extr.
Piperis nigri baccae . .	gr. v.	xij.	sc. j.
Polypodii filic. mar. rad.	dr. j.	ij.	iij.
Quercus rob. cortex . .	gr. xvi.	sc. j.	dr. ss.
Raphani rusticani radix	sc. j.	dr. ss.	sc. ij.
Rhabarbarum	gr. x.	dr. ss.	dr. j.
. . . . . infusum . .	unc. ss.	unc. j.	
. . . . . tinctura vinos.	unc. ss.	j.	ij.
Rhi toxicodendron fol.	gr. ss.	j.	ij.
. . . extractum . . .	gr. 1/3	gr. j.	iij.
Rhi radicans	gr. ss.	ij.	v.
. . . extractum . . .	gr. 1/3	j.	iij.
Ricini oleum express. .	unc. ss.	unc. j.	jss.
Sal ammoniac. . . .	dr. ij.	dr. iij.	
. . . Cathart. Glaub. .	dr. iij.	dr. vj.	unc. jss.
. . . amarus	dr. iij.	dr. vj.	unc. jss.
. . . cornu cervi . . .	gr. v.	x.	sc. j.
Sapo Venetus	sc. j.	dr. j.	unc. ss.
. . Amigdalinus . .	sc. j.	dr. j.	unc. j.
Sarsaparillae radix . .	sc. j.	dr. j.	dr. ij.
. . . . decoctum . . .	unc. jv.	lb. ss.	
Scammonium	gr. v.	x.	xv.
. . . electuarium . .	sc. j.	dr. j.	dr. ij.
Scilla recens	gr. v.	xv.	dr. ss.
. . exsiccata	gr. j.	iij.	viij.
. . acetum scilliticum	dr. j.	dr. ij.	unc. ss.
. . oxymel scilliticum	dr. j.	unc. ss.	unc. iij.
. . syrupus	dr. j.	ij.	iij.
. . pilulae	gr. x.	xv.	sc. j.
Sennae folia	sc. j.	sc. ij.	dr. j.
. . . infusum comm.	unc. j.	ij.	jv.
. . . tinctura . . .	unc. ss.	unc. j.	unc. jss.
Serpentaria Virg. . . .	gr. x.	sc. j.	dr. j.
Sinapis semen	dr. ij.	unc. ss.	

	dos. min.	med.	extr.
Sinapinum serum . .	unc. iij.	jv.	v.
Stanni pulv. et limat. .	dr. j.	dr. ij.	
Sulphur	gr. xv.	sc. ij.	dr. ss.
Tamarindi fructus . .	unc. j.	unc. jss.	unc. ij.
Tartarum emeticum . .	gr. j.	ij.	vj.
. . . solubile . . .	dr. j.	dr. ij.	unc. ss.
. . . vitriolatum . .	dr. j.	dr. ij.	unc. ss.
Terra Japonica . . .	sc. j.	sc. ij.	dr. j.
Terebenthina Venet. .	sc. j.	dr. j.	dr. ijss.
. . . in clystere . .	unc. ss.	unc. j.	
Ulmi campest. radix . .	sc. j.	dr. j.	
. . . decoctum . . .	unc. jv.	lb. ss.	
Uvae ursi fol. . . .	sc. j.	sc. ij.	dr. ss.
Valerianae silvestr. rad.	sc. j.	dr. j.	dr. ij.
. . . tinctura . . .	dr. ij.	iij.	unc. ss.
. . . extractum . . .	dr. j.	dr. ij.	
Veratri albi radix . .	gr. v.	sc. j.	
Vinum rubrum . . .			
. . . album			
. . . malacense . .			
Winteræ Aromat. cortex.	gr. x.	xv.	sc. j.
Zodoaria	gr. x.	dr. ss.	dr. j.
Zibetha	gr. ij.	viij.	sc. j.
Ziginber	gr. v.	x.	xv.

FORMULAE MEDICAMENTORUM.

ADSTRINGENTIA.

Alumen.

℞. Alum. gr. xv.
Conserv. ros. sc. j.
Syrup. e cort. aurant. q. s. *f. bolus.*

℞. Alum.
Terr. japon. āā p. aeq.
f. pulv. dos. sc. j.

Terra Japonica.

℞. Terr. japon. unc. ss.
Aq. font. lb. j. coq. ad unc. vj. *Depur. per subsid. add.*
Aq. cinnam. spirit. unc. ij.
Syrup. e mecon. unc. j. *dos.* unc. j.

℞. Terr. japon. sc. ij.
Aq. Cinn. sim. unc. jss.
Syrup. simpl. dr. j. *f. haustus.*

℞. Terr. japon. sc. ij.
Syrup. simpl. q. s. *f. bolus.*

Tormentilla.

℞. Tormentill. rad. pulv. dr. j.
Syrup. rosar. q. s. *f. bolus.*

Sulphas zinci, seu vitriolum album.

℞. Vitriol. alb. sc. ij.
Aq. ros. lb. j.
Olei vitriol. gt. x. *f. injectio.*

℞. Vitr. alb. gr. ij. - iv.
Aq. ros. unc. j. *f. Collirium*.

Sulphas Cupri, seu vitriolum coeruleum.

℞. Vitr. coerul. gr. x.
Aq. cinnam. simpl. lb. j. *f. tinctura, dos. cochl.* j.

℞. Vitr. caerul. gr. x.
Aq. ros. unc. iv. *f. injectio.*

Solutio sulphatis Cupri Comp. seù Tinctura arsenicalis Fowler.

℞. Arsenic. alb. subtilis. pul.
Kali pp. ana gr. 64.
Aq. font. distill. lb. ss. *Immittantur in ampullam florentinam, qua in balneo arenae posita, aqua lente ebulliat, donec arsenicum perfecte solutum fuerit. Deinde solutioni frigidae adde.*
Spirit. Lavend. compos. unc. ss.
Aq. font. distill. lb. ss. *plus vel minus, adeo ut solutionis mensura libra una accurata sit, vel potius pondere unciarum quindecim cum dimidia.*
Dosis pueris gt. v.—vij. Adultis gt. xij.—xv. in aquae unc. iij. *ter in die.*

℞. Serum Aluminosum.
Seorsim exhibend. Dos. unc. iv. *pro re nata.*

Tinctura Japonica.

℞. Tinct. Japon. dr. ij.
Aq. melis. simpl. unc. jss.
Tinct. Thebaic. gt. xv.
Syrup. citr. dr. j. *f. haustus.*

Gargarismata adstringentia.

℞. Alum. unc. ij.
Tinct. rosar. lb. j.
Mel. rosac. dr. j.-unc. ij. *f. gargarism.*

℞. Cort. quer. unc. j.
Vini rubr. unc. xvj.
Alum. crud. dr. ij. *Digere per aliquod tempus; cola pro usu externo.*

℞. Cort. querc. unc. j.
Coque in Aq. font. q. s. colaturae lb. ij.
Colat. adde
Alum. dr. j.
Spirit. vini unc. j. *f. gargarisma.*

℞. Borac. pur. unc. j.
Solve in aq. font. fervent. lb. j.
Adde Mell. depur. unc. ij. *f. gasgaris.*

ANTIPHLOGISTICA.

Acetum.

℞. Aq. hordeat. unc. ij.
Aceti unc. j.
Mel. rosac. unc. ij. *f. gargarism.*

Decocta antiphlogistica.

℞. Decoct. hord. lb. ij.
Nitri puri dr. j.
Syrup. simplic. unc. j. *pro potu usitat.*

℞. Aquae tepid. lb. ij.
Succ. Aurant. unc. j.
Syrup. e cort. aurant. unc. jss. *pro potu usitat.*

Haustus antiphlogisticus.

℞. Aq. distill. lauro-cerasi gutt. vj.
Aq. font. distill. unc. ij. *f. haust.*

℞. Acid. prussici gutt. vj.
Aq. font. distill. unc. ij. *f. haust.*

℞. Aq. distill. amygdalar. amar. dr. j.
Aq. font. distill. unc. iij. *f. haust.*

℞. Kali praepar. dr. j.
Succ. limon. unc. ss.
Aq. tot. citri unc. iij.
Aq. font. unc. vj.
Syrup. simpl. dr. j. *f. haust.*

Enemata antiphlogistica.

℞. Aq. hordeat. unc. x.
Nitri dr. j.
Mellis unc. j. *f. enema.*

℞. Malvae decoct. unc. x.
Olei lini unc. j. *f. enema.*

Potio antiphlogistica.

℞. Crem. tart.
Nitri pur. āā dr. iij.
Aquae fontis unc. vj.
Succi citr. recent. unc. ss.
Syrup. citr. unc. j. *f. haust. ad omne bihorium cochleare unum.*

Pulvis resolvens.

℞. Cremor. tart. pulv. unc. ss.
Tart. emet. gr. ji.
m. et divid. in part. aequal. n. vj.
sumenda una singulis binis horis.

Remedia quae varias secretiones adaugent.

Purgantia cathartica.

Aloe.

℞. Aloes socot. dr. j.
Sapon. dur. dr. j.
Syrup. q. s. b. *f. pilulae.* Dos. sc. ss.

Cassia fistularis.

℞. Cassiae fistul. pulp. unc. ij.
Seri lactis lb. j. *solv. et cola pro tribus dosib. singulis horis propinand.*

Manna.

℞. Mannae unc. j.
Aq. fervent. unc. v.
Tart. solub. dr. j—dr. iij. *f. haustus.*

℞. Mannae.
Ol. amygd. āā unc. ss.
Vitel. ov. q. s. *terantur;*
Sal. cathart. amar. (in aq. fervent. unc. ij. solut.) unc. ss. *f. haustus.*

Tamarindi.

℞. Tamarind. unc. ij.
Sennae fol. dr. ij. *coque* in aquae font. lb. jss. ad lb. j. et cola. *Dosis cochl.* iij. *singulis horis sumend.*

℞. Tamarind. unc. j. *coque* in seri lact. unc. viij. *Colaturae adde.*
Mannae unc. ij. *per vices sumend.*

Senna.

℞. Sennae fol. dr. ij.
Aq. font. unc. x. coque ad unc. vj.
cola et adde.
Sacch. alb. dr. ij. *dosis* unc. j. *omni hora, donec alvus fuerit soluta.*

℞. Sennae fol. sc. j.
Sacch. alb. gr. x.
Tart. vitriol. gr. x. *f. pulvis pro dosi.*

Jalapium.

℞. Jalap. pulv. gr. xxv.
Syrup. simpl. q. s. *f. bolus.*

Rhabarbarum.

℞. Rhabarb. pulv. sc. j.
Syrup. simpl. q. s. *f. bolus.*

℞. Rhabarb. sc. j.
Jalap. gr. v.
Aq. fontan. unc. j.
Syrup. simpl. dr. j. *f. haustus.*

Infusum amarum purgans.

℞. Inf. amar. purg. unc. ij.
Tinct. sennae dr. j. *f. haustus.*

Potio laxans.

℞. Sal. amar. unc. jss.
Mannae elect. unc. j.
Solv. in aq. unc. viij. *f. haustus.*

℞. Crem. tart. dr. iij. *solve* in aquae fervent. unc. vj. *adde.*
Mannae unc. ij. *et cola. Per vices sumend.*

℞. Crem. tart.
Flor. sulph. āā unc. j.
Mell. q. s. *f. elect.*

℞. Sal. Cathart. Amar. unc. j.
Solve in aq. Fervent. unc. viij.
Dos. cochl. ij. *omni hora donec solvatur alvus.*

℞. Sal. Cathart. Glaub. unc. j.
Aq. fervent. unc. viij. *per vices sumend.*

℞. Rad. rhabarb. dr. j.
Folior. sennae dr. ij.
Sal. amar. unc. ss. *Infunde in aq. fervent. q. s., colaturae* unc. vj. solve
Mannae elect. unc. j. *per vices sumend.*

PURGANTIA DRASTICA.

Cucumis Colocynthis.

℞. Cucum. Colocynth. gr. 1/2.
Conserv. rosar. gr. viij. *f. bolus.*

℞. Cucum. Colocynth. fruct. gr. xx.
Decoct. malv. unc. viij. *f. enema.*

Gambogia Gutta, seu Gummi gutta.

℞. Gumm. gutt. gr. iij. — vj.
Sacch. alb. sc. j. *f. pulvis.*

℞. Gumm. gutt. gr. x.
Calomel. gr. iij.
Syrup. simpl. q. s. *f. bolus.*

Ramnus Catharticus vulgo Spina Cervina.

℞. Rhamn. Cathart. bacc. dr. ij.
F. decot. in s. q.
Aq. font. Colat. lb. j. *Dos.* unc. ij. — iij.

℞. Rhamn. Cathart. syrup. unc. ss.
Aq. melis. vulg. unc. ij. *f. haustus*.

Scammonium.

℞. Scammon. gr. v.
Sacch. alb. sc. j. *f. p.*

℞. Scammon.
Gummi Guajac. āā sc. j.
Solv. vitel. ovi
Adde
Aq. fontan. unc. ij.
Syrup. ros. sc. j. *f. haustus Dos.* unc. ss.

℞. Scammon.
Extract. Jalap. āā unc. ij.
Amom. Zingib. unc. ss. *Tere separat.*
m. f. pulvis. Dos. gr. x. — xv.

℞. Scammon. sc. vj.
Extract. Jalap.
Aloes socot. āā unc. ss.
Amom. Zingib. unc. ss. *Tere separatim*
m. f. pulvis. Dos. gr. x. — xv.

℞. Scammon. unc. ss.
Calomel.
Sacch. alb. āā dr. ij. *tere separat.*
f. pulv. Dos. gr. x. — sc. j.

℞. Electuar. e Scammon. sc. ss. — j.

DEMULCENTIA.

Althaea.

℞. Althaea rad. unc. ij. *coque* ex
Aq. font. lb. iij. ad ij. *adde*
Syrup. ex succ. limon. unc. ij.

Amygdalae dulces.

℞. Amygd. dulc. n. xv.
Ol. amygdal. unc. j.
Gumm. arab.
Sacch. alb. āā dr. ij.
Aq. font. unc. viij. *f. emuls.*

Caricae.

℞. Caricar.
Uvar. pass.
Alth. rad. āā unc. j.
Glycyrrhizae dr. ij.
Aq. bullient. lb. ij. *Infunde et cola:*

Gummi arabicum.

℞. Gum. arab. dr. ij. *Coque* in
Aq. hord. lb. ij. *adde*
Syrup. e succ. Limon unc. jss. *pro potu*.

℞. Aq. hord. lb. ij.
Mucilag. Gumm. arab. unc. j. *f. enema.*

Mucilago sem. Cydoniorum.

℞. Mucil. sem. cydon. unc. ss.
Mel. rosac. unc. jss.
Syrup. e meconio unc. j. *f. linctus*.

Emulsio oleosa.

℞. Ol. Amygdal. unc. j.
Gumm. arab. dr. j.
Syrup. Citr. unc. ss. *diu tritis adde:*
Aq. tot. citri unc. viij. *f. mixtura.*

Diaphoretica.

Ipecacuanha.

℞. Ipecac. gr. j.
Conserv. rosar. sc. j. *f. bolus.*

Tartarus emeticus.

℞. Tart. emet. gr. j.
Aq. distill. unc. jss. *f. haustus.*

℞. Tart. emet. gr. j.
Conserv. rosar. sc. j. *f. bolus.*

℞. Tart. emet. gr. ij.
Magn. alb. sc. ss., *quamoptime terantur* ut *f. pulv. subtilissimus.* Dosis gr. iv. ad xvj.

Sal neuter.

℞. Sal. Absint. vel tart. sc. j.
Succ. limon. unc. ss.
Aq. pur. unc. jss.
Syrup. simpl. unc. j. *f. haustus.*

Haustus diaphoreticus.

℞. Spirit. Minder.
Inf. flor. samb. āā unc. iij.
Oximell. simpl. unc. j. *f. haustus.*

Pulvis Doweri.

℞. Pulv. tart. vitriol. dr. iij.
Opii puri
Rad. Ipecacuanh. āā sc. j. *diu terendo fiat pulv. subt.* Dos. gr. v. — xij.

Sulphur stibiatum citreum seu sulphur auratum antimonii.

℞. Sulph. aurat. Antimon. gr. v.
Pulv. rad. Ipecacuan.
Sacch. alb. āā gr. xv. *f. pulvis. Dos.* gr. iij. — vj.

℞. Sulph. aurat. Antim. gr. j.
Sacch. alb. sc. j. *f. pulvis.*

℞. Sulph. aurat. antim.
Tart. vitriol. ana dr. ss.
Carbonat. calc. praep. dr. ss. *f. pulvis.* *Dos.* sc. j.

DIAPHORETICA STIMULANTIA.

Camphora.

℞. Camphor. ras. gr. viij.
Gumm. arab. sc. j.
Syrup. simpl. q. s. *f. bolus.*

℞. Camphor. gr. iij.
Sacc. alb. dr. j.
Gumm. arab. sc. j. *diu tritis adde*
Aq. simpl. unc. jss. *f. haustus.*

℞. Camphor. dr. ij.
Amygdal. dul. excort. unc. ss. *f. pilulae. Dos.* sc. j. — dr. ss.

Guajacum.

℞. Guajac. gum.
Conserv. ros. āā sc. j. *f. bolus.*

℞. Guajac. gum. (vitell. ov. solut.) sc. j.
Aq. menth. vulgar. dr. ij.
Sal. volat. corn. cerv. gr. v.
Syrup. simpl. unc. j. *f. haustus.*

Daphnes mezereon.

℞. Daphn. mezer. rad. pul. unc. iij.
Aq. pur. lb. vj. *coque leni igne ad tertias et cola. Dosis* unc. vj. *quater in die.*

Sarsaparilla.

℞. Sarsaparill. rad. unc. iij.
Aq. pur. lb. vj. *Coq. leni igne ad tertias et cola. Dosis* unc. viij. *quater de die.*

Moschus.

℞. Mosch. gr. x.
Conserv. rosar. sc. j. *f. bolus.*

DIURETICA.

Colchicum.

℞. Colchic. autum. rad. rec. unc. j.
Aceti lb. j. *Digere lento igne per* 48. *horas et cola.*

℞. Acet. colch. lb. j.
Mell. pur. lb. ij. *misce et leni igne saepe agitando cochl. ligneo, coq. ad mellis consistentiam.*
Oxymell. simp. dr. ss. — j. *in vehiculo dilut.*

Digitalis purpurea.

℞. Fol. recent. digit. purp. unc. iij.
Coque in aq. font. lb. jss.
Colat. unc. ix. *Adde*
Aq. juniperi
Syrup. aurant. āā unc. jss.
Dos. omni quatrihorio cochl. ij.

℞. Herb. digit. purp. siccae sc. j.
Coque in s. q. aq. font. colat. lb. j.
Adde
Syrup. aurant. unc. j.
Dos. cochl. ij. *omni bihorio.*

℞. Pulv. herb. digit. purp. gr. j. — ij.
Sacch. alb. sc. j. *f. pulvis. Dentur dos. tales tres, vel quatuor in die.*

Nitrum.

℞. Nitr. purif. sc. ij.
Aq. tepid. lb. ij.
Syrup. simpl. unc. j. *pro potu.*

Oleum Terebinthinae.

℞. Ol. terebinth. gutt. x.
Oxymel. scillit. sc. j.
Extract. chamaem. q. s. *f. bolus.*

Balsamum Copaive.

℞. Balsam. Copaiv. gt. xv.
Emuls. gum. arab. unc. j.
Aq. puleg. unc. j. *f. haustus.*

Pareira Brava.

℞. Par. brav. pulv. unc. ss.
Vin. opt. lb. ij. *Infunde frigide per* 24. *hor. Dos.* unc. jss.

Scilla.

℞. Scill. rad. exsiccat. gr. jv.
Sap. dur. sc. j. *f. bolus.*

℞. Scill. rad. exsiccat. gr. iv.
Conserv. rosar. q. s. *f. bolus.*

Scilla cum Calomelano.

℞. Merc. dulc. gr. vj.
Scill. Marin. gr. iij.
Extract. chamomil. dr. j. *f. pilulae.*
N. xviij. Dent. ij. — iij. *bis vel ter in die;*

Mixtura Scillitica.

℞. Acet. Scillit. unc. j.
Aq. tot. citr. unc. iiij.
Syrup. simpl. unc. j. *f. mixtura.*
Dos. Cochl. j.

Oximel scilliticum.

℞. Oxym. Scill. dr. ij.
Roob. samb. sc. j.
Aq. melis. vul. unc. ij. *f. haustus.*

Terebinthina Veneta.

℞. Tereb. Venet. dr. j.
Mucilag. gum. arab. unc. ss.
Aq. puleg. unc. vj.
Syrup. citr. unc. ss. *f. emulsio.*

℞. Terebinth. Venet.
(ovi vit. solut.) unc. ss.
Decoct. malv. unc. x.
Olei lin. unc. j. *f. enema.*

Tinctura cantharidum.

℞. Tinct. cantharid. gutt. xij.
Aq. melis. dr. ij.
Syrup. simpl. dr. j. *f. haustus.*

EMETICA.

℞. Pulv. rad. Ipecacuan. gr. v. — sc. j.

℞. Ipecacuan. gr. x.
Tart. emet. gr. j.
Aq. puleg. simpl. unc. j.
Syrup. simpl. dr. j. *f. haustus*.

Sulphas zinci seu vitriolum album.

℞. Vitriol. alb. sc. j.
Aq. font. unc. ij.
Syrup. simpl. dr. ij. *f. haustus*.

Antimonium tartarisatum seu tartarus emeticus.

℞. Tart. emet. gr. ij. — iv.
Aq. puleg. simpl. unc. j.
Syrup. viol. dr. j. *f. haustus*.

℞. Tart. emet. gr. iij.
Aq. distill. unc. iij. *f. haustus*.

℞. Tart. emet. gr. j.
Pulv. rad. ipecacuan. gr. xx. *f. pulvis*.

Emeto — catharticum.

℞. Sal. amar. unc. j.
Tart. emet. gr. ij.
Aquae distill. unc. vj. *f. haustus*.

EXPECTORANTIA.

Gummi Ammoniacum.

℞. Gumm. ammon. dr. j.
Solve in ovi vitello
Adde
Aq. melis. simpl. unc. vj.
Syrup. scillit. unc. jss. *f. mixt.* *Dos.* unc. j.

Lac Ammoniacum.

℞. Lac Ammoniac. unc. vj.
Oxymel. scillit. unc. vj. *f. mixtura.*
Dos. unc. j.

Antimonii sulphuretum fuscum seu Kermes Mineralis.

℞. Kerm. mineral. gr. ij.
Conserv. ros. q. s. *f. bolus.*

SCILLA VID. DIURETICA.

Mixtura Diuretica.

℞. Flor. samb. unc. j.
Digere in
Aq. font. q. s. *colat.* unc. vj.
Adde
Oxymell. Scillit. unc. j.
Syrup. simpl. unc. j.
Sal. Tart. emet. gr. ij.
Dos. cochl. duo omni bihorio.

Poligala Senega.

℞. Rad. Polyg. seneg. gr. xv.
Sacch. alb. sc. jss. *f. pulvis.*

℞. Polyg. seneg. dr. ss.
Digere in aq. font. lib. j.
Colat. unc. viij. *Dos. paulatim intra* 24. *horas.*

℞. Rad. polyg. seneg. unc. ss.
Coque in Aq. font. q. s. colat. unc. vj.
Adde Gumm. ammoniac. depur.
Tart. tartaris. ana dr. j.
Oxymell. scillit. unc. jss.
Syrup. simpl. unc. j. *Dosis cochl. unum omni bihorio.*

Benzoes.

℞. Flor. benzoes gr. iij.
Elaeosacch. anis gr. x. *f. p. aeq.* xij.
Dos. una omni hora.

Tartarus emeticus.

℞. Tart. emet. gr. v.
Oxymel. scillit. unc. j.
Aq. tot. citr. unc. vij. *f. mixtura.*
Dos. cocl. j. 2.ª *quaque hora.*

MENAGOGA.

Aloe Socotorina.

℞. Aloes socot.
Sap. dur. ana p. aeq.
Mel. q. s. *f. pilulae Dos.* dr. ss.

℞. Elix. aloes gt. xx. — lx.
Saccharo instillatas.

℞. Tinct. aloes
Ammon. praep. ana unc. ss.
Dos. gutt. xxx. *in quovis vehiculo.*

℞. Tinct. aloes.
Tinct. mart. pom. ana unc. j.
Dos. cochl. min. in quovis vehiculo.

℞. Aloes socot. dr. ss.
Merc. dulc. gr. vj.
Rhab. sub. pul. dr. ij.
Syrup. simpl. q. s. *f. pilulae Dos.*
gr. v. — x. *bis in die.*

Ferrum.

℞. Limat. ferr.
Myrrhae
Sapon. dur. ana sc. j.
Mel. q. s. *f. pilulae. Dos.* dr. ss.

℞. Limat. Ferr. gr. x.
Pulv. cinnam. gr. ij.
Conserv. ros. q. s. *f. pilulae*.

℞. Ferr. limat.
Extract. gentian. ana dr. j.
f. pilulae med. cap. 4. omni nocte.

Murias ammoniae et ferri seu flores salis ammoniac. martiales.

℞. Flor. sal. ammon. mart. gr. x.
Conserv. ros. q. s. *f. pilula*.

℞. Flor. sal. ammon. mart.
Myrr. elect. ana x.
Sacch. alb. sc. j. *f. pulvis pro dosi*.

Tinctura cantharidum.

℞. Tinct. cantharid. gt. x.
Aq. melis. unc. jss.
Syrup. simpl. dr. j. *f. haustus*.

REMEDIA EXCITANTIA.

EXCITANTIA VOLATILIA.

Opium.

℞. Opii pur. gr. j.
Extract. chamomil. gr. iij. *f. pilulae*.

Tinctura Thebaica.

℞. Tinct. Thebaic. gt. xv. — xxv.
Aq. cinnam. unc. j.
Syrup. e mecon. dr. j. *f. haust.*

℞. Tinct. theb. gt. xx. *saccharo instillat.*

Balsamum Peruvianum.

℞. Bals. Peruv. sc. j.
Aq. cinnam. unc. ss.
Nuc. mosch. dr. j.
Liq. anod. Hoff. gutt. x. *f. haustus:*

Liquor volatilis cornu cervi.

℞. Liquor. cornu cervi sc. j.
Tinct. Castorei dr. ss.
Aether. sulphur. dr. ss.
Aquae meliss. unc. vj. *f. haustus, cap. cochleare unum omni dimidia hora:*

Aether sulphuricus.

℞. Aether. sulphur. sc. j.
Aqu. meliss. unc. vj.
Spirit. corn. cervi sc. j.
Syrup. simpl. unc. ss. *f. haustus cap. cochlear unum omni dimidia hora.*

℞. Aeth. sulphur. dr. j.
Aq. cinnamom. unc. ij. *f. haustus, cochlear unum omni bihorio.*

Ammonia liquida.

℞. Ammon. liquid. gt. x.
Aq. meliss. unc. iij. *f. haustus.*

℞. Aq. ment. vulg. unc. j.
Ammon. liquid. gt. x.
Syrup. cort. peruv. dr. j. *f. haustus.*

Linimentum ammoniae.

℞. Alcal. volat. fluor. unc. ij.
Olei olivar. unc. ij. *f. linimentum pro frictionibus.*

Phosphorus.

℞. Phosphor. gr. vj.
Olei amygdal. unc. iv.
Solv. phosph. in oleo tepido. *Dosis cochl. unum ter vel quater in die.*

℞. Aether. phosphor. gut. vj. — x.
Aq. meliss. unc. ss.
Syrup. simpl. unc. ss. *f. haustus.*

EXCITANTIA ANTISPASMODICA.

Asa foetida.

℞. Asae foetid. dr. ij.
Ol. anisi gutt. xxx. *f. pilulae. Dos.* sc. j.

℞. Asae foetid. dr. j.
Conserv. rosar. q. s. *f. pilulae. Dos.* gr. vj. — sc. j.

℞. Asae foetid. dr. ij. *solve in*
Spirit. minder. unc. j. *adde*
Aq. puleg. unc. iij *Dosis in pueris cochl. unum omni hora.*

℞. As. foetid. gr. x. —. xx. *solve*
Vitello ovi. *Adde*
Inf. flor. chamom. unc. iv. *pro clystere.*

℞. Rad. valerian. sylv. unc. ss.
Aq. font. unc. xij *Coque parum et adde.*
Asae foet. unc. jss. *f. enema.*

Camphora.

℞. Camph. ras. gr. x.
Gum. arab. sc. j.
Syrup. simpl. q. s. *f. bolus.*

℞. Camph. ras. dr. ss.
Mucilag. e gum. arab. dr. ij. *terantur*
Aq. menth. vulg. unc. vj.
Syrup. simpl. unc. j. *f. emulsio*.

Linimentum camphoratum.

℞. Camph. ras. unc. j.
Ol. Amygd. unc. j. *f. liniment.*

Moschus.

℞. Mosch. gr. ij. — vj.
Conserv. rosar. sc. j. *f. bolus*.

℞. Mosch. sc. ij.
Gumm. arab. dr. j. *simul tritis adde*
Aq. rosar. unc. vj.
Syrup. simpl. unc. ss. *f. julep. Dosis* unc. j.

Valeriana Sylvestris.

℞. Valerian. sylv. rad. pul. dr. ij. *pro dosi*.

℞. Valer. Sylv. rad. pulv. dr. ij.
Aq. cinnam. simpl. unc. ij.
Aq. nuc. mosch. dr. j.
Syrup. citr. dr. jss. *f. haustus*.

℞. Tinct. Valer. sylv. dr. iij.
Aq. meliss. simpl. unc. vj.
Syrup. simpl. dr. iij. *f. julepum*.

℞. Tinct. castor. unc. ij.
Aq. meliss. unc. vj.
Syrup. e cort. aurant. unc. iij.
f. julep. Dos. cochl. j.

℞. Julep. e mosch. unc. ss.
Liq. anodyn. Hoff. gt. xxx.
Aq. tot. citr. unc. ss. *f. haustus*.

℞. Aeth. sulph. gt. xx.
Aq. melis. unc. ss. *f. haustus*.

EXCITANTIA TONICA.

Ferrum.

℞. Aquae chalibeatae.

℞. Ferri limat. dr. j.
Extract. gentian. dr. j. *f. pilulae med.*
Dosis n. iv.

℞. Tinct. mart. pomat. sc. jss.
Aq. cinnam. unc. j. *f. haustus*.

℞. Vinum chalibeatum *cochl.* j. *ter de die*.

℞. Extract. mart. pomat. gr. x.
Aq. font. unc. iv.
Syrup. cinnam. unc. j. *f. haustus*.
Dos. Cochl. j. *omni bihorio*.

Sulphas ferri seu sal martis.

℞. Sal. mart.
Extract. cort. peruv. ana p. aeq.
f. pilulae gr. v. *Dos.* gr. x. *ter quaterve in die*.

Cortex Peruvianus.

℞. Cort. Peruv. sub. pulv. unc. j.
Extract. chamomil. unc. ss.
Syrup. e cort. aurant. q. s. *f. electuar.*

Decoctum corticis Peruviani.

℞. Cortic. Peruvian. optim. unc. j.
Digere in vase clauso cum
Aq. font. q. s. ad reman. unc. ix.
Dos. unc. ij. *omni vice*.

℞. Cort. peruv. optim. unc. j.
Coq. in s. q. aqu. Col. lb. j.
Adde
Aeth. sulph. dr. j.
Extract. cortic. peruv. dr. ij.
Aq. cinnam. unc. ij.
Syrup. cort. aurant. unc. j. *Dent. cochl. duo omni hora.*

℞. Cort. peruv. rubr. unc. ij.
Coq. in s. q. Aq. colat. lb. ij.
Col. adde
Liq. anod. Hoff. dr. jss.
Camph. ras. sc. j.
Syrup. e cort. aurant. unc. ij.
Dos. unc. j. *omni bihorio.*

℞. Cort. peruv. rubr. unc. j.
Coq. in s. q. aq., sub fine
Coct. adde per inf.
Rad. serpent. virg. unc. ss.
Col. lb. j. et ss.
Col. adde
Syrup. e cort. aurant. unc. j.
Aq. cinnam. unc. ss.
Spirit. corn. cerv. volat. dr. j.
Dos. unc. j. *omni bihorio.*

℞. Extr. cort. peruv. dr. j. *f. pilulae.*
Dos. gr. x. — sc. j.

Gentiana.

℞. Gentian. rad. pulv. dr. ss.
Aq. menth. piperit. unc. ij.
Syrup. simpl. dr. j. *f. haustus.*

℞. Aq. cinnam. unc. j.
Nuc. mosch. dr. ij.
Spirit. volat. arom. gut. xx. — L.
Syrup. e mecon. dr. j. *f. haustus*.

REMEDIA

QUAE VIM ABSORPTIONIS ADAUGENT.

Aconitum.

℞. Aconit. napell. pulv. gr. j. — ij.
Sacch. alb. sc. ss. *f. pulvis*.

℞. Aconit. napell. extract. gr. iv.
Sacch. alb. unc. ss. *contere diu ut f. pulvis subtilissima*. *Dos*. gr. x. — dr. j.

℞. Extract. Aconit.
Sulph. aurat. antim. ana gr. vj.
Sacch. alb. dr. j. *f. pulvis et divid. in sex partes aeq.*; *cap. una omni bihorio*.

℞. Extract. Aconit. gr. iv.
Inf. flor. samb. unc. vij.
Rhoob sambuci unc. j. *Dosis cochl. unum omni hora*.

Barites muriata.

℞. Barit. muriat. dr. j.
Solve in aq. distill. unc. jss. *Dos. pueris* gt. iv. — vj., *adultis* gt. x. a xxx.

Atropo Belladonna.

℞. Pulv. herb. belladon. sicc. gr. j. — v.
Sacch. alb. sc. j. *f. pulvis*. *Dos. talis bis in die*.

℞. Herb. belladon. sicc. sc. j.
Infunde in aq. fervent. unc. x.
Filtretur. Dosis unc. ij. *omni die.*

Calx muriata.

℞. Calc. muriat. dr. j.
Solv. in aq. distill. unc. ij. *Dos. quavis* gt. vj. — x. *Adultis* gt. xij. — xxx.

DIGITALIS PURPUREA VIDE DIURETICA.

Dulcamara.

℞. Stipit. dulcamar. unc. j.
Aq. font. lb. jss. *coque ad* lb. j. *et liquor. frigid. cola Dos.* unc. ij. *omni die.*

Extractum Cicutae.

℞. Extract. Cicut. unc. j.
Pulv. folior. cicut. q. s.
f. pilulae. Dos. gr. v. — dr. j.

℞. Extract. Cicut. gr. xv.
Aq. fontis
Aq. meliss. simplic. ana unc. iv.
Syrup. Citr. unc. j. *Detur pueris cochl. parvum ter vel quater in die; adultis cochl. unum omni bihorio.*

Gummi Ammoniacum.

℞. Gumm. ammon. dr. ij.
Extract. chamaemel. q. s. *f. pilulae.*
Dos. sc. j. — sc. ij.

℞. Gumm. ammon.
Sapon. venet. ana dr. j.
Ol. anis. gt. xv. *f. pilulae. Dos.* dr. ss.

Calx Zinci, seu flores Zinci.

℞. Flor. Zinci gr. j. — iij. — viij.
Magnes. alb. gr. viij.
Sacch. alb. sc. ss. *f. pulvis.*

℞. Flor. Zinci gr. viij.
Conserv. ros. q. s. *f. bolus.*

Ammoniaretum cupri, seu cuprum ammoniacale.

℞. Cupr. ammoniac. gr. j. — iij.
Conserv. rosar. q. s. *f. bolus.*

℞. Cupr. Ammoniac. gr. ij.
Mic. panis q. s. *f. bolus.*

℞. Cupr. Ammoniac. gr. iij. — vj.
Eleosacch. macis dr. j. *f. pulvis, et divid in* vj. *partes aeq. Cap. una ter de die.*

HYDRARGYRI PRAEPARATIONES PRO USU INTERNO.

Murias hydrargyri sublimatus seu mercurius dulcis.

℞. Merc. dulc. gr. ij. — vj.
Conserv. rosar. dr. ss. *f. bolus.*

℞. Merc. dulcis
Sulph. aurat. Antim. ana gr. iij.
Sacch. alb. dr. j. *m. f. pulvis et divid. in* vj. *partes aeq. Dosis duo vel tres in die.*

Oxidum hydrargyri nigrum, seu mercurius solubilis Moscati.

℞. Merc. solub. Moscat. gr. j. — iv.
Extract. chamaemel. q. s. *f. pilulae.*

Eodem modo exhiberi potest
Oxidum hydrargyri cinereum seu mercurius cinereus.

Murias oxygenatus hydrargyri, seu mercurius sublimatus corrosivus.

Liquor Van-Swieten.

℞. Sublim. corrosiv. gr. x.
Solve in Spirit. vin. lb. ij. *Dosis cochl.* j. *mane et vespere in vase vitreo.*

Pilulae hydrargyri gummosi Plenk.

℞. Merc. puris. sc. j.
Mucil. gumm. arab. scr. vj.
Contere diu in mort. usque ad perfectam mercurii extinctionem; adde
Extract. cicut. dr. j. *f. pilul.*
gran. ij. *Dos. quatuor omni die.*

Pilul. hydrargyri Pharm. Edinb.

℞. Merc. purif. unc. j.
Conserv. ros. unc. jss.
Contere diu in mort. vitreo usque ad extinctionem mercurii. Adde
Amyli unc. ij.
Mucil. gumm. arab. q. s. *ut fiat mass. et divid. in* 480 *pil. Dos. ter vel quatuor pilul. omni die.*

PRAEPARATIONES HYDRARGYRI PRO USU EXTERNO.

Methodus Clarke.

℞. Merc. dulc. gr. ij. — iv.
Affricentur gingivis, donec moveatur lenis salivatio.

Unguentum hydrargyri.

℞. Merc. puris. unc. j.
Axung. suil. unc. j. *Contere ad perfectam mercurii extinctionem. Dos.* dr. ij. — unc. ss. *pro inunctione.*

Unguentum hydrargyri Cirilli.

℞. Merc. sublim. corros. dr. j.
Axung. porcin. unc. j. *Contere per horas duas ut fiat unguentum. Dos.* dr. ss. — ij. *pro inunctione ad pedum plantas ante decubitum.*

Unguentum hydrargyri nitrati, seu unguentum citrinum.

℞. Merc. pur. unc. j.
Acid. nitros. unc. ij.
Solv. mercurium moderato calore in baln. arenae. Solutioni calidae. Adde
Axung. porc. solut. lb. ij.
Misce continuo in mort. vitreo et f. unguentum.

Aqua phagedenica.

℞. Sublim. corros. sc. j.
Solv. in Aq. calc. lb. j.

HYOSCYAMUS.

Tinctura hyoscyami.

℞. Herb. hyoscyam. pulv. unc. iij.
Spirit. vin. rectific.
Aq. distill. ana unc. iij. *Digere per dies tres, saepe agitando, colatura servetur. Dosis cochl. j. quater de die.*

Emulsio Hyoscyami.

℞. Sem. Hyoscyam. nigr. dr. ij
Sem. papav. alb. dr. vj.
f. l. a. Emuls. colat. unc. vj.
Colat. adde
Syrup. Alth. unc. j.
Aq. flor. nanph. unc. jss. *Dos. cochl.* j.
omni hora.

Extractum Hyoscyami.

℞. Extract. hyoscyam. nigr. gr. vj.
Pulv. cort. rad. Ipecacuanh. gr. ij.
Sacch. alb. unc. jss. *f. l. a. pulv.* n. xvj.
Det. una omni bihorio ex lacte.

Polygala senega.

℞. Rad. Polyg. Seneg. dr. vj.
Aq. font. lb. j. *f. l. a. Decoct.*
Colat. unc. ix. *Dos.* unc. ij. - iij. *ter in die.*

Pulsatilla nigricans.

℞. Extract. pulsatill. nigric. gr. j. — iv.
Conserv. rosar. q. s. *f. bolus.*

℞. Extract. pulsatill. nigric. dr. ss.
Extr. Scill. aquos. gr. vj.
Calomelani gr. iv.
Syrup. simpl. q. s. *f. pilulae* gr. ij.,
dentur tres vel quatuor omni die.

Extractum Taraxaci.

℞. Extract. taraxac.
Sapon. venet. ana dr. ij.
Sulph. aurat. antim. sc. j.
Gumm. ammon. dr. j. *Fiant pilulae*
gr. iij. *Dos. pil.* iij. — v. *ter de die.*

℞. Extract. Taraxaci dr. iij.
Gumm. ammon. dr. jss.
Merc. dulc. scr. j. *M. f. pilulae* gr. iij.
Dos. iij. — v. *ter de die.*

REMEDIA QUAE VERMES ENECANT
AUT EXPELLUNT.

Calomelas.

℞. Calomel. gr. j.
Conserv. rosar. q. s. *f. bolus.*

℞. Merc. dulc. gr. xx.
Pulv. rad. Jalap. dr. jss.
Sem. Cinnae dr. j.
Syrup. simpl. q. s. *f. pilulae* gr. iij.
dent. ij. — iij. *in die.*

GUMMI GUTTA VID. DRASTICA.

Filix Mas.

℞. Pulv. rad. filic. mar. scr. j.
Sacch. alb. dr. ij. *f. pulvis pro pueris.*

℞. Pulv. rad. filic. mar. dr. j. — ij.
Sacc. alb. dr. ij. *f. pulvis pro adultis.*

℞. Pulv. filic. mar. sc. j.
Herb. gratiol. gr. v.
Gummi guttae gr. iij. *f. pulvis sumenda cum jusculo carnis.*

Sabadillae Semen.

℞. Semin. Sabadill. dr. ij.
Infunde aqu. fervent. s. q. *et coque*
Colat. unc. vij. *Colat. adde*
Lactis vacc. unc. ij. *f. enema.*

Corallina off. seu Muscus Corallinus.

℞. Musc. Corall. unc. ss.
Coque cum aq. font. unc. iij.
Colat. express. unc. jss. *det. pro dosi.*

℞. Musc. Corallin. unc. jv.
Sacch. alb. lb. j.
Coque in s. q. aq. font. ad consistentiam syrupi. *Dos. cochl.* j. *mane et vespere.*

Conferva Helminthocorthi.

℞. Conf. helmint. unc. ss. — j.
Coq. in s. q. Aqu. font. *Colat.* lb. j.
Dosis pueris cochl. ij· *omni bihorio*; *Adultis* dr. ij. — iij.

Panacea mercurialis.

℞. Panaceae mercurialis
Resin. siccae scammon. ana gr. xv.
Gummi gutt. gr. xv. *f. pulvis.*
Adde
Confect. de hyacintho sc. ij. *f. bolus, detur post pulverem filicis maris ex methodo* Noufferiana.

Santonici semen.

℞. Sem. Santon. pulv. sc. j.
Det. in jusculo carneo.

℞. Semin. Sant. pulv. dr. j.
Infund. in aq. fervent. unc. iv. *f. haustus.*

℞. Sem. Santon. dr. jss.
Pulv. rad. Jalapp. dr. ij. *f. pulvis*
Det pueris cochl. j. — ij. *cum lacte.*

℞. Pulv. semin. Sant. gr. x.
Rad. Jalap. s. p. gr. viij.
Vitriol. Mart. gr. ij. *f. pulvis*
Det. pueris cum melle.

Stannum.

℞. Stann. puri sub. pulv. unc. jss.
Mell. dep. unc. j. *f. electuar.*

℞. Stann. pur. gran. dr. vj.
Syrup. Com. unc. iv.

℞. Stann. pur. gran. unc. j.
Extract. chamomil. dr. ij.
Mell. q. s. *ut f. electuarium det ante*
purgantia drastica.

VID. PURGANTIA ET EMETICA.

Errores qui in primo volumine irrepserunt.

Pag.		
13	atmosphera	atmospheram
65	Cubilo	Cubiculo
73	pletorici	plethorici
74	estremitatum	extremitatum
84	trachea	tracheae
86	mestruae	menstruae
113	frigido; delirium misti	frigido, delirium mixti
115	destri	dextri
123	mestruorum	menstruorum
126	cronicam	chronicam
128	indicant	indicat
133	rexolutis	resolutis
137	urinae ruberrimae	urina ruberrima
147	estendente	extendente
192	inestinguibili modo	inextinguibili modum
210	tumulentia	temulentia
220	strangulorum	stragulorum
221	tintillationis	titillationis
225	vicisitudines	vicissitudines
232	violentia	violenta
234	strangulis	stragulis
265	oras	horas

In secundo volumine.

Pag.		
34	respirationis	respiratione
39	sanguis	sanguinis